

Gminny Program Opieki nad Zabytkami w GMINIE PUCK

na lata 2016-2019

Celem strategicznym dla Gminy Puck jest zachowanie dziedzictwa kulturowego, służące rozwojowi społeczno-gospodarczemu i pogłębianiu tożsamości jej mieszkańców

PROJEKT: 26 kwietnia 2016 r. dr Danuta Dettlaff, historyk sztuki e-mail: dj.dettlaff@onet.eu tel. 506 083 522

Spis zawartości opracowania:

1.	**Wstęp**	**3**
2.	**Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami**	**4**
3.	**Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce**	**4**
4.	**Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego**	**5**
4.1.	**Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami**	**5**
4.1.1.	**Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 z uzupełnieniem na lata 2004-2020**	**6**
4.1.2.	**Strategia Rozwoju Kraju 2020**	**6**
4.1.3.	**Koncepcja Zagospodarowania Przestrzennego Kraju 2030**	**7**
4.1.4.	**Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami**	**8**
4.1.5.	**Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Dziedzictwo Kulturowe”**	**10**
4.2.	**Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu**	**11**
4.2.1.	**Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020**	**11**
4.2.2.	**Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020**	**12**
4.2.3.	**Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego**	**13**
5.	**Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego**	**15**
5.1.	**Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami programowymi gminy**	**15**
5.1.1.	**Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego**	**15**
5.1.2.	**Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego**	**16**
5.1.3.	**Strategia Rozwoju Gminy Puck**	**19**
5.2.	**Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa kulturowego gminy**	**20**
5.2.1.	**Charakterystyka Gminy Puck**	**21**
5.2.2.	**Zarys historii Gminy Puck**	**22**
5.2.3.	**Krajobraz kulturowy**	**25**

5.2.4. Zabytki archeologiczne 27

5.2.5. Zabytki nieruchome 42

5.2.6. Zabytki ruchome 50

5.2.7. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych 50

5.2.8. Dziedzictwo niematerialne 51

5.3. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Gminy Puck 52

5.4. Stan zachowania i zagrożenia dla zabytków w Gminie Puck 56

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego. Analiza szans i zagrożeń 66

7. Założenia programowe Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami 68

7.1. Priorytety Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami 69

7.2. Kierunki działań oraz zadania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami 69

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami 72

8.1. Instrumenty prawne 72

8.2. Instrumenty koordynacji 72

8.3. Instrumenty finansowe 73

8.4. Instrumenty społeczne 73

8.5. Instrumenty kontrolne 73

9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami 74

10. Finansowanie ochrony, opieki i promocji dziedzictwa kulturowego 74

10.1. Publiczne źródła finansowania programu opieki nad zabytkami 75

10.2. Pomocowe źródła finansowania programu opieki nad zabytkami 76

10.3. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków 77

CZĘŚĆ GRAFICZNA PROGRAMU

Dokumentacja fotograficzna zabytków w Gminie Puck 78

1. Wstęp

Przedmiotem **Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami w Gminie Puck na lata 2016-2019** jest problematyka ochrony dziedzictwa kulturowego Gminy Puck. Program ma na celu określenie priorytetów, zadań i kierunków działań na rzecz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Sporządzony został na podstawie art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. 2014 poz. 1446, z późn.zm.), zgodnie z wytycznymi opracowanymi przez Narodowy Instytut Dziedzictwa (*Gminny program opieki nad zabytkami. Poradnik metodyczny*, w: Poradnik prawny konserwatora zabytków, „Kurier konserwatorski" 2009).

Gminny program opieki nad zabytkami został sporządzony przez Wójta Gminy Puck, a po uzyskaniu opinii Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, przyjęty przez Radę Gminy Puck (publikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego). Sporządzony na okres 4 lat, a co 2 lata Wójt przedstawia Radzie Gminy sprawozdanie z wykonania programu.

Gminny program opieki nad zabytkami nie jest aktem prawa miejscowego, ale stanowi dokument uzupełniający dotychczas przyjęte akty prawa miejscowego, uwzględniając zadania z zakresu opieki nad zabytkami. Określa sposób ich realizacji, poprzez stosowne działania organizacyjne i finansowe oraz upowszechniające wiedzę o zabytkach. Gminny program opieki nad zabytkami - poprzez określenie zasad współpracy właścicieli zabytków z administracją samorządową - ma również pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe Gminy Puck.

Wskazane w programie działania ukierunkowane są na poprawę stanu zabytków poprzez ich rewaloryzację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców i turystów. Gminny program opieki nad zabytkami poprzez działania edukacyjne i promocyjne ma kształtować w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej, roli i znaczenia lokalnych wartości i wspólnych korzeni. Troska o zachowanie szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego wzmacnia poczucie tożsamości, wspiera identyfikację tzw. Małej Ojczyzny, rozwija i umacnia postawy prospołeczne.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami w Gminie Puck na lata 2016-2019 jest pierwszym kompleksowym programem z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego Gminy Puck, zakłada partnerstwo publiczno-prywatne w realizacji celów oraz współdziałanie wszystkich instytucji samorządowych i agend Gminy Puck; może być aktualizowany na podstawie wniosków z ewaluacji wewnętrznej.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Podstawę prawną dla opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami stanowi ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z 2015 r. poz. 397, 774), która zobowiązuje samorządy wojewódzkie, powiatowe oraz gminne do sporządzania na okres czterech lat programu opieki nad zabytkami.

W art. 87 ust. 2 ustawy określone zostały cele programu opieki nad zabytkami, w szczególności:

1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania gminy;

2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;

3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;

4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;

5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;

7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Zabytki znajdujące się na terenie państwa polskiego zostały objęte ochroną, jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela. W Rozdziale II WOLNOŚCI, PRAWA I OBOWIĄZKI CZŁOWIEKA I OBYWATELA **art. 86 ustawy zasadniczej Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.** (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, z 2001 r. Nr 28, poz. 319, z 2006 r. Nr 200, poz. 1471, z 2009 r., Nr 114, poz. 946) stanowi: „Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa."

Obowiązek opieki nad zabytkami został włączony do szerokiego spektrum pojęcia środowiska, a szczegółowe regulacje ustawowe określają zarówno zakres obowiązku dbałości, jak i zasady odpowiedzialności za zaniedbanie tego obowiązku.

Podstawowym aktem prawnym realizującym delegację konstytucyjną w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest **ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, poz. 397, 774). Ustawa

określa materię merytoryczną środowiska w zakresie pojęcia zabytku, reguluje zakres obowiązków państwa, samorządów terytorialnych, właścicieli oraz reguluje zasady postępowania z zabytkami.

Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami zostały ustawowo włączone do katalogu zadań samorządów terytorialnych. **Art. 7 ust. 1 pkt. 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym** (t.j. Dz. U. 2015 r. 1515) stanowi, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne gminy obejmują sprawy ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Szczegółowe uregulowania prawne dotyczące opieki nad zabytkami zawarte zostały także w obowiązujących ustawach:

- **ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** (t.j. Dz.U. 2015 r. poz.199, poz. 199, 443, 774, 1265, 1434, 1713, 1777, 1830.);
- **ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane** (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1409, z 2014 r. poz. 40, 768, 822, 1133, 1200, z 2015 r. poz. 151, 200, 443, 528, 774, 1165, 1265, 1549, 1642, 1777.);
- **ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo Ochrony Środowiska** (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1232, 1238, z 2014 r. poz. 40, 47, 457, 822, 1101, 1146, 1322, 1662, z 2015 r. poz. 122, 151, 277, 478, 774, 881, 933, 1045, 1223, 1434, 1593, 1688);
- **ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody** (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1651);
- **ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami** (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 782, 985, 1039, 1180, 1265, 1322);
- **ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej** (t.j. z 2012 r. poz. 406, z 2014 r. poz. 423, z 2015 r. poz. 337, 1505);
- **ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie** (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1118, 1138, 1146, z 2015 r. poz. 1255, 1333, 1339);
- **ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach** (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 987, z 2015 r. poz. 1505);
- **ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach** (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 642, poz. 908, z 2013 r. poz. 829);
- **ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach** (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 123, poz. 698, Nr 171, poz. 1016, z 2014 r. poz. 822, z 2015 r. poz. 566, 978).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Gminny Program Opieki nad Zabytkami w Gminie Puck na lata 2016-2019 jest zgodny z celami, priorytetami i działaniami na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego przyjętymi w państwowych dokumentach strategicznych.

4.1.1. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 z uzupełnieniem na lata 2004-2020

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013, przyjęta przez Radę Ministrów 21 września 2004 r., rozwinięta w 2005 r. przez Ministerstwo Kultury dokumentem Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020, jest podstawowym aktem rządowym, w którym sformułowano zasady polityki kulturalnej państwa w aktualnych warunkach społeczno-gospodarczych.

W Narodowej Strategii Rozwoju Kultury (NSRK) określono misję państwa: **„zrównoważony rozwój kultury, jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów”**. Oceniając kulturę, jako ważny czynnik rozwoju regionów, wyznaczono następujące priorytety:

1) wzrost efektywności zarządzania kulturą;
2) wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury;
3) wzrost uczestnictwa i wyrównanie szans w dostępie do szkolnictwa artystycznego, dóbr i usług kultury;
4) poprawa warunków działalności artystycznej;
5) efektywna promocja twórczości;
6) zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków;
7) zmniejszenie luki cywilizacyjnej przez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 wprowadza programy operacyjne służące realizacji strategii. Jednym z nich jest **Program Operacyjny „Dziedzictwo kulturowe”**. Podstawowym celem tego programu jest poprawa stanu zachowania zabytków i ich kompleksowa rewaloryzacja, zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki, poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji, zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz zadania związane z zakupami dzieł sztuki i kolekcji dla instytucji muzealnych, zakupami starodruków i archiwaliów, konserwacji i digitalizacji muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych, wspieranie rozwoju muzealnych pracowni konserwatorskich i nowych technik konserwacji zabytków ruchomych. W programie określone zostały dwa komplementarne priorytety:

1) rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych;
2) rozwój kolekcji muzealnych.

4.1.2. Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020. *Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,* została uchwalona przez Radę Ministrów dnia 25 września 2012 r. (M.P. 2012 poz. 882), jako podstawowy dokument strategii rozwojowej w średnim horyzoncie

czasowym. Dokument opisuje zadania państwa, których realizacja jest niezbędna, by wzmocnić procesy rozwojowe i wyznacza trzy obszary strategiczne, na których koncentrować się będzie realizacja polityki państwowej:

1. Sprawne i efektywne państwo;
2. Konkurencyjna gospodarka;
3. Spójność społeczna i terytorialna.

W Strategii Rozwoju Kraju 2020 uwzględniono zapisy związane z ochroną dziedzictwa kulturowego, nakładające obowiązek sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego obszarów funkcjonalnych obejmujących obszary miejskie, a w szczególności metropolitalne, tereny wrażliwe rozwojowo (Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem, Priorytet I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego).

Ważnym zagadnieniem uwzględnionym w Strategii jest digitalizacja zasobów dziedzictwa narodowego oraz zapewnienie ich właściwego przechowywania (Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych, Priorytet II.5.3. Zapewnienie odpowiedniej jakości treści i usług cyfrowych; Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych, Priorytet III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych).

Działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego zostały wpisane w obszar wspierania rozwoju infrastruktury społecznej, w tym infrastruktury kulturalnej, jako ważny czynnik rozwoju i podnoszenia atrakcyjności gminy (Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Priorytet III.3.2. Wzmacnianie ośrodków wojewódzkich).

4.1.3. Koncepcja Zagospodarowania Przestrzennego Kraju 2030

Koncepcja Zagospodarowania Przestrzennego Kraju 2030 (KZPK 2030) przyjęta przez Radę Ministrów dnia 13 grudnia 2011 r. (M.P. z 2012 r. poz. 252) jest podstawowym dokumentem dotyczącym ładu przestrzennego Polski w średnioterminowym horyzoncie czasowym. Wizja zapisana w dokumencie określa, że: „Cechą Polski w 2030 roku jest spójność społeczno-gospodarcza i terytorialna. Silne regiony, których rozwój oparty jest na endogenicznym potencjale i przewagach konkurencyjnych, kreują ogólnokrajowe impulsy rozwojowe, przyczyniając się do osiągania celów ogólnych polityki regionalnej i przestrzennej.” Celem strategicznym polityki państwowej jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Koncepcja (KZPK 2030) kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymywanie ładu przestrzennego, ponieważ to ład przestrzenny w znaczącym stopniu decyduje o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Dokument formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa. W znacznie większym stopniu

niż dotychczas uwzględnia problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego w systemie kształtowania prawidłowej polityki przestrzennej.

W zakresie ochrony zabytków, jako cele polityki przestrzennej wskazano:

1) ograniczenie presji urbanizacyjnej na obszary dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, poprzez rozwój narzędzi wspierania finansowego ochrony przyrody i krajobrazu;

2) wprowadzenie systemu standardów zabudowy i zagospodarowania terenu na obszarach o niższym reżimie ochronnym;

3) wprowadzenie narzędzi kompensacji utraconych korzyści ekonomicznych na terenach o wysokich restrykcjach konserwatorskich;

4) wspieranie rewitalizacji zdegradowanych przestrzeni: starych dzielnic mieszkaniowych, obiektów poprzemysłowych i pokolejowych, opuszczonych wsi itp. poprzez przyjęcie regulacji z zakresu rewitalizacji obszarów miejskich i starych zasobów mieszkaniowych.

4.1.4. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014 - 2017 przyjęty w dniu 24 czerwca 2014 r. przez Radę Ministrów (M.P. z 2014 r. poz. 733) jest narzędziem realizacji polityki konserwatorskiej w wymiarze ogólnokrajowym, umożliwia koordynowanie działań wielu podmiotów skoncentrowanych na ochronie zabytków, tj.: organów konserwatorskich, instytucji kultury i osób prywatnych zaangażowanych w społeczną opiekę nad zabytkami. **Celem programu jest wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków oraz poprawa stanu zabytków w Polsce.**

Za istotne, uznano przypomnienie podstawowych zasad konserwatorskich (dotyczących konserwatorów, pracowników urzędów, restauratorów dzieł sztuki, architektów, urbanistów, budowlanych, archeologów, badaczy, właścicieli i użytkowników):

1) *primum non nocere* (z łac.- po pierwsze nie szkodzić);

2) maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych);

3) minimalnej niezbędnej ingerencji, usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco;

4) czytelności i odróżnialności ingerencji;

5) odwracalności metod i materiałów;

6) wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

W dokumencie zapisano: „Ochrona i konserwacja zabytków jest istotnym elementem polityki kulturalnej Państwa, są one bowiem, nie tylko śladem przeszłości, ale także cennym składnikiem kultury współczesnej, przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego człowiekowi środowiska jego życia. [...] Ich zachowanie, ochrona i konserwacja jest działaniem ważnym w interesie publicznym ze względu na znaczenie zabytków w procesie edukacji, humanizacji społeczeństwa, jego kulturowej identyfikacji, wreszcie także znaczenie dla sfery ekonomii i gospodarki”.

W zakresie działań operacyjnych program umożliwia:

1) wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce:

- porządkowanie rejestru zabytków nieruchomych;
- przygotowanie ratyfikacji „Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego";
- wypracowanie jednolitych standardów działań konserwatorskich w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych;
- wzmocnienie ochrony krajobrazu kulturowego;
- opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych;
- przygotowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków;
- realizacja badań w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP) na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego.

2) Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków (chodzi o osiągnięcie większego efektu niż wynika to z sumy podjętych działań):

- zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków przez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach;
- wypracowanie standardów pozwalających na lepszy przepływ informacji między organami ochrony zabytków, a społecznościami żyjącymi w ich sąsiedztwie;
- podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków;
- merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków.

3) Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze i edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji:

- przygotowanie ratyfikacji „Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa", Faro 2005;
- budowanie świadomości społecznej dotyczącej funkcji dziedzictwa kulturowego, jako podstawy kształtowania tożsamości narodowej i społeczności lokalnych;
- promocja dziedzictwa za pośrednictwem Internetu;
- zwiększenie i ułatwienie dostępu do zasobu dziedzictwa.

Wdrażanie programu zakłada ścisłą współpracę Generalnego Konserwatora Zabytków (działającego w imieniu ministra kultury i dziedzictwa narodowego), wojewódzkich konserwatorów zabytków, urzędu obsługującego ministra kultury i dziedzictwa narodowego, urzędów wojewódzkich oraz Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, Narodowego Muzeum Morskiego – instytucji wdrażających program.

W ciągu czterech lat (2014-2017) na realizację programu zaplanowano 26 668 205 zł, w tym 26 037 205 zł z budżetu państwa, 6 000 zł z budżetu samorządu terytorialnego i 625 000 zł z innych źródeł.

4.1.5. Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Dziedzictwo Kulturowe”

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego to coroczny mechanizm będący finansowym narzędziem realizacji strategii państwowej, dzięki któremu udzielane są dotacje ze środków w dyspozycji resortu kultury. Celem Programu „Dziedzictwo kulturowe” jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej w zakresie wybranych priorytetów. Priorytet finansowany jest ze środków przyznawanych na podstawie rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 399).

Program „Dziedzictwo kulturowe” realizuje następujące priorytety:

1. **OCHRONA ZABYTKÓW**. Celem priorytetu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.
2. **WSPIERANIE DZIAŁAŃ MUZEALNYCH.** Celem priorytetu jest wspieranie działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, a także prezentacji zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wystawienniczych.
3. **KULTURA LUDOWA I TRADYCYJNA.** Celem priorytetu jest wspieranie najwartościowszych zjawisk z zakresu szeroko pojętej kultury ludowej.
4. **OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ZA GRANICĄ.** Celem priorytetu jest poprawa stanu zachowania i wzmocnienie ochrony dziedzictwa kulturowego znajdującego się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej oraz upowszechnianie wiedzy na jego temat.
5. **OCHRONA ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH.** Celem priorytetu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących nieinwazyjne badania archeologiczne, ewidencję i inwentaryzację zabytków archeologicznych oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych.
6. **OCHRONA I CYFRYZACJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.** Celem priorytetu jest zainicjowanie kompleksowego procesu cyfryzacji materialnych zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym zabytków, obiektów muzealnych, archiwalnych, bibliotecznych i audiowizualnych, znajdujących się pod opieką podmiotów spoza sfery finansów publicznych, których działalność nie jest nastawiona na osiąganie zysku, lub uczelni publicznych.
7. **MIEJSCA PAMIĘCI NARODOWEJ.** Celem priorytetu jest wspieranie samorządów w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości.

Obowiązujące w Programie „Dziedzictwo kulturowe” regulaminy i formularze w kolejnych perspektywach czasowych określa minister resortu kultury. Aktualne dokumenty zostały ustalone zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29

września 2015 r. w sprawie wytycznych do programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na rok 2016.

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Gminny Program Opieki nad Zabytkami w Gminie Puck jest zgodny z celami, priorytetami i działaniami przyjętymi w dokumentach strategicznych województwa pomorskiego, natomiast program opieki nad zabytkami powiatu puckiego jest w trakcie opracowania.

4.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 przyjęta uchwałą nr 458/XXII/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2012 jest dokumentem określającym cele rozwojowe województwa w perspektywie czasowej roku 2020 zdefiniowane na bazie Podsumowania z realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego za lata 2005-2010 (Uchwała nr 294/31/2011 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 22 marca 2011 r.) oraz Raportu o przedsięwzięciach rozwojowych w województwie pomorskim w latach 2005-2010.

Celna diagnoza stanu sformułowana w strategii w zakresie opieki nad zabytkami wskazuje na dziedzictwo kulturowe województwa, które stanowi duży i nie do końca wykorzystany potencjał regionu, jest zbieżna z diagnozą sformułowaną w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami w Gminie Puck. Pomorskie wyróżnia oryginalna wielokulturowość, stanowiąca mieszankę dziedzictwa polskiego, w tym kaszubskiego, hanzeatyckiego i innych. Jej materialnym odzwierciedleniem są liczne zabytki. Brakuje jednak spójnej i konsekwentnie realizowanej promocji wykorzystania dziedzictwa kulturowego. Trwałe miejsce w wartościach kulturowych regionu zajmuje kaszubska tradycja, intensywnie rozpowszechniane są kaszubskie wartości etniczne poprzez edukację regionalną oraz naukę języka kaszubskiego.

Wizja regionu określona została w dokumentach strategicznych następująco: **województwo pomorskie 2020 roku to znaczący partner w regionie Morza Bałtyckiego.** Województwo pomorskie to:

- region czystego środowiska; wysokiej jakości życia; rozwoju opartego na wiedzy, umiejętnościach, aktywności i otwartości mieszkańców; silnej i zróżnicowanej gospodarki; partnerskiej współpracy; atrakcyjnej i spójnej przestrzeni, a także kultywowania wielokulturowego dziedzictwa oraz tradycji morskich i solidarnościowych;
- region konkurencyjny: dysponujący dobrze zorganizowaną, efektywną i działającą w sposób przejrzysty administracją publiczną, ukierunkowaną na trwały rozwój społeczno-gospodarczy, z wykorzystaniem m.in. partnerstwa publiczno-prywatnego i publiczno-społecznego, włączony do międzynarodowej sieci przepływu informacji, wiedzy i kooperacji naukowej, gospodarczej i kulturalnej; stanowiący atrakcyjne miejsce dla inwestorów, turystów, studentów, naukowców, a także obecnych i potencjalnych mieszkańców;

- region spójny: umacniający – zgodnie z zasadą „jedność w różnorodności” – tożsamość budowaną na fundamencie poszanowania bogatej spuścizny historycznej oraz tradycji, dorobku i dziedzictwa Kaszub, Kociewia, Powiśla i Żuław oraz innych części regionu, a także tradycji morskiej i solidarnościowej;
- region dostępny: dobrze powiązany z otoczeniem zewnętrznym poprzez zintegrowany i bezpieczny regionalny system transportowy wspierający mobilność ludzi, a także poprzez wydajny regionalny system teleinformatyczny zapewniający sprawny przepływ informacji i wiedzy; zapewniający wysoki standard życia, dobrą jakość środowiska przyrodniczego i kulturowego, a także bezpieczeństwo powodziowe i energetyczne; oferujący wyrównany dostęp do wysokiego poziomu świadczeń i usług w sferach: edukacji, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego, pomocy społecznej, kultury, sportu i rekreacji.

Problematyka dziedzictwa kulturowego została uwzględniona w celu operacyjnym 1.3. Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna, realizowanym przez wybór strategiczny tj. tworzenie produktów i pakietów turystycznych opartych o walory naturalne oraz zasoby dziedzictwa kulturowego. Samorząd województwa pomorskiego podjął zobowiązanie rozwoju regionalnych sieciowych produktów turystycznych obejmujących m.in. mariny, szlaki rowerowe i kajakowe, a także unikatowe dziedzictwo regionalne i ofertę kulturalną.

W celu operacyjnym 2.2. Wysoki poziom kapitału społecznego, jednym z kierunków działania będzie podnoszenie poziomu tożsamości regionalnej i lokalnej, integracja społeczności lokalnych oraz kompleksowa rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznych.

4.2.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WP 2014-2020) jest narzędziem realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020. Zakres oraz zasady interwencji RPO WP 2014-2020 zdeterminowane są zapisami sześciu Regionalnych Programów Strategicznych, będących bezpośrednią odpowiedzią na wyzwania zdiagnozowane w SRWP 2020:

- **Pomorski Port Kreatywności** w zakresie rozwoju gospodarczego,
- **Aktywni Pomorzanie** w zakresie aktywności zawodowej i społecznej,
- **Mobilne Pomorze** w zakresie transportu,
- **Ekoefektywne Pomorze** w zakresie energetyki i środowiska,
- **Pomorska Podróż** w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej,
- **Zdrowie dla Pomorzan** w zakresie ochrony zdrowia.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 jest finansowany ze środków Unii Europejskiej (UE) w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Alokacja środków UE na Program wynosi łącznie 1,86 mld EUR, w tym 1,34 mld EUR z EFRR i 524,6 mln EUR z EFS. Wartość środków unijnych w RPO WP 2014-2020 jest o 926,4 mln EUR wyższa od Programu na lata 2007-2013, zatem będzie to największy w historii województwa pomorskiego program inwestycyjny w dyspozycji władz regionalnych.

Zarząd Województwa Pomorskiego 1 lipca 2014 r. przyjął Założenia do projektu wytycznych dotyczących programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Dokument ten zawiera szczegółowe wytyczne dotyczące przygotowania lokalnych programów rewitalizacji, jako programów operacyjnych gminy, etapów ich tworzenia oraz delimitacji obszarów zdegradowanych, systemów monitorowania rewitalizacji.

Rewitalizacja to kompleksowy, zaplanowany proces przemian społecznych, gospodarczych i przestrzennych, wynikający ze strategii rozwoju gminy, realizowany na obszarze dotkniętym zjawiskami kryzysowymi, prowadzący do przywrócenia atrakcyjności tego obszaru dla mieszkańców, przedsiębiorców, pracujących lub odwiedzających (odbiorców usług dostępnych na tym terenie), z korzyścią dla całej społeczności miasta. Kompleksowy i skoordynowany proces przemian zachodzących na obszarach zdegradowanych miasta jest istotnym elementem polityki lokalnej, której wyrazem jest programowanie operacyjne wyrażone zapisami Lokalnych Programów Rewitalizacji. Lokalny Program Rewitalizacji to wieloletni program operacyjny, podrzędny w stosunku do strategii rozwoju gminy, przyjęty i koordynowany przez jednostkę samorządu terytorialnego, mający na celu rewitalizację określonego obszaru zdegradowanego, realizowany zgodnie z określonym harmonogramem czasowym i finansowany z określonych źródeł, który przedstawia rozwiązania konkretnych problemów identyfikowanych na obszarach zdegradowanych. Wpływające bezpośrednio lub pośrednio na poprawę istniejącego stanu przedsięwzięcia winny być w założeniu finansowane z różnych źródeł (zarówno środków wsparcia międzynarodowego czy krajowego, jak i środków własnych).

4.2.3. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego przyjęty przez Sejmik Województwa Pomorskiego w dniu 30 września 2002 r. uchwałą Nr 639/XLVI/02, a następnie zmieniony w dniu 26 października 2009 r. uchwałą Nr 1004/XXXIX/2009 (Dz. U. Woj. Pom. z 2009 r. Nr 172, poz. 3361) stanowi, że zrealizowanie celów polityki przestrzennej warunkuje zasada długookresowego równoważenia rozwoju polegająca integralnej ochronie wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazu dla utrzymania równowagi środowiska i poprawy warunków oraz jakości życia.

W zakresie ochrony środowiska kulturowego wskazano, że ochrona elementów dziedzictwa kulturowego jest częścią składową procesu kształtowania i ochrony ładu przestrzennego. Sformułowano następujące zasady zagospodarowania przestrzennego:

- ochrona różnorodności dziedzictwa kulturowego;
- ochrona zachowanych zespołów obiektów zabytkowych o wyrazistej tożsamości;
- unikanie przekształceń przestrzennych mogących zagrażać zasobom dziedzictwa kulturowego;
- stwarzanie przestrzennych warunków dla kontynuacji funkcji tożsamych dla tradycji miejsca;
- wprowadzanie funkcji umożliwiających efektywne i racjonalne gospodarowanie obiektem zabytkowym;

- eksponowanie w strukturze przestrzennej, w panoramach i sylwetach miejscowości elementów najcenniejszych i udostępnianie miejsc o walorach kulturowych;

- komponowanie nowych struktur z uwzględnieniem historycznej zabudowy, uzupełnianie istniejących struktur o nowe elementy tworzące harmonijną całość.

Przyjęto kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego:

1) ochrona i odnowa charakterystycznych zasobów dziedzictwa kulturowego regionu, m.in.: układów urbanistycznych i ruralistycznych, zabytków wsi pomorskiej, dziedzictwa morskiego i rzecznego, dziedzictwa budownictwa ceglanego i drewnianego, obiektów dziedzictwa obronnego i techniki (w tym systemów hydrotechnicznych), kultury materialnej portów morskich i rzecznych oraz wsi rybackich, materialnych reliktów dziedzictwa solidarnościowego, zespołów rezydencjalnych, zespołów zieleni urządzonej, wybitnych dóbr kultury współczesnej;

2) rewitalizacja zabytkowych układów przestrzennych, zwłaszcza obszarów związanych z gospodarką morską, obszarów i obiektów dziedzictwa morskiego i rzecznego oraz urządzeń hydrotechnicznych, zabytkowych struktur mieszkaniowych i wzbogacenie ich o nowe funkcje podwyższające atrakcyjność miejsca;

3) ekspozycja i udostępnienie stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej;

4) obejmowanie ochroną miejsc, gdzie została zachowana historyczna struktura przestrzeni i szczególne walory przyrodniczo-krajobrazowe;

5) uwzględnianie w dokumentach strategicznych i planistycznych stref koncentracji elementów dziedzictwa kulturowego wymagających szczególnej ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych.

W zakresie ochrony walorów krajobrazu ustalono następujące zasady zagospodarowania przestrzennego:

- w strefach krajobrazu harmonijnego - zachowanie i uczytelnianie istniejących wartości estetyczno-widokowych związanych z rzeźbą terenu oraz jego naturalnym i kulturowym pokryciem;
- w sferze krajobrazu dysharmonijnego i zdegradowanego – przywracanie równowagi przyrodniczej, zwiększanie bioróżnorodności, porządkowanie i odtwarzanie zasobów kulturowych, usuwanie lub maskowanie zielenią elementów obniżających walory estetyczno-widokowe;
- ograniczanie zainwestowania na terenach leśno-rolnych;
- eliminacja i przeciwdziałanie powstawaniu zabudowy o cechach dysharmonijnych w strefach wglądów na tereny o wysokich walorach krajobrazowych;
- eksponowanie i odtwarzanie dominant architektonicznych;
- preferowanie i kontynuacja dobrej praktyki zagospodarowania przestrzeni (układów ruralistycznych, niw siedliskowych etc.) i sposobu użytkowania obszarów o wyraźnych walorach kulturowych i krajobrazowych;
- ochrona przestrzeni o unikatowych walorach krajobrazowych;
- ochrona tożsamości wszystkich typów krajobrazu;
- zachowanie charakterystycznych cech naturalnych krajobrazów nadmorskich i naturalnych procesów ich kształtowania.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami programowymi gminy

Gminny Program Opieki nad Zabytkami w Gminie Puck jest zgodny z celami, priorytetami i działaniami przyjętymi w dokumentach programowych Gminy Puck.

5.1.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Puck zatwierdzone uchwałą Rady Gminy Puck nr XXVI/86/2000 z dnia 3 października 2000 r., ze zmianami (1-6) zatwierdzonymi uchwałami: (1) nr IX/69/03 z dnia 03.07.2003, (2) nr IX/70/03 z dnia 03.07.2003, (3) nr XXVIII/6/05 z dnia 03.02.2005, (4) nr XLIV/126/10 z dnia 03.10.2010, (5) nr VI/27/11 z dnia 28.04.2001, (6) nr XXXIV/63/13 z dnia 03.07.2013. Studium jest podstawą bieżących działań władz samorządowych oraz planów rozwojowych gminy. W dokumencie określone zostały dla Gminy Puck:

Prognozy rozwoju gospodarki lokalnej:

1) funkcja rolnicza w gminie nadal będzie główną funkcją; konieczne będą przekształcenia rolnictwa w kierunku:
   - wykorzystania istniejących możliwości produkcyjnych poprzez pogłębienie specjalizacji i promowanie nowych form organizacyjnych,
   - poprawy uzbrojenia technicznego, infrastruktury drogowej oraz podnoszenia poziomu bazy magazynowo – składowej,
   - przekształcenia struktury agrarnej,
   - poprawy produkcji zdrowej żywności,
   - rozwoju przetwórstwa, przechowywania i zbytu płodów rolnych;
2) należy rozwijać różnorodne formy działalności gospodarczej (produkcji i usług), stwarzających lokalny rynek miejsc pracy;
3) nie dopuszcza się lokalizacji inwestycji szczególnie uciążliwych dla środowiska;
4) należy rozwijać funkcje rekreacyjne i związane z obsługą ruchu turystycznego; głównymi rejonami koncentracji i rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnych powinny być : Mieroszyno, Swarzewo, Błądzikowo, Sławutowo, Domatowo , Osłonino, Rzucewo. Rozwijać należy agroturyzm - szczególnie preferowane rejony to: Domatowo. Domatówko, Piaśnica, Osłonino, Błądzikowo, Mrzezino i Mechowo; należy zagospodarować tereny leśne w rejonie: Sławutowa, Domatówka i otoczenie jeziora Dobre.

W zakresie ochrony i kształtowania krajobrazu kulturowego przyjęto zasady:

- ochrony morskich zasobów archeologicznych poprzez wpis do rejestru zabytków archeologicznych województwa pomorskiego,
- ochrony obiektów i zespołów dworsko-parkowych istotnych dla zachowania tożsamości lokalnej,
- ochrony obiektów wiejskiej architektury szachulcowej.

W zakresie lokalnego dziedzictwa kulturowego przyjęto politykę:

1. ochronie podlegają **układy wiejskie** o dobrze zachowanym układzie parcelacyjnym i strukturze architektonicznej: Domatowo, Darzlubie, Leśniewo, Starzyno Błądzikowo, Mrzezino, Połczyno, Smolno, Swarzewo, Żelistrzewo, Brudzewo - układ ruralistyczny, Domatówko, Gnieżdżewo, Łebcz, Mieroszyno - układ ruralistyczny, Piaśnica Wielka, Piaśnica Mała, Połchowo, Sławutowo, Werblinia, osada Łebcz-Zele. Proponowane zasady ochrony obejmują: podkreślenie wartości przestrzennych i architektonicznych, w tym - zachowanie tradycyjnego sposobu zabudowy historycznie wykształconego układu ruralistycznego, zabudowę działek zgodnie z historycznie wykształconą tradycją, lokowanie nowych siedlisk wzdłuż historycznie wykształconych dróg;
2. ochronie podlegają **zespoły dworsko-parkowe**: Osłonino, Celbówko, Łebcz, Mieroszyno, Połczyno, Radoszewo. Proponowane zasady ochrony: konserwacja istniejących układów, zachowanie obiektów i starodrzewu. Możliwość wprowadzenia nowej zabudowy pod warunkiem jej zharmonizowania z zabudową historyczną;
3. ochronie podlegają **folwarki**: Mrzezino, Połchowo, Brudzewo, Błądzikowo, Zdrada, Żelistrzewo Proponowane zasady ochrony: jak w pkt.2;
4. ochronie podlegają historyczne **zespoły zieleni**: parki i drzewostan przy dworach i folwarkach: Osłonino, Błądzikowo, Celbówko, Łebcz, Połczyno, Radoszewo, Mrzezino, Połchowo, Brudzewo, Mieroszyno (folwark), Rekowo Górne (folwark), Zdrada oraz zieleń cmentarzy i zieleń przykościelna: Łebcz, Leśniewo, Mrzezino, Starzyno, Swarzewo i zieleń przydrożna: aleje dojazdowe do dawnych majątków, aleje i szpalery przydrożne;
5. ochronie podlegają **budynki i budowle** powstałe przed rokiem 1945, które zachowały czytelne cechy stylistyczne z okresu budowy oraz cechy i technikę ówczesnych warsztatów budowlanych oraz kapliczki i krzyże przydrożne.

W zakresie ochrony archeologicznej przyjęto zasady:

1. stanowiska archeologiczne objęte ochroną obejmują: stanowiska o ustalonej lokalizacji, obiekty o dużych wartościach poznawczych dla regionu i gminy, obiekty o potwierdzonej wartości zabytkowej poprzez badania wykopaliskowe, sondażowe, powierzchniowe;
2. dla stanowisk archeologicznych ustalono wymóg uzgadniania wszystkich planów i projektów dotyczących terenu z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;
3. tereny płaskich stanowisk archeologicznych mogą być przeznaczone pod zagospodarowanie po wykonaniu inwentaryzacji i dokumentacji obiektów archeologicznych, narażonych na zniszczenie w trakcie prac ziemnych.

5.1.2. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Zgodnie z Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i Ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy. Obligatoryjnie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są uzgadniane z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

Gmina Puck dla większości obszaru posiada uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (Tabela 1: *Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w Gminie Puck*), bądź przystąpiła do opracowania takich dokumentów (Tabela 2: *Wykaz obszarów w Gminie Puck, na których przystąpiono do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub ich zmian*).

Tabela1: Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w Gminie Puck

Lp.	MPZP / miejscowość nr działek	Nr Uchwały Rady Gminy Puck data	funkcja i przeznaczenie terenu
1.	**Teren gminy Puck**	XXXVII/49/01 30.08.2001r.	lokalizacja gazociągu wys. ciśnienia
2.	**Mieroszyno** działki Nr 622/1 do 622/50	XXXVII/50/01 30.08.2001r.	budownictwo mieszkaniowe
3.	**Darzlubie** działki Nr 155/5, 155/6, 155/7	XLIII/15/02 28.02.2002r.	budownictwo mieszkaniowe
4.	**Sławutówko - obręb Sławutowo** działki Nr 214/19 i 215/10	XLVI/45/02 28.05.2002r.	budownictwo usługowo produkcyjne
5.	**Radoszewo - obręb Starzyński Dwór**	XLIX/95/02 26.09.2002r.	lokalizacja elektrowni wiatrowych
6.	**Mieroszyno** działki Nr 273/1 i 274/11	VI/35/03 30.04.2003r.	budownictwo mieszkaniowe
7.	**Domatówko** działka Nr 30/2	IX/71/03 03.07.2003r.	budownictwo mieszkaniowe
8.	**Połchowo** działka Nr 228/5	X/82/03 28.08.2003r.	budownictwo mieszkaniowe
9.	**Łebcz, Gnieżdżewo, Werblinia, Połczyno**	X/83/03 28.08.2003r.	lokalizacja elektrowni wiatrowych
10.	**Osłonino** działki Nr 4/10 i 4/24	X/84/03 28.08.2003r.	budownictwo mieszkaniowe z funkcjami turystycznymi
11.	**Leśniewo** działka Nr 1/2	XI/100/03 07.10.2003r.	budownictwo mieszkaniowe
12.	**Żelistrzewo** działka Nr 186/22	XI/101/03 07.10.2003r.	budownictwo mieszkaniowe
13.	**Połchowo** działki Nr 124/9, 124/13, 124/17, 125/6	XI/102/03 07.10.2003r.	budownictwo mieszkaniowe
14.	**Leśniewo** działka Nr 51	XIV/129/03 09.12.2003r.	budownictwo usługowo produkcyjne
15.	**Brudzewo, Werblinia, Łebcz, Swarzewo**	XIV/130/03 09.12.2003r.	lokalizacja gazociągu wys. ciśnienia
16.	**Łebcz** działki Nr 78/1, 78/2, 77/2-77/10, 76/2, 75, 76/3, 76/4, 70, 69 cz.81	XV/151/03 30.12.2003r.	budownictwo usługowo-produkcyjne
17.	**Łebcz** działki Nr 386/32 – 386/52	XV/152/03 30.12.2003r.	budownictwo mieszkaniowe
18.	**Żelistrzewo** działki Nr 132, 133, 134, 135/1, 135/2, 143	XV/153/03 30.12.2003r.	budownictwo mieszkaniowe
19.	**Błądzikowo** działka Nr 213	XV/154/03 30.12.2003r.	budownictwo usługowo-produkcyjne
20.	**Rekowo Górne**	XIX/57/04 28.04.2004r.	budownictwo mieszkaniowe i usługowo-produkcyjne
21.	**Mrzezino** działki Nr 430, 432 i cz. działki 489	XXXI/48/05 28.04.2005r.	budownictwo mieszkaniowe
22.	**Leśniewo** działka Nr 5/2	XXXI/49/05 28.04.2005r.	budownictwo mieszkaniowe

23.	**Łebcz** działka Nr 427/98	XXXII/69/05 08.06.2005r.	budownictwo mieszkaniowe
24.	**Leśniewo** działki pomiędzy ulicami: Bukową i Dębową	XXXI/58/05 28.04.2005r.	budownictwo mieszkaniowe
25.	**Domatowo i Domatówko**	XXXIII/75/05 30.06.2005r.	budownictwo mieszkaniowe
26.	**Osłonino - południe**	XXXVII/110/05 27.10.2005r.	budownictwo mieszkaniowe usługi, zabudowa zagrodowa
27.	**Łebcz - Dana**	XXXIX/134/05 22.12.2005 r.	budownictwo mieszkaniowe produkcja, magazyny, usługi
28.	**Leśniewo** działki Nr 131/1; 131/2	XLIII/58/06 03.07.2006r.	budownictwo mieszkaniowe,
29.	**Brudzewo – fragment wsi Celbowo**	XLIV/61/06 31.08.2006r.	budownictwo mieszkaniowe, usługi, produkcja, magazyny
30.	**Brudzewo – fragment wsi Celbówko**	IV/2/07 31.01.2007r.	budownictwo mieszkaniowe,
31.	**Połczyno - fragment wsi**	IV/3/07 31.01.2007r.	budownictwo mieszkaniowe, usługi, produkcja, magazyny
32.	**Żelistrzewo** **- pomiędzy ulica Polną a linia kolejową**	IV/4/07 31.01.2007r.	budownictwo mieszkaniowe, usługi
33.	**Brudzewo - fragment k/Eko-Celkon**	VI/32/07 26.04.2007r.	budownictwo mieszkaniowe, usługi, produkcja, magazyny
34.	**Rekowo Górne - dachy**	IX/63/2007 06.07.2007r.	budownictwo usługowo-produkcyjne
35.	**Osłonino - północ**	X/76/07 27.08.2007r.	budownictwo mieszkaniowe usługi, zabudowa zagrodowa
36.	**Brudzewo - zachodnia część wsi**	XII/107/07 27.11.2007r.	budownictwo mieszkaniowe, usługi,
37.	**Leśniewo** działki Nr 131/1; część dz. nr 131/2, część dz. 131/3	XVI/49/08 09.05.2008r.	szambo
38.	**Domatówko** działka Nr 30/2	XVI/50/08 09.05.2008r.	szambo
39.	**Rekowo Górne - zespół pałacowo - parkowy**	XVII/70/08 03.07.2008r.	budownictwo mieszkaniowe, produkcyjno - usługowe
40.	**Rekowo Górne** - symbol B.30 MU	XIX/119/08 26.09.2008r.	budownictwo mieszkaniowe i usługowe
41.	**Rekowo Górne** - symbol A.41 MN	XIX/120/08 26.09.2008r.	budownictwo mieszkaniowe
42.	**Rekowo Górne** - symbol A.3.M; A.33.MN; A.34.ZW; A.35.MN	XXII/153/08 30.12.2008r.	budownictwo mieszkaniowe
43.	**Błądzikowo** działki Nr 233/12, 215/1 i część dz. 233/11	XXII/154/08 30.12.2008r.	teren rolny
44.	**Głuszewo - obręb Starzyno**	XXII/155/08 30.12.2008r.	lokalizacja gazociągu wys. ciśnienia
45.	**Swarzewo - fragment wsi**	XXX/87/09 28.08.2009r.	budownictwo mieszkaniowe, usługi
46.	**Rekowo Górne** pd-wsch. strona drogi woj. nr 216	XXX/88/09 28.08.2009r.	budownictwo przemysłowo-usługowo
47.	**Widlino - zachodnia część wsi**	XXXIII/105/09 30.10.2009r.	budownictwo mieszkaniowe, produkcyjno-usługowe
48.	**Gnieżdżewo** **pn-wsch. część wsi**	XXXIV/123/09 04.12.2009r.	budownictwo mieszkaniowe i usługowe
49.	**Żelistrzewo - fragment wsi**	XXXIV/124/09 04.12.2009r.	budownictwo mieszkaniowe i usługowe
50.	**Rekowo Górne** **zach. strona drogi woj. nr 216**	XXXVIII/39/10 08.04.2010r.	budownictwo mieszkaniowe, usługi, produkcja, składy, magazyny
51.	**Brudzewo - w rejonie Celbówka**	XL/67/10 02.07.2010r	,,szpital''

52.	**Mrzezino** **- zmiana MPZP** dla działek nr 511, 498, 517 i część dz. nr 516	IV/2/11 17.02.2011r.	budownictwo mieszkaniowe
53.	**Leśniewo** **– zmiana MPZP** dla terenu 4MN	IV/3/11 17.02.2011r.	budownictwo mieszkaniowe i usługowe
54.	**Mrzezino** – działka nr 5/1	VI/29/11 28.04.2011r.	obszar i teren górniczy
55.	**Rekowo Górne** **- zmiana MPZP** dla karty terenu o symbolu A.3.M	IX/64/11 04.07.2011r.	budownictwo mieszkaniowe
56.	**Rekowo Górne** **- zmiana MPZP**	XXI/57/2012 05.07.2012r.	budownictwo mieszkaniowo -usługowe
57.	**Połchowo – fragment wsi**	XXI/58/2012 05.07.2012r.	budownictwo mieszkaniowo-usługowe
58.	**Smolno – fragment wsi**	XXXIV/64/13 03.07.2013r.	eksploatacja kruszywa, zabudowa mieszkaniowa z dopuszczeniem usługowej, teren lasów
59.	**Żelistrzewo – fragment wsi** **- zmiana MPZP** dla działek nr ew. 132, 133, 134, 135/1, 135.2, 143	XLVI/68/14 12.06.2014r.	lokalizacja zbiorników bezodpływowych
60.	**Osłonino – fragment wsi** **- zmiana MPZP** dla części pn	XLVI/69/14 12.06.2014r.	zm. parametrów zabudowy
61.	**Rekowo Górne – fragment wsi** **- zmiana MPZP** dla terenu położonego po pd-wsch. stronie drogi woj. nr 216	XLVI/70/14 12.06.2014r.	zm. parametrów zabudowy
62.	**Rekowo Górne – fragment wsi** **- zmiana MPZP**	IV/26/15 29.01.2015r.	zm. funkcji na produkcyjne z możliwością usług motoryzacyjnych

Tabela 2: Wykaz obszarów w Gminie Puck, na których przystąpiono do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub ich zmian

L.p	nazwa MPZP	dane adresowe aktu prawnego inicjującego MPZP
1.	**Błądzikowo – fragment wsi**	Uchwała Rady Gminy Puck NR XL/101/13 z 07.11.2013
2.	**Żelistrzewo – fragment wsi**	Uchwała Rady Gminy Puck NR XL/102/13 z 07.11.2013
3.	**Połczyno – fragment wsi**	Uchwała Rady Gminy Puck NR XLV/34/14 z 09.04.2014

5.1.3. Strategia Rozwoju Gminy Puck

W dokumencie perspektywicznego zarządzania Gminą Puck pn. *Strategia Rozwoju Gminy Puck na lata 2016-2020,* przyjętym uchwałą nr XVII/12/16 Rady Gminy Puck z dnia 25 lutego 2016 r., określono wizję: „Gmina Puck w 2020 roku jest miejscem turystycznie atrakcyjnym do spędzania w aktywny sposób wolnego czasu, przyjaznym ekologicznie dla mieszkańców, zapewniającym warunki dla rozwoju, edukacji i pracy.” Wyznaczając cele strategiczne dokument opisuje działania operacyjne z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w następujących dziedzinach:

1. Gmina Puck zarządzana innowacyjnie,
   1.1.Ustandaryzowanie podstawowych usług świadczonych przez gminę dla mieszkańców

   1.1.3 Opracowanie i wdrożenie programu wsparcia właścicieli zabytków w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego i podnoszenia standardu przestrzeni kulturowej.
2. Gmina Puck dobrym miejscem do zamieszkania,
   2.4 Zachowanie dziedzictwa przyrodniczego
   2.4.4 Ochrona pomników przyrody, **drzewostanu i alei** ujętego w rejestrze pomników przyrody.
   2.6 Tworzenie sprzyjających warunków do pozostawania na stałe ludzi młodych oraz stwarzanie warunków do dodatniej migracji ludności
   2.6.6 Organizacja przez domy kultury imprez zróżnicowanych, dostosowanych do potrzeb mieszkańców, umożliwiających **dostęp do kultury wysokiej.**
3. Gmina Puck z aktywnym społeczeństwem obywatelskim,
   3.1 Promocja i wspieranie działających na terenie Gminy organizacji społecznych
   3.1.2. Zaangażowanie organizacji pozarządowych – powierzania szerszego spektrum zadań własnych gminy organizacjom pozarządowym (zwłaszcza w takich obszarach jak: ochrona socjalna osób niepełnosprawnych, aktywizacja osób starszych i/lub ze stwierdzoną niepełnosprawnością, **kultura**, sport, **historia lokalna**, społeczności lokalne, ochrona przeciw pożarowa).

Cele strategiczne i działania operacyjne przyjęte w w/w dokumencie gminnym w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami są zgodne z celami strategicznymi i kierunkami działań państwa opisanymi w *Krajowym Programie Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami* w podstawowym zakresie, inicjują odpowiedzialne zarządzanie zasobem dziedzictwa kulturowego w Gminie Puck i otwierają perspektywy kreowania gminnej polityki ochrony dziedzictwa kulturowego, jako systemu spójnego z polityką państwa i województwa pomorskiego.

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa kulturowego gminy

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa krajobraz kulturowy, jako przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze. Zrozumienie roli krajobrazu w kształtowaniu stylu życia mieszkańców odgrywa kluczową rolę w rozwoju postawy troski o dziedzictwo kulturowe oraz wzmacniania świadomości bycia częścią społeczeństwa, kultury i tradycji. Rozwój przestrzenny Gminy Puck nierozerwalnie związany był ze środowiskiem naturalnym - zróżnicowaniem ukształtowania terenu w bliskości Bałtyku i Zatoki Puckiej. Najważniejsze czynniki naturalne, które przyczyniły się do powstania i rozwoju osadnictwa na Pobrzeżu Kaszubskim na terenie dzisiejszej Gminy Puck to nadmorskie położenie Kępy Puckiej z Klifem Osłonińskim, Kępy Swarzewskiej oraz pradoliny rzek: Redy, Płutnicy i Czarnej Wody.

5.2.1. Charakterystyka Gminy Puck

Gmina Puck to największa gmina w powiecie puckim i jedna z największych gmin wiejskich w województwie pomorskim, w całości przynależy do aglomeracji Trójmiasta Gdańsk-Sopot-Gdynia. Urozmaicona pod względem geomorfologicznym i przyrodniczym obejmuje obszary Kępy Swarzewskiej i Kępy Puckiej oraz pradoliny rzek: Płutnicy, Redy i Gizdepki w zlewisku Zatoki Puckiej oraz niewielkiej rzeczki o rozległej pradolinie - Czarna Woda – wpadającej do Bałtyku. Granicę wschodnią gminy położonej częściowo w granicach Nadmorskiego Parku Krajobrazowego (objętego programem Natura 2000) wyznacza brzeg Zatoki Puckiej z ostoją ptactwa wędrownego na *Kaczym Winklu*; południową bagienne łąki nad rzeką Redą z rezerwatem ptactwa zw. *Beka;* zachodnią morenowe wzniesienia Wysoczyzny Żarnowieckiej z kompleksem leśnym Puszczy Darzlubskiej z *Grotami Mechowskimi*; granicą północną wchodząc w zalesioną morenę w okolicach Jastrzębiej Góry i Rozewia. Gmina Puck graniczy z gminami: Władysławowo, Krokowa, Wejherowo, Reda, Kosakowo i niemalże okala gminę Miasta Puck, dla której jest jedynym sąsiedztwem administracyjnym. Bliskość plaż bałtyckich i portu we Władysławowie oraz położenie wokół zakola Zatoki czynią Gminę Puck terenem strategicznym dla komunikacji z północnym wybrzeżem morskim i Półwyspem Helskim. Zarówno droga wojewódzka nr 216 do Helu (jedyna tej klasy z aglomeracji Trójmiejskiej), jak i powiatowe drogi lokalne dywersyfikujące komunikację nad Bałtyk przebiegają w największym zakresie przez Gminę Puck. Transportem zbiorowym Gmina Puck powiązana jest z Gdynią, głównie przez miasto Puck, a w mniejszym zakresie z Wejherowem.

W skład gminy wchodzi 27 sołectw obejmujących 34 wsie: Błądzikowo, Brudzewo, Celbowo-Celbówko, Darzlubie, Domatówko-Mała Piaśnica-Wielka Piaśnica, Domatowo, Gnieżdżewo, Leśniewo, Łebcz, Mechowo, Mieroszyno-Czarny Młyn-Kaczyniec, Mrzezino, Osłonino, Połchowo, Połczyno, Radoszewo, Rekowo Górne-Widlino, Rzucewo, Sławutowo-Sławutówko, Smolno, Starzyno, Starzyński Dwór, Strzelno, Swarzewo, Werblinia, Zdrada, Żelistrzewo. 11 miejscowości przekroczyło liczbę 1000 mieszkańców, wieś Żelistrzewo przekroczyła liczbę 2500 mieszkańców, a kolejno największe miejscowości to Mrzezino i Łebcz. Żadna z miejscowości w gminie nie ma statusu miasta, natomiast siedzibą administracji gminnej jest miasto Puck, położone centralnie w stosunku do wachlarzowego rozłożenia sołectw Gminy Puck.

Powierzchnia gminy wynosi 243,29 km². Gmina Puck liczy 24 955 mieszkańców (stan na 31.12.2015), z dynamiką wzrostu 2,8% w latach 2012-2015. Na podstawie obserwowanego trendu realną liczbę mieszkańców (zameldowanych i niezameldowanych) w gminie w 2020 roku szacować można na 26 tys. osób.

W roku 2015 osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 64,5 % populacji, poprodukcyjnym 6 %, przedprodukcyjnym 29,5 %; zatem ludność gminy jest młoda, o dużym współczynniku aktywności ekonomicznej.

5.2.2. Zarys historii Gminy Puck

Liczne stanowiska archeologiczne (Gnieżdżewo, Mechowo, Mrzezino, Osłonino, Rzucewo, Smolno, Strzelno, Swarzewo), z dobrze zachowanym kurhanem w Mieroszynie, świadczą o ciągłości osadnictwa na terenie Gminy Puck od epoki neolitu (VII w. pne). Termin *kultura rzucewska* z charakterystycznymi elementami osadnictwa tzw. *łowców fok*, opracowany na podstawie fenomenalnego odkrycia terasowej zabudowy osady z V-II w. p.n.e. na klifie Cypla Rzucewskiego Kępy Puckiej, ma poczesne miejsce w badaniach osadnictwa w basenie Bałtyku, a założony w Rzucewie w 2012 roku Park Kulturowy *Osada Łowców Fok* jest formą ochrony i promocji tego pomnika historii.

Kolejny okres aktywności osiedleńczej na terenie obecnej Gminy Puck potwierdzają znaleziska z okresu wypływów rzymskich III-VI w. n.e. (np. złote monety bizantyjskie k/Pucka), związane z funkcjonowaniem szlaku bursztynowego z Rzymu nad Bałtyk.

Początki chrześcijaństwa na Pomorzu Gdańskim wiążą się z powstaniem na przełomie X/XI w. parafii puckiej, obejmującej zasięg okręgu grodowego w Pucku. Pierwsze archiwalia z 1220 roku potwierdzają posiadanie przez cystersów oliwskich Starzyna, jako wsi zamiennej za osadę targową Puck. Kolejne dyplomy książęce świadczą, że w XIII wieku cystersi władali także Starzyńskim Dworem i Werblinią (w dokumentach z 1271, 1279, 1283, i 1295 zwaną Mesyno; od 1433 obecna nazwa), a przed rokiem 1300 od rycerza Radzisława z Darzlubia odkupili Mechowo, od 1333 roku posiadali także Domatowo, Domatówko i Darzlubie oraz lokowane na surowym korzeniu Leśniewo (wzmiankowane 1432). Tereny dzisiejszej Gminy Puck wchodziły w obszar opola puckiego grodu, którego kasztelan Ścibor w 1253 roku pełnił ważne funkcje na książęcym dworze Świętopełka II. Zapewne zasłużył się on także następcy księcia Mestwinowi II, skoro w 1277 roku otrzymał nadanie Sławutowa i Żelistrzewa. W procesie o łąki redzkie w 1360 roku z klasztorem oliwskim uczestniczył Ścibor Ściborowicz z Żelistrzewa i wdowa po rycerzu Jarosławie. Wieś została lokowana w 1400 roku na prawie chełmińskim przez komtura gdańskiego Albrechta von Schwarzenburga, i ponownie w 1425 roku przez komtura Konrada von Baldersheim; po wojnie trzynastoletniej wróciła we władanie rodu kolejnego Ścibiora.

Starą metryką legitymuje się wymieniane w 1178 roku Mrzezino, we własności krzyżackiej w 1395 roku lokowane zostało na prawie polskim przez komtura gdańskiego Jana von Rumpenheima; w 1421 roku wzmiankowano młynarza. Własnością krzyżacką była od 1308 roku, założona na prawie polskim rybacka osada wczesnośredniowieczna Swarzewo; w 1340 roku lokowana na prawie chełmińskim przez komtura gdańskiego Winrycha von Kniprode; sołtysem zasadźcą został Konrad. W 1373 roku krzyżacką wówczas wieś Strzelno lokował na prawie chełmińskim komtur Zygfryd Walpot von Bessenheim; zasadźcą został sołtys Barthold. Podobną lokację tenże komtur uczynił na Połczynie w 1378 roku przywilej lokacyjny wydając sołtysowi Konradowi Wysen.

Unikatowym, wczesnośredniowiecznym układem ruralnym wyróżnia się Smolno. Przed rokiem 1270 własność żony Świętopełka II, po jej śmierci darowana przez Mestwina II cystersom w Łeknie; za zgodą księcia Władysława Łokietka od 1298 roku we władaniu biskupa kujawskiego Wiesława. W 1342 biskup Maciej lokował wieś na prawie chełmińskim nadając przywileje miejscowemu zasadźcy Jakubowi. Dopiero sekularyzacja dóbr

kościelnych w 1772 roku przez króla pruskiego zerwała miejscowe tradycje własnościowe biskupów kujawskich.

Starą wsią na prawie polskim było Rekowo. Pierwsza krzyżacka lokacja w 1393 roku nie doszła do skutku z powodu roszczeń właścicieli; ponowna w 1400 roku, wówczas już wsi krzyżackiej, dokonana na prawie chełmińskim przez komtura gdańskiego Albrechta von Schwarzenburga okazałą się skuteczną.

Jedną z najstarszych metryk ma Rzucewo, w XII w. własność książęca w kasztelanii puckiej, od 1308 roku we władaniu krzyżackim komturstwa gdańskiego. Jeszcze w 1 poł. XV w. funkcjonowała na prawie polskim, jako wieś rycerska Nitze i Titze (Mikołaja i Tymoteusza/Mateusza), potem Bolszewskich (Bolhschaw; Krzysztof i Mateusz wymieniani w dokumentach z 1500, 1521, 1526, 1548). Wykupiona w 1590 przez starostę puckiego Ernesta Wejhera stała się podstawą kompleksu rodowego rzucewsko-wejherowskiego, po 1676 roku w posiadaniu Radziwiłłów, drogą dziedziczenia po roku 1682 Sobieskich, a od 1714 roku Przebendowskich. Do klucza magnackiego na przełomie XVI/XVII wieku włączono Osłonino, wieś w 1366 roku nadaną przez komtura gdańskiego Winrycha von Kniprode Szymonowi z Ostaszewa, która w latach 1398-1474 należała do norbertanek żukowskich. W kluczu znalazły się także: Sławutowo, Sławutówko, Piaśnica, Łyśniewo oraz Celbowo, które w 1298 roku należało do cystersów w Łeknie, ale w 1394 roku już, jako własność krzyżacką komtur Jan von Rumpenheim lokował na prawie chełmińskim z zasadźcą Jakubem Brandeke.

Wsią rycerską (odnotowano rycerzy: Jeske, Hartwich, Mikosz), potem szlachty kaszubskiej Radoszewskich na prawie polskim pozostało Radoszewo, notowane w 1284 roku. W XVII-XVIII stuleciu do 1899 roku w częściowym władaniu Martena Doth, Hansa Kolkowa, Macieja Ustarbowskiego, Wybickich, Donimirskich i Łyśniewskich.

Zatem miejscowe osadnictwo wczesnośredniowieczne oparte na tzw. polskim prawie zwyczajowym - po zajęciu Pomorza Gdańskiego przez krzyżaków - z reguły zostało przeniesione na nowy system tzw. prawa chełmińskiego, zbliżony do niemieckiego prawa podatkowo-dziedzicznego, a lokacje tzw. *na nowym korzeniu* należały do rzadkości. Przebieg i kres wojny trzynastoletniej z powrotem po pokoju toruńskim w 1466 roku Prus Królewskich do korony Piastów przywrócił miejscowym rodom rycerskim perspektywy przekształcenia w stan szlachecki, ale nie zaburzył możliwości rozwoju osadnictwa ze znaczącym udziałem osadnictwa niemieckiego i holenderskiego (olenderskiego).

W dobie Rzeczypospolitej szlacheckiej, kiedy starostwem puckim władali Kostkowie, Wejherowie, Działyński, Przebendowscy, nastąpił dalszy rozwój miejscowości (od k. XVI wieku systematycznie notowanych w protokołach wizytacyjnych biskupów włocławskich dekanatu puckiego), powiększał się areał uprawny i stan zagospodarowania, a mieszkańcy świadczyli należności m.in. za posługi duszpasterskie i edukacyjne, np. w XVIII wieku partycypując w kosztach utrzymania nauczycieli. Ziemie w bezpośrednim sąsiedztwie ważnego portu w Pucku znalazły się w orbicie zainteresowania najważniejszych rodów pomorskich i koronnych, co znacząco przyczyniło się do zainwestowania w budowę siedzib (dwór w Rzucewie, Mieroszynie, Rekowie, Sławutowie, folwarki w Połczynie, Mechowie, Osłoninie, Mrzezinie, Żelistrzewie, Łebczu) i kościołów (Starzynie, Swarzewie, Strzelnie). Wybitne znaczenie miało włączenie posiadłości cysterskich *grangii starzyńskiej* (Starzyński

Dwór, Starzyno, Mechowo, Werblinia) jako dóbr stołowych opatów oliwskich. Fundacje Aleksandra Kęsowskiego i Jacka Rybińskiego poziomem teologicznym o artystycznym włączają Gminę Puck w dziedzictwo kulturowe Europejskiego Szlaku Cysterskiego. Po pierwszym rozbiorze Polski dokonano sekularyzacji własności klasztornych i administracja pruska włączyła dobra cysterskiej *grangii* do "Królewskiej Domeny Rentowej" w pełni degradując lokalny model gospodarczy. Rozwój społeczeństwa kapitalistycznego w warunkach ustroju autorytarnego w XIX stuleciu przemodelował lokalną społeczność. Śladem tego okresu pozostają tzw. domy pomorskie, murowane z cegły, dość obszerne, związane z zabudową gospodarską siedlisk nielicznych zamożnych włościan, zwanych gburami, oraz szkoły. W opozycji do germanizacyjnej polityki państwa rozwinął się etos kaszubski, jako wyraz patriotyzmu polskiego, wspierany przez katolickich księży. Tożsamość w lokalnym środowisku wyrażała się zawołaniem: „nie ma Kaszub bez Polonii, a bez Kaszub Polski".

Żywość języka kaszubskiego i wyrazistość etniczna były spoiwem w okresie zmian politycznych po I wojnie światowej. Odrodzenie Rzeczypospolitej w 1919 roku, zaznaczone symbolicznymi Hallerowskimi zaślubinami Polski z morzem 10 lutego 1920 roku w Pucku, otworzyło ludności kaszubskiej perspektywy rozwoju turystyki morskiej (Swarzewo, Gnieżdżewo, Osłonino), a miejscowa ludność włączyła się proces urbanizacji Gdyni i portów we Władysławowie i Pucku dostarczając siły roboczej i produktów rolnych. Stanowiąc najbliższe zaplecze dla dynamicznie realizowanych nowoczesnych inwestycji, mikroregion uzyskał nowe perspektywy rozwoju, rozbudowano nowe połączenia komunikacyjne. Przynależność administracyjna do powiatu puckiego, od 1927 roku morskiego z siedzibą w Wejherowie, nie ograniczała perspektyw rozwojowych. Nawet po przeniesieniu portu wojennego z Pucka do Gdyni-Oksywie tereny obecnej Gminy Puck z bazą lotnictwa morskiego w Pucku pozostały przedpolem ważnym dla bezpieczeństwa państwa. Złożone stosunki ludnościowe we wsiach Gminy Puck rzutowały na relacje miejscowej ludności kaszubskiej z administracją niemiecką terenów włączonych do Rzeszy; mężczyźni w wieku poborowym zostali obligatoryjnie włączeni do służby wojskowej. Zorganizowany ruch oporu nie rozwinął się na większą skalę, ale eksterminacja miejscowej inteligencji i przedwojennych działaczy społecznych nastąpiła w Lasach Piaśnickich już od października 1939 roku, a dziesiątki mieszkańców dotknęły represje w niemieckim obozie Stuthoff; w marcu 1945 roku przez Piaśnicę, Darzlubie i Połczyno prowadził szlak ewaluacyjny więźniów tego obozu zw. Marszem Śmierci.

Tereny Gminy Puck wyzwolone zostały w początkach marca 1945 roku. Ciężkie walki frontowe potoczyły się w okolicy Mrzezina i na przedpolach Swarzewa. Po wojnie włączone zostały do powiatu morskiego z siedzibą w Wejherowie (1945-54), potem powiatu puckiego (1954-75). W 1976 roku w wyniku kolejnych zmian ustrojowych w Polsce, poprzez połączenie dawnych gmin wiejskich z Puckiem powołano do życia Miasto i Gminę Puck, która po zmianach ustrojowych 1989 roku stała się w pełni funkcjonalną jednostką samorządu terytorialnego. Jednakże wobec rozbieżnych interesów społeczności wiejskich i miejskiej już w 1991 roku - staraniem miejscowego samorządu - przeprowadzono podział. Obowiązki wójta Gminy Puck podjęła wyłoniona przez Radę Gminy Urszula Kasperek. Od 2001 roku urząd wójta sprawuje Tadeusz Puszkarczuk, od 2006 roku wybierany na to

stanowisko w wyborach bezpośrednich. Z dniem 1 stycznia 1999 roku Gmina Puck została włączona w administrację państwową powiatu puckiego; jest największą gminą powiatu i największą gminą wiejską w województwie pomorskim.

5.2.3. Krajobraz kulturowy

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa krajobraz kulturowy, jako przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze. Krajobraz kulturowy to ewolucja przestrzeni przyrodniczej i społeczno-kulturowej, czynnik kształtujący tożsamość gminy. Zrozumienie roli krajobrazu w kształtowaniu społeczeństwa i codziennego stylu życia odgrywa kluczową rolę w rozwoju postawy troski o dziedzictwo kulturowe oraz wzmacniania świadomości bycia częścią społeczeństwa, kultury i tradycji. Rozwój przestrzenny Gminy Puck nierozerwalnie związany był ze środowiskiem naturalnym, zróżnicowaniem ukształtowania terenu w bliskości Bałtyku i Zatoki Puckiej. Najważniejsze czynniki naturalne osadniczo-obronne, które przyczyniły się do powstania i rozwoju osadnictwa to Kępy: Swarzewska i Pucka, pradolina Płutnicy, Bielawskie Błota oraz Puszcza Darżlubska. Liczne stanowiska archeologiczne świadczą o ciągłości osadnictwa od epoki neolitu (VII w. pne), poprzez okres tzw. *kultury rzucewskiej*, średniowiecze i nowożytność, do czasów najnowszych. Archeologia wpisała Gminę Puck w dziedzictwo nauki światowej odkryciami terasowego osadnictwa prehistorycznego na Klifie Rzucewskim Kępy Puckiej, a najnowsza aktywność inwestycyjna samorządu gminnego utworzeniem *Parku Kulturowego Osady Łowców Fok* kształtuje nowy obraz recepcji dziedzictwa postrzeganego, jako potencjał rozwojowy Gminy Puck. Włączenie do Europejskiego Szlaku Cysterskiego tzw. Pętli Pomorskiej dziedzictwa cysterskiego: kościołów w Starzynie i Mechowej oraz kaplicy w Starzyńskim Dworze, z wyposażeniem zabytkowym i niematerialnym dziedzictwem cystersów (historia i tradycja osadnicza tzw. *grangii stołowej* opatów oliwskich) przypomina o zakorzenieniu regionu w kulturze europejskiej i otwiera przestrzeń Gminy Puck na rozwój szlaków kulturowych. Odrodzenie Rzeczypospolitej w 1919 roku z Hallerowskimi zaślubinami Polski z morzem w 1920 roku jest elementem kreacji etosu ojczyźnianego: bitwy morskie, XVI-XVII.wieczny system obronny wybrzeża i tradycje portowe w Pucku dopełniają się aktualnym w lokalnym środowisku zawołaniem: „*nie ma Kaszub bez Polonii, a bez Kaszub Polski*". Etos kaszubski, żywość języka kaszubskiego i wyrazistość etnograficzna Gminy Puck lokują społeczność miejscową w Europie Regionów, jako środowisko o dużym potencjale samoświadomości.

Zatem wszechstronna ochrona dziedzictwa kulturowego powinna być działaniem operacyjnym wpisanym we wszystkie strategiczne priorytety Gminy Puck.

Potencjałem działań operacyjnych są zabytki zlokalizowane na terenie Gminy Puck:

- **stanowiska archeologiczne np.:**
  - „Cypel Rzucewski" z **Parkiem Kulturowym Osada Łowców Fok** z epoki kamienia, III-II tys. p.n.e. Łowcy stworzyli silną, oryginalną kulturę zw. rzucewską, znaną z charakterystycznej ceramiki, wyrobów bursztynowych, kamiennych narzędzi.

- **Kurhan w Mieroszynie**, VIII-VI w. p.n.e., kultura łużycka, epoka brązu. Jedyny zachowany w całości z pośród rozległego cmentarzyska, usytuowany na północnym krańcu Kępy Swarzewskiej.

➢ **Pomorski Szlak Cysterski (pętla Europejskiego Szlaki Cysterskiego):**

- **Mechowo. Kościół pw. śś. Jakuba St. i Mikołaja Bp.**, szachulcowy z 1742 r. Fundacja cysterska opata Jacka Rybińskiego. Barokowe wyposażenie. Obrazy z warsztatu znakomitego malarza pomorskiego Hermana Hana, w tym wyjątkowo cenny ikonograficznie pt. *Fons Vitae*.
- **Starzyno. Kościół pw. św. Michała Archanioła,** murowany z cegły, wzniesiony z fundacji cysterskiej opata Aleksandra Kęsowskiego w latach 1648-1649. Oryginalne barokowe wyposażenie sygnowane herbem opackim Kęsowskiego i wybitne paramenty liturgiczne wykonane przez złotników gdańskich min. przez Andrzeja I Mackensena. Unikatem jest XVII-wieczna, eschatologiczna wizja Sądu Ostatecznego na polichromii ściany tęczowej.
- **Starzyński Dwór. Kaplica pocysterska i założenie folwarczne.** Ślady zachowanego założenia gospodarczego tzw. grangii cystersów oliwskich. W skład wchodzą układ ujęcia wodnego, ruiny kuźni, młyna i odrestaurowany spichlerz z przełomu XVII i XVIII w. Budynek bramny z wieżą zegarową i współcześnie odtworzoną kaplicą cysterską również sięga XVII wieku, ale przebudowano go w XIX w. Obiekty są w prywatnym posiadaniu. W parku za stawem kaplica grobowa von Grassów, ostatnich właścicieli majątku, z końca XIX wieku.

➢ **Swarzewo. Sanktuarium Matki Boskiej Swarzewskiej.** Neogotycki kościół p.w. Narodzenia NMP zbudowany w poł. XIX w. na miejscu poprzedniego. Usytuowany na szczycie nadmorskiego wzniesienia. Cudowna gotycka figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem (XV w.) jest obiektem kultu. Od pokoleń mieszkańcy Ziemi Puckiej pielgrzymują do Sanktuarium Matki Boskiej Swarzewskiej, Królowej Polskiego Morza; sanktuarium ma rangę ważnego ośrodka diecezjalnego. Konstrukcję kościoła wyróżnia odkryta więźba dachowa. We wnętrzu na uwagę zasługują barwne polichromie z motywami kaszubskimi oraz wiele elementów wyposażenia pochodzących z wcześniejszego okresu, m.in. gotycka Pieta (XV w.) kamienny barokowy ołtarzyk Nawiedzenia (XVII w.), a unikatem w skali europejskiej jest tablicowy XVII-wieczny obraz pt. *Historia cudownej Figury Matki Boskiej Swarzewskiej*, z odwzorowaniem geografii zakola Zatoki Puckiej.

➢ **Zespoły pałacowo-parkowe** (XIX w., na „*korzeniu nowożytnym*"): w Rekowie Górnym, Rzucewie, Sławutówku pełnią funkcje hotelowe i restauracyjne; natomiast **dwory**: w Celbówku, Mechowie i Połczynie - mieszkalne, w Łebczu - gospodarstwa agroturystycznego, w Celbowie - administracyjno-mieszkalne; dwór w Mieroszynie jest w trakcie przebudowy.

➢ **Zabytki kultury regionalnej**, m.in. bardzo interesujący typ tzw. **domu pomorskiego**, murowanego z czerwonej cegły na kamiennej podmurówce z XIX/XX w. oraz odchodzące już w „niebyt" w niezwykle szybkim tempie

szachulcowe domostwa i zabudowania gospodarcze z poł. XIX w. i starsze (Mechowo, Smolno).

- **Sieć osadnicza,** układ dróg lokalnych założony na średniowiecznym układzie komunikacyjnm z *via regis* z Gdańska do Słupska przez Celbowo i Połczyno; *szlak bursztynowy* z Gdańska do Pucka przez Mrzezino i Osłonino; panoramy krajobrazowe historycznych układów ruralistycznych (Starzyno, Łebcz, Swarzewo, Mechowo, itp.).

5.2.4. Zabytki archeologiczne

W ramach realizowanego od 1978 roku przedsięwzięcia poszukiwania, rejestrowania i nanoszenia na mapy stanowisk archeologicznych tzw. Archeologicznego Zdjęcia Polski na terenie Gminy Puck zlokalizowano 611 zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych[1], zestawionych w tabeli 3: *Wykaz stanowisk archeologicznych w Gminie Puck*. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest zbiorem zamkniętym, w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych mogą zostać zidentyfikowane kolejne ślady osadnicze.

Tabela 3: Wykaz stanowisk archeologicznych w Gminie Puck

L.P.	miejscowość	nr stan.	rodzaj stanowiska	chronologia
1.	**Rekowo Dolne**	1	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
2.	**Rekowo Dolne**	2	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
3.	**Rekowo Dolne**	3	ślad osadnictwa	okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze
4.	**Rekowo Dolne**	4	ślad osadnictwa; osada otwarta	okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze
5.	**Rekowo Dolne**	5	ślad osadnictwa; osada otwarta; punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
6.	**Rekowo Dolne**	6	ślad osadnictwa	epoka kamienia; wczesne średniowiecze
7.	**Rekowo Dolne**	7	ślad osadnictwa; punkt osadniczy; osada?; osada otwarta	epoka kamienia; wczesna epoka żelaza; okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze
8.	**Rekowo Dolne**	8	ślad osadnictwa; osada?	epoka kamienia; okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze
9.	**Rekowo Dolne**	9	ślad osadnictwa; osada?; osada otwarta	epoka kamienia; okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze; średniowiecze
10.	**Rekowo Dolne**	10	ślad osadnictwa; osada otwarta	epoka kamienia; okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze
11.	**Rekowo Dolne**	11	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
12.	**Rekowo Dolne**	12	osada	wczesne średniowiecze
13.	**Rekowo Dolne**	13	punkt osadniczy; osada otwarta; ślad osadnictwa	okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
14.	**Rekowo Dolne**	14	ślad osadnictwa; osada otwarta; osada otwarta	epoka kamienia; okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
15.	**Rekowo Dolne**	15	skarb	v okres epoki brązu

[1] Dane wg ewidencji zabytków archeologicznych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku; w wykazie uwzględniono Rekowo Dolne, które administracyjnie nie przynależy do Gminy Puck.

16.	**Rekowo Dolne**	16	cmentarzysko grobów skrzynkowych	wczesna epoka żelaza
17.	**Rekowo Dolne**	17	cmentarzysko grobów skrzynkowych	hallstatt c
18.	**Rekowo Dolne**	18	cmentarzysko grobów skrzynkowych	wczesna epoka żelaza
19.	**Rekowo Dolne**	19	skarb	hallstatt
20.	**Darżlubie**	1	znalezisko luźne	epoka kamienia
21.	**Darżlubie**	2	cmentarzysko grobów skrzynkowych	hallstatt
22.	**Darżlubie**	3	ślad osadnictwa	okres nowożytny
23.	**Darżlubie**	4	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
24.	**Darżlubie**	5	osada; ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; okres nowożytny
25.	**Darżlubie**	6	osada; ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; okres nowożytny
26.	**Darżlubie**	7	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; okres nowożytny
27.	**Darżlubie**	8	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
28.	**Darżlubie**	9	ślad osadnictwa; osada	neolit; wczesna epoka żelaza; okres nowożytny
29.	**Darżlubie**	10	ślad osadnictwa; osada; osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
30.	**Darżlubie**	11	osada; osada	średniowiecze; okres nowożytny
31.	**Darżlubie**	12	osada	późne średniowiecze
32.	**Darżlubie**	13	osada; ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; okres nowożytny
33.	**Darżlubie**	14	osada; osada	późne średniowiecze; okres nowożytny
34.	**Darżlubie**	15	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
35.	**Darżlubie**	16	osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
36.	**Darżlubie**	17	osada; osada; osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
37.	**Darżlubie**	18	ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
38.	**Darżlubie**	19	ślad osadnictwa; osada	neolit; późne średniowiecze; okres nowożytny
39.	**Darżlubie**	20	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; okres nowożytny
40.	**Darżlubie**	21	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; okres nowożytny
41.	**Darżlubie**	22	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
42.	**Darżlubie**	23	ślad osadnictwa	okres nowożytny
43.	**Darżlubie**	24	osada; ślad osadnictwa	późne średniowiecze; okres nowożytny
44.	**Gnieżdżewo**	1	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza
45.	**Gnieżdżewo**	2	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza
46.	**Gnieżdżewo**	3	ślad osadnictwa	neolit; okres wpływów rzymskich
47.	**Gnieżdżewo**	4	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; średniowiecze
48.	**Gnieżdżewo**	5	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
49.	**Gnieżdżewo**	6	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
50.	**Gnieżdżewo**	7	osada	neolit
51.	**Gnieżdżewo**	8	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
52.	**Gnieżdżewo**	9	osada	neolit
53.	**Gnieżdżewo**	10	ślad osadnictwa; cmentarzysko	neolit; wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze
54.	**Gnieżdżewo**	11	ślad osadnictwa; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
55.	**Gnieżdżewo**	12	osada	neolit
56.	**Gnieżdżewo**	13	osada; cmentarzysko płaskie; ślad osadnictwa; znalezisko luźne; cmentarzysko płaskie; osada otwarta	neolit; neolit; epoka brązu?; wczesna epoka żelaza; okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze; średniowiecze

57.	**Gnieżdżewo**	14	osada; ślad osadnictwa	neolit; okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze
58.	**Gnieżdżewo**	15	osada	neolit
59.	**Gnieżdżewo**	16	znalezisko luźne	średniowiecze
60.	**Łebcz**	1	skarb	okres wpływów rzymskich
61.	**Łebcz**	2	cmentarzysko kurhanowe	hallstatt d
62.	**Łebcz**	3	cmentarzysko grobów skrzynkowych	hallstatt d
63.	**Łebcz**	4	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
64.	**Łebcz**	5	ślad osadnictwa	neolit
65.	**Łebcz**	6	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
66.	**Łebcz**	7	cmentarzysko grobów skrzynkowych; cmentarzysko ciałopalne; cmentarzysko szkieletowe	wczesna epoka żelaza; epoka nieokreślona
67.	**Łebcz**	8	ślad osadnictwa	neolit
68.	**Łebcz**	9	znalezisko luźne	-
69.	**Łebcz**	10	cmentarzysko grobów skrzynkowych	hallstatt d
70.	**Łebcz**	11	znalezisko luźne	neolit
71.	**Łebcz**	12	skarb	v okres epoki brązu
72.	**Łebcz**	13	cmentarzysko	wczesna epoka żelaza
73.	**Łyśniewo**	1	cmentarzysko kurhanowe	wczesna epoka żelaza
74.	**Łyśniewo**	3	cmentarzysko grobów skrzynkowych	hallstatt c
75.	**Łyśniewo**	4	osada; ślad osadnictwa	epoka kamienia; wczesne średniowiecze
76.	**Łyśniewo**	5	osada; osada	neolit; wczesne średniowiecze
77.	**Łyśniewo**	6	ślad osadnictwa; osada	epoka kamienia; wczesne średniowiecze
78.	**Łyśniewo**	7	ślad osadnictwa	epoka kamienia
79.	**Łyśniewo**	8	obozowisko	epoka kamienia
80.	**Łyśniewo**	9	ślad osadnictwa	mezolit
81.	**Łyśniewo**	10	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
82.	**Łyśniewo**	11	ślad osadnictwa	neolit
83.	**Łyśniewo**	12	ślad osadnictwa	epoka kamienia
84.	**Łyśniewo**	13	ślad osadnictwa	neolit
85.	**Łyśniewo**	14	ślad osadnictwa	epoka kamienia
86.	**Łyśniewo**	15	ślad osadnictwa	epoka kamienia
87.	**Łyśniewo**	16	ślad osadnictwa	epoka kamienia; średniowiecze
88.	**Łyśniewo**	17	ślad osadnictwa	neolit
89.	**Łyśniewo**	18	obozowisko	neolit
90.	**Łyśniewo**	19	ślad osadnictwa	neolit
91.	**Mechowo**	1	cmentarzysko grobów skrzynkowych	wczesna epoka żelaza
92.	**Mechowo**	2	cmentarzysko grobów skrzynkowych	hallstatt d
93.	**Mechowo**	4	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; późne średniowiecze; okres nowożytny
94.	**Mechowo**	5	ślad osadnictwa	późne średniowiecze; okres nowożytny
95.	**Mechowo**	6	ślad osadnictwa	późne średniowiecze; okres nowożytny
96.	**Mechowo**	7	osada; ślad osadnictwa	średniowiecze; okres nowożytny
97.	**Mechowo**	8	ślad osadnictwa; osada	wczesna epoka żelaza; późne średniowiecze; okres nowożytny
98.	**Mechowo**	9	osada	późne średniowiecze; okres nowożytny
99.	**Mechowo**	10	osada	późne średniowiecze; okres nowożytny

100.	**Mechowo**	11	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
101.	**Mechowo**	12	ślad osadnictwa	okres nowożytny
102.	**Mechowo**	13	ślad osadnictwa	późne średniowiecze; okres nowożytny
103.	**Mechowo**	14	osada	późne średniowiecze; okres nowożytny
104.	**Mieroszyno**	1	skarb	hallstatt c
105.	**Mieroszyno**	2	cmentarzysko	hallstatt c
106.	**Mieroszyno**	3	cmentarzysko	wczesna epoka żelaza
107.	**Mieroszyno**	4	cmentarzysko	wczesna epoka żelaza
108.	**Mieroszyno**	5	cmentarzysko	wczesna epoka żelaza
109.	**Mieroszyno**	6	ślad osadnictwa; osada	epoka kamienia; wczesne średniowiecze
110.	**Mieroszyno**	7	osada	neolit; mezolit; wczesne średniowiecze
111.	**Mieroszyno**	8	obozowisko	mezolit
112.	**Mieroszyno**	9	ślad osadnictwa	epoka kamienia; wczesne średniowiecze
113.	**Mieroszyno**	10	obozowisko	mezolit
114.	**Mieroszyno**	11	osada	epoka kamienia
115.	**Mieroszyno**	12	osada	neolit
116.	**Mieroszyno**	13	ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
117.	**Mieroszyno**	14	osada; osada	neolit; wczesne średniowiecze
118.	**Mieroszyno**	15	obozowisko; ślad osadnictwa	epoka kamienia; średniowiecze
119.	**Mieroszyno**	16	obozowisko	mezolit; mezolit
120.	**Mieroszyno**	17	osada;	neolit; wczesne średniowiecze
121.	**Mieroszyno**	18	osada	epoka kamienia; neolit; hallstatt d; wczesne średniowiecze
122.	**Mieroszyno**	19	obozowisko; ślad osadnictwa	mezolit; okres nowożytny
123.	**Mieroszyno**	20	osada; cmentarzysko płaskie	neolit; hallstatt d; wczesne średniowiecze
124.	**Mieroszyno**	21	ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
125.	**Mieroszyno**	22	ślad osadnictwa; znalezisko luźne	epoka kamienia; wczesna epoka żelaza
126.	**Mieroszyno**	23	osada; ślad osadnictwa	epoka kamienia; wczesna epoka żelaza; okres wpływów rzymskich; średniowiecze
127.	**Mieroszyno**	24	osada	neolit
128.	**Mieroszyno**	25	osada; ślad osadnictwa	epoka kamienia; średniowiecze
129.	**Mieroszyno**	26	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza
130.	**Mieroszyno**	27	osada; ślad osadnictwa;	neolit; wczesna epoka żelaza; -
131.	**Mieroszyno**	28	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza
132.	**Mieroszyno**	29	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
133.	**Mieroszyno**	30	ślad osadnictwa; osada	neolit; wczesna epoka żelaza; okres wpływów rzymskich
134.	**Mieroszyno**	31	ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
135.	**Mieroszyno**	32	ślad osadnictwa; osada produkcyjna	epoka kamienia; okres wpływów rzymskich?; wczesna epoka żelaza
136.	**Mieroszyno**	33	obozowisko	epoka kamienia
137.	**Mieroszyno**	34	obozowisko	neolit; mezolit
138.	**Mieroszyno**	35	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
139.	**Mieroszyno**	36	ślad osadnictwa	epoka kamienia
140.	**Mieroszyno**	37	ślad osadnictwa	epoka kamienia; wczesna epoka żelaza
141.	**Mieroszyno**	38	ślad osadnictwa	epoka kamienia
142.	**Mieroszyno**	39	ślad osadnictwa; osada	epoka kamienia; neolit; wczesna epoka żelaza; średniowiecze
143.	**Mieroszyno**	40	ślad osadnictwa; cmentarzysko	epoka kamienia; okres późnolateński

144.	**Mieroszyno**	41	ślad osadnictwa	epoka kamienia
145.	**Mieroszyno**	42	ślad osadnictwa	epoka kamienia
146.	**Mieroszyno**	43	ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
147.	**Mieroszyno**	44	ślad osadnictwa	epoka kamienia; średniowiecze
148.	**Mieroszyno**	45	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
149.	**Mieroszyno**	46	obozowisko; ślad osadnictwa; osada; osada otwarta	mezolit; średniowiecze; wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
150.	**Mieroszyno**	47	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
151.	**Mieroszyno**	48	ślad osadnictwa	epoka brązu
152.	**Mieroszyno**	49	ślad osadnictwa; osada	epoka kamienia; wczesne średniowiecze
153.	**Mieroszyno**	50	obozowisko	epoka kamienia
154.	**Mieroszyno**	51	ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
155.	**Mieroszyno**	52	obozowisko	epoka kamienia
156.	**Mieroszyno**	53	osada	neolit
157.	**Mieroszyno**	54	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; średniowiecze
158.	**Mieroszyno**	55	obozowisko	mezolit
159.	**Mieroszyno**	56	obozowisko	mezolit
160.	**Mieroszyno**	57	obozowisko	mezolit
161.	**Mieroszyno**	58	znalezisko luźne	wczesna epoka żelaza
162.	**Mrzezino**	1	skarb monet	okres wędrówek ludów
163.	**Mrzezino**	2	cmentarzysko grobów skrzynkowych	wczesny i środkowy okres lateński
164.	**Mrzezino**	3	osada?; ślad osadnictwa	epoka kamienia; wczesne średniowiecze
165.	**Mrzezino**	4	cmentarzysko grobów skrzynkowych	wczesna epoka żelaza
166.	**Mrzezino**	5	ślad osadnictwa; osada	neolit; wczesne średniowiecze
167.	**Mrzezino**	6	osada	neolit; wczesne średniowiecze; średniowiecze
168.	**Mrzezino**	7	osada; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
169.	**Mrzezino**	8	ślad osadnictwa	epoka kamienia; wczesne średniowiecze
170.	**Mrzezino**	9	ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
171.	**Mrzezino**	10	osada	neolit
172.	**Mrzezino**	11	ślad osadnictwa	epoka kamienia; wczesne średniowiecze
173.	**Mrzezino**	12	osada	neolit; okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze
174.	**Mrzezino**	13	osada; ślad osadnictwa	neolit; okres wpływów rzymskich; wczesna epoka żelaza
175.	**Mrzezino**	14	ślad osadnictwa	neolit; okres wpływów rzymskich?; średniowiecze
176.	**Mrzezino**	15	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
177.	**Mrzezino**	16	ślad osadnictwa	neolit
178.	**Mrzezino**	17	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
179.	**Mrzezino**	18	osada	neolit; wczesne średniowiecze; średniowiecze
180.	**Mrzezino**	19	ślad osadnictwa	epoka kamienia; wczesne średniowiecze
181.	**Mrzezino**	20	osada	neolit
182.	**Mrzezino**	21	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
183.	**Mrzezino**	22	osada;	neolit; wczesne średniowiecze
184.	**Mrzezino**	23	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza

185.	**Mrzezino**	24	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
186.	**Mrzezino**	25	osada; punkt osadniczy	neolit; wczesne średniowiecze
187.	**Mrzezino**	26	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
188.	**Mrzezino**	27	osada	neolit
189.	**Mrzezino**	28	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
190.	**Mrzezino**	29	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
191.	**Mrzezino**	30	osada	neolit; wczesne średniowiecze
192.	**Mrzezino**	31	osada	neolit; wczesne średniowiecze
193.	**Mrzezino**	32	ślad osadnictwa; osada	neolit; wczesne średniowiecze
194.	**Mrzezino**	33	ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
195.	**Mrzezino**	34	osada	neolit
196.	**Mrzezino**	35	ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
197.	**Mrzezino**	36	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze; średniowiecze
198.	**Mrzezino**	37	obozowisko; osada?	neolit; wczesne średniowiecze
199.	**Mrzezino**	38	ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
200.	**Mrzezino**	39	ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
201.	**Mrzezino**	40	ślad osadnictwa	średniowiecze
202.	**Mrzezino**	41	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
203.	**Osłonino**	1	cmentarzysko grobów skrzynkowych	wczesna epoka żelaza
204.	**Osłonino**	2	znalezisko luźne; osada	epoka kamienia; neolit
205.	**Osłonino**	3	cmentarzysko kurhanowe?	epoka nieokreślona
206.	**Osłonino**	4	osada	neolit
207.	**Osłonino**	5	ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
208.	**Osłonino**	6	osada; ślad osadnictwa; ślad osadnictwa; ślad osadnictwa; osada; osada; ślad osadnictwa; osada	neolit; epoka kamienia; wczesna epoka żelaza; młodszy okres przedrzymski/ okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze; średniowiecze;
209.	**Osłonino**	7	ślad osadnictwa	epoka kamienia; okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze; średniowiecze
210.	**Osłonino**	8	ślad osadnictwa	epoka kamienia; średniowiecze
211.	**Osłonino**	9	osada	neolit; okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze; średniowiecze
212.	**Osłonino**	10	osada; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
213.	**Osłonino**	11	ślad osadnictwa	epoka kamienia; średniowiecze
214.	**Osłonino**	12	osada	neolit
215.	**Osłonino**	13	osada; ślad osadnictwa; cmentarzysko	neolit; wczesna epoka żelaza; średniowiecze
216.	**Osłonino**	14	osada; ślad osadnictwa; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze; średniowiecze
217.	**Osłonino**	15	osada; ślad osadnictwa	neolit; epoka brązu; wczesna epoka żelaza; okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze
218.	**Osłonino**	16	osada; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
219.	**Osłonino**	17	osada; ślad osadnictwa	epoka kamienia; średniowiecze
220.	**Osłonino**	18	ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze; średniowiecze
221.	**Osłonino**	19	osada; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
222.	**Osłonino**	20	osada?; ślad osadnictwa	neolit; neolit?
223.	**Osłonino**	21	ślad osadnictwa	neolit
224.	**Osłonino**	22	ślad osadnictwa	neolit
225.	**Osłonino**	23	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
226.	**Osłonino**	24	osada	neolit; średniowiecze; okres nowożytny

227.	**Osłonino**	25	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
228.	**Osłonino**	26	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze; średniowiecze
229.	**Osłonino**	27	osada	neolit
230.	**Osłonino**	28	osada; ślad osadnictwa	neolit; okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze
231.	**Osłonino**	29	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
232.	**Osłonino**	30	ślad osadnictwa	neolit
233.	**Osłonino**	31	znalezisko luźne	okres nowożytny
234.	**Osłonino**	32	ślad osadnictwa	neolit
235.	**Osłonino**	33	ślad osadnictwa	neolit
236.	**Osłonino**	34	osada	neolit
237.	**Osłonino**	35	osada; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
238.	**Osłonino**	36	znalezisko luźne	neolit
239.	**Połchowo**	1	cmentarzysko grobów skrzynkowych	hallstatt c
240.	**Połchowo**	2	cmentarzysko grobów skrzynkowych	wczesna epoka żelaza
241.	**Połchowo**	3	cmentarzysko grobów skrzynkowych	wczesna epoka żelaza
242.	**Połchowo**	4	cmentarzysko grobów skrzynkowych	hallstatt c
243.	**Połchowo**	5	skarb	okres wpływów rzymskich
244.	**Połchowo**	6	osada	pradzieje
245.	**Połchowo**	7	osada	wczesna epoka żelaza
246.	**Połchowo**	8	osada; ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; późne średniowiecze; okres nowożytny
247.	**Połchowo**	9	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
248.	**Połchowo**	10	osada; ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
249.	**Połchowo**	11	osada; ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze; okres nowożytny
250.	**Połchowo**	12	ślad osadnictwa; osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
251.	**Połchowo**	13	osada	wczesna epoka żelaza
252.	**Połchowo**	14	ślad osadnictwa	pradzieje; późne średniowiecze
253.	**Połchowo**	15	wieś	późne średniowiecze
254.	**Połchowo**	16	wieś	późne średniowiecze
255.	**Połchowo**	17	osada	wczesna epoka żelaza; późne średniowiecze
256.	**Połchowo**	18	osada	późne średniowiecze
257.	**Połchowo**	19	ślad osadnictwa	pradzieje
258.	**Połchowo**	20	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze; okres nowożytny
259.	**Połchowo**	21	ślad osadnictwa; osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
260.	**Połchowo**	22	ślad osadnictwa	pradzieje; okres nowożytny
261.	**Połchowo**	23	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; okres nowożytny
262.	**Połchowo**	24	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
263.	**Połchowo**	25	osada	wczesna epoka żelaza
264.	**Połchowo**	26	osada	pradzieje; późne średniowiecze
265.	**Rzucewo**	1	osada; pracownia kamieniarska	neolit; okres wpływów rzymskich; średniowiecze
266.	**Rzucewo**	2	osada; ślad osadnictwa	neolit; okres wpływów rzymskich
267.	**Rzucewo**	3	osada	neolit
268.	**Rzucewo**	4	osada; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
269.	**Rzucewo**	5	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
270.	**Rzucewo**	6	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
271.	**Rzucewo**	7	osada	neolit

272.	**Rzucewo**	8	ślad osadnictwa; osada	neolit; epoka nieokreślona
273.	**Rzucewo**	9	ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
274.	**Rzucewo**	10	ślad osadnictwa	neolit
275.	**Rzucewo**	11	relikty architektury murowanej	okres nowożytny
276.	**Rzucewo**	12	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
277.	**Rzucewo**	13	cmentarzysko grobów skrzynkowych	hallstatt c
278.	**Rzucewo**	14	cmentarzysko grobów skrzynkowych	wczesna epoka żelaza
279.	**Sławutowo**	1	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
280.	**Sławutowo**	2	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; okres nowożytny
281.	**Sławutowo**	3	osada	wczesna epoka żelaza
282.	**Sławutowo**	4	ślad osadnictwa	okres nowożytny
283.	**Sławutowo**	5	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; okres nowożytny
284.	**Sławutowo**	6	osada	wczesna epoka żelaza
285.	**Sławutowo**	7	wieś	późne średniowiecze
286.	**Sławutowo**	8	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
287.	**Sławutowo**	9	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
288.	**Sławutowo**	10	młyn	okres nowożytny
289.	**Sławutowo**	11	grodzisko	pradzieje
290.	**Sławutowo**	12	osada; osada	późne średniowiecze; okres nowożytny
291.	**Sławutowo**	13	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
292.	**Sławutowo**	14	osada	okres nowożytny
293.	**Sławutowo**	15	osada	późne średniowiecze; okres nowożytny
294.	**Sławutowo**	16	osada	wczesne średniowiecze
295.	**Sławutowo**	17	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; późne średniowiecze
296.	**Sławutowo**	18	ślad osadnictwa	późne średniowiecze; okres nowożytny
297.	**Sławutowo**	19	osada	wczesna epoka żelaza; późne średniowiecze; okres nowożytny
298.	**Sławutowo**	20	ślad osadnictwa	późne średniowiecze; okres nowożytny
299.	**Sławutowo**	21	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
300.	**Sławutowo**	22	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
301.	**Sławutowo**	23	osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
302.	**Sławutowo**	24	osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
303.	**Sławutowo**	25	osada	późne średniowiecze; okres nowożytny
304.	**Sławutowo**	26	wieś	późne średniowiecze
305.	**Sławutowo**	27	osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
306.	**Sławutowo**	28	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
307.	**Sławutowo**	29	pałac	okres nowożytny
308.	**Sławutowo**	30	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
309.	**Sławutowo**	31	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; okres nowożytny
310.	**Sławutowo**	32	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
311.	**Sławutowo**	33	osada; ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
312.	**Sławutowo**	34	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
313.	**Sławutowo**	35	ślad osadnictwa; osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
314.	**Sławutowo**	36	ślad osadnictwa; osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
315.	**Sławutowo**	37	cmentarzysko	pradzieje?

316.	**Sławutowo**	38	ślad osadnictwa	pradzieje
317.	**Sławutowo**	39	ślad osadnictwa	okres nowożytny
318.	**Sławutowo**	40	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
319.	**Sławutowo**	41	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
320.	**Sławutowo**	42	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; późne średniowiecze
321.	**Sławutowo**	43	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
322.	**Sławutowo**	44	ślad osadnictwa; osada; osada	pradzieje; późne średniowiecze; okres nowożytny
323.	**Sławutowo**	45	ślad osadnictwa	okres nowożytny
324.	**Sławutowo**	46	ślad osadnictwa	pradzieje
325.	**Sławutowo**	47	osada; ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; późne średniowiecze
326.	**Smolno**	1	cmentarzysko	wczesna epoka żelaza
327.	**Smolno**	2	punkt osadniczy; osada	epoka kamienia; wczesne średniowiecze
328.	**Smolno**	3	ślad osadnictwa	epoka kamienia
329.	**Smolno**	4	ślad osadnictwa	neolit
330.	**Smolno**	5	osada	średniowiecze
331.	**Smolno**	6	osada	neolit; średniowiecze
332.	**Smolno**	7	osada	neolit; średniowiecze
333.	**Smolno**	8	osada	neolit; średniowiecze
334.	**Smolno**	9	osada; ślad osadnictwa	neolit; okres wpływów rzymskich; średniowiecze
335.	**Smolno**	10	osada	neolit; wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze
336.	**Smolno**	11	ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze; okres nowożytny
337.	**Smolno**	12	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze; średniowiecze
338.	**Smolno**	13	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze; średniowiecze
339.	**Smolno**	14	ślad osadnictwa; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
340.	**Smolno**	15	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
341.	**Smolno**	16	ślad osadnictwa; osada?	neolit; wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze
342.	**Smolno**	17	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; okres wpływów rzymskich; średniowiecze
343.	**Smolno**	18	osada; osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; średniowiecze
344.	**Smolno**	19	ślad osadnictwa	średniowiecze
345.	**Smolno**	20	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
346.	**Smolno**	21	osada; ślad osadnictwa;	neolit; wczesna epoka żelaza; okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze; średniowiecze
347.	**Smolno**	22	ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
348.	**Smolno**	23	ślad osadnictwa; osada?	neolit; wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze
349.	**Smolno**	24	ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; średniowiecze
350.	**Smolno**	25	ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
351.	**Smolno**	26	ślad osadnictwa; osada	neolit; wczesne średniowiecze/średniowiecze
352.	**Smolno**	27	ślad osadnictwa	pradzieje; późne średniowiecze
353.	**Smolno**	28	ślad osadnictwa	wczesna epoka brązu
354.	**Smolno**	29	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; okres nowożytny
355.	**Smolno**	30	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze

356.	**Smolno**	31	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
357.	**Smolno**	32	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
358.	**Smolno**	33	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
359.	**Smolno**	34	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
360.	**Smolno**	35	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
361.	**Smolno**	36	osada; ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
362.	**Smolno**	37	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
363.	**Smolno**	38	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
364.	**Smolno**	39	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; późne średniowiecze
365.	**Strzelno**	1	cmentarzysko grobów skrzynkowych	wczesna epoka żelaza;
366.	**Strzelno**	2	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze
367.	**Strzelno**	3	cmentarzysko	wczesna epoka żelaza
368.	**Strzelno**	4	obozowisko; cmentarzysko; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze
369.	**Strzelno**	5	obozowisko	neolit
370.	**Strzelno**	6	ślad osadnictwa; cmentarzysko	neolit; wczesna epoka żelaza; średniowiecze
371.	**Strzelno**	7	obozowisko; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
372.	**Strzelno**	8	ślad osadnictwa; ślad osadnictwa; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze; średniowiecze
373.	**Strzelno**	9	ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze
374.	**Strzelno**	10	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze
375.	**Strzelno**	11	ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; średniowiecze
376.	**Strzelno**	12	ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
377.	**Strzelno**	13	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; średniowiecze
378.	**Strzelno**	14	ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
379.	**Strzelno**	15	obozowisko; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
380.	**Strzelno**	16	ślad osadnictwa	średniowiecze
381.	**Strzelno**	17	ślad osadnictwa; ślad osadnictwa; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze; średniowiecze
382.	**Strzelno**	18	obozowisko; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze; średniowiecze
383.	**Strzelno**	19	obozowisko	neolit
384.	**Strzelno**	20	obozowisko	neolit
385.	**Strzelno**	21	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze; średniowiecze
386.	**Strzelno**	22	ślad osadnictwa	neolit
387.	**Strzelno**	24	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze; średniowiecze
388.	**Strzelno**	25	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze/średniowiecze
389.	**Strzelno**	26	obozowisko; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
390.	**Strzelno**	27	ślad osadnictwa; ślad osadnictwa	epoka kamienia; średniowiecze
391.	**Strzelno**	28	ślad osadnictwa	epoka kamienia
392.	**Strzelno**	29	obozowisko	neolit
393.	**Strzelno**	30	obozowisko	neolit
394.	**Strzelno**	31	ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
395.	**Strzelno**	32	osada; ślad osadnictwa; ślad osadnictwa; osada	neolit; wczesna epoka żelaza; średniowiecze

396.	**Strzelno**	34	obozowisko	neolit
397.	**Swarzewo**	1	skarb	hallstatt c
398.	**Swarzewo**	2	znalezisko luźne; cmentarzysko	hallstatt c; hallstatt c-d
399.	**Swarzewo**	3	osada	neolit; średniowiecze;
400.	**Swarzewo**	4	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; średniowiecze
401.	**Swarzewo**	5	osada	neolit
402.	**Swarzewo**	6	osada; ślad osadnictwa	neolit; epoka brązu
403.	**Swarzewo**	7	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; średniowiecze
404.	**Swarzewo**	8	osada; ślad osadnictwa	neolit; okres wpływów rzymskich; średniowiecze
405.	**Swarzewo**	9	obozowisko; osada?	neolit; średniowiecze
406.	**Swarzewo**	10	osada; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
407.	**Swarzewo**	11	ślad osadnictwa	neolit
408.	**Swarzewo**	12	osada; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
409.	**Swarzewo**	13	osada	epoka kamienia
410.	**Swarzewo**	14	ślad osadnictwa	neolit
411.	**Swarzewo**	15	ślad osadnictwa	epoka kamienia
412.	**Swarzewo**	16	ślad osadnictwa	neolit
413.	**Swarzewo**	17	obozowisko	neolit
414.	**Swarzewo**	18	ślad osadnictwa	neolit
415.	**Swarzewo**	19	obozowisko	neolit
416.	**Swarzewo**	20	ślad osadnictwa	epoka kamienia; wczesne średniowiecze
417.	**Swarzewo**	21	ślad osadnictwa	epoka kamienia
418.	**Swarzewo**	22	ślad osadnictwa; cmentarzysko; cmentarzysko płaskie; osada produkcyjna	neolit; wczesna epoka żelaza; wczesny i środkowy okres lateński; średniowiecze
419.	**Swarzewo**	23	osada; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
420.	**Swarzewo**	24	osada; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
421.	**Swarzewo**	25	obozowisko; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza
422.	**Swarzewo**	26	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza
423.	**Swarzewo**	27	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza
424.	**Swarzewo**	28	osada	neolit
425.	**Swarzewo**	29	osada; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
426.	**Swarzewo**	30	ślad osadnictwa	neolit
427.	**Swarzewo**	31	osada	neolit
428.	**Swarzewo**	32	obozowisko	neolit
429.	**Swarzewo**	33	osada; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
430.	**Swarzewo**	34	ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza
431.	**Swarzewo**	35	obozowisko	neolit
432.	**Swarzewo**	36	ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza
433.	**Swarzewo**	37	osada	neolit
434.	**Swarzewo**	38	osada	neolit
435.	**Swarzewo**	39	osada	neolit
436.	**Swarzewo**	40	ślad osadnictwa	neolit
437.	**Swarzewo**	41	obozowisko	neolit
438.	**Swarzewo**	42	ślad osadnictwa	epoka kamienia
439.	**Swarzewo**	43	ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
440.	**Swarzewo**	44	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze; średniowiecze

441.	**Swarzewo**	45	osada	neolit
442.	**Swarzewo**	46	ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
443.	**Swarzewo**	47	ślad osadnictwa	neolit
444.	**Swarzewo**	48	osada; ślad osadnictwa	neolit; okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze
445.	**Swarzewo**	49	osada	neolit
446.	**Swarzewo**	50	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza
447.	**Swarzewo**	51	osada	neolit
448.	**Swarzewo**	52	osada; ślad osadnictwa	neolit; okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze; średniowiecze
449.	**Swarzewo**	53	ślad osadnictwa	epoka kamienia
450.	**Swarzewo**	54	osada	neolit
451.	**Swarzewo**	55	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza
452.	**Swarzewo**	56	osada; osada	neolit; wczesne średniowiecze
453.	**Swarzewo**	57	osada	neolit
454.	**Swarzewo**	58	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
455.	**Swarzewo**	59	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
456.	**Swarzewo**	60	osada	neolit
457.	**Swarzewo**	61	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
458.	**Zdrada**	1	cmentarzysko grobów skrzynkowych	hallstatt d
459.	**Zdrada**	2	cmentarzysko grobów skrzynkowych	hallstatt d
460.	**Zdrada**	3	znalezisko luźne	i okres epoki brązu
461.	**Zdrada**	4	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
462.	**Zdrada**	5	znalezisko luźne	epoka brązu
463.	**Zdrada**	7	osada	okres nowożytny
464.	**Zdrada**	8	cegielnia	okres nowożytny
465.	**Zdrada**	9	młyn	okres nowożytny
466.	**Zdrada**	10	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
467.	**Zdrada**	11	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
468.	**Zdrada**	12	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
469.	**Zdrada**	13	ślad osadnictwa	okres nowożytny
470.	**Zdrada**	14	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
471.	**Zdrada**	16	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
472.	**Zdrada**	17	ślad osadnictwa	późne średniowiecze; okres nowożytny
473.	**Zdrada**	18	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
474.	**Zdrada**	19	ślad osadnictwa	okres nowożytny
475.	**Zdrada**	20	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; okres nowożytny
476.	**Zdrada**	21	osada	wczesna epoka żelaza; późne średniowiecze; okres nowożytny
477.	**Zdrada**	22	osada	wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
478.	**Żelistrzewo**	1	osada	neolit; wczesne średniowiecze
479.	**Żelistrzewo**	2	osada	neolit
480.	**Żelistrzewo**	3	osada	neolit
481.	**Żelistrzewo**	4	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
482.	**Żelistrzewo**	5	osada	neolit; wczesne średniowiecze
483.	**Żelistrzewo**	6	osada	neolit; wczesne średniowiecze
484.	**Żelistrzewo**	7	osada	neolit; wczesne średniowiecze

485.	**Żelistrzewo**	8	osada	neolit
486.	**Żelistrzewo**	9	ślad osadnictwa	neolit
487.	**Żelistrzewo**	10	punkt osadniczy	neolit; wczesne średniowiecze
488.	**Żelistrzewo**	11	osada	neolit
489.	**Żelistrzewo**	12	osada	neolit
490.	**Żelistrzewo**	13	ślad osadnictwa	neolit
491.	**Żelistrzewo**	14	osada; ślad osadnictwa	neolit; okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze; średniowiecze
492.	**Żelistrzewo**	15	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze
493.	**Żelistrzewo**	16	osada	neolit
494.	**Żelistrzewo**	17	osada; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
495.	**Żelistrzewo**	18	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
496.	**Żelistrzewo**	19	osada	neolit
497.	**Żelistrzewo**	20	osada	neolit
498.	**Żelistrzewo**	21	obozowisko	neolit
499.	**Żelistrzewo**	22	ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
500.	**Żelistrzewo**	23	osada; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; okres późnolateński; średniowiecze
501.	**Żelistrzewo**	24	ślad osadnictwa	średniowiecze
502.	**Żelistrzewo**	25	ślad osadnictwa; ślad osadnictwa	neolit?; wczesna epoka żelaza
503.	**Żelistrzewo**	26	ślad osadnictwa; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
504.	**Żelistrzewo**	27	ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze; średniowiecze
505.	**Żelistrzewo**	28	ślad osadnictwa; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
506.	**Żelistrzewo**	29	ślad osadnictwa; ślad osadnictwa	neolit; epoka brązu
507.	**Błądzikowo**	1	osada; znalezisko luźne; cmentarzysko grobów skrzynkowych	neolit; epoka brązu; wczesna epoka żelaza; hallstatt d/wczesny i środkowy okres lateński;
508.	**Błądzikowo**	2	cmentarzysko	wczesna epoka żelaza
509.	**Błądzikowo**	3	osada; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze; neolit
510.	**Błądzikowo**	4	osada; ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
511.	**Błądzikowo**	5	osada; cmentarzysko?; ślad osadnictwa	neolit; wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze
512.	**Błądzikowo**	6	skarb monet	okres wpływów rzymskich
513.	**Celbowo**	1	znalezisko luźne	okres wpływów rzymskich
514.	**Celbowo**	2	cmentarzysko grobów skrzynkowych	wczesna epoka żelaza
515.	**Celbowo**	3	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; okres nowożytny
516.	**Celbowo**	4	osada; ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
517.	**Celbowo**	5	osada	wczesne średniowiecze
518.	**Celbowo**	6	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
519.	**Celbowo**	7	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; późne średniowiecze
520.	**Celbowo**	8	wieś	późne średniowiecze
521.	**Celbowo**	9	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
522.	**Celbowo**	10	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; okres nowożytny
523.	**Celbowo**	11	ślad osadnictwa	pradzieje
524.	**Celbowo**	12	osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
525.	**Celbowo**	13	osada; ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze; późne średniowiecze

526.	**Celbowo**	14	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
527.	**Celbowo**	15	osada; ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
528.	**Celbowo**	16	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
529.	**Celbowo**	17	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
530.	**Celbowo**	18	ślad osadnictwa; osada	późne średniowiecze; okres nowożytny
531.	**Celbowo**	19	osada	późne średniowiecze; okres nowożytny
532.	**Celbowo**	20	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
533.	**Celbowo**	21	cmentarz	okres nowożytny
534.	**Celbowo**	22	park	okres nowożytny
535.	**Celbowo**	23	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
536.	**Celbowo**	24	ślad osadnictwa	okres nowożytny
537.	**Celbowo**	25	ślad osadnictwa; osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
538.	**Celbowo**	26	wieś	późne średniowiecze
539.	**Celbowo**	27	ślad osadnictwa; osada	wczesne średniowiecze; okres nowożytny
540.	**Celbowo**	28	ślad osadnictwa; osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
541.	**Celbowo**	29	osada; ślad osadnictwa	późne średniowiecze; okres nowożytny
542.	**Celbowo**	30	pałac	okres nowożytny
543.	**Celbowo**	31	osada; ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
544.	**Celbowo**	32	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; późne średniowiecze
545.	**Celbowo**	33	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
546.	**Celbowo**	34	ślad osadnictwa	okres nowożytny
547.	**Celbowo**	35	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
548.	**Celbowo**	36	ślad osadnictwa; osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
549.	**Połczyno**	1	cmentarzysko grobów skrzynkowych	epoka nieokreślona
550.	**Połczyno**	2	osada; ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; średniowiecze; okres nowożytny
551.	**Połczyno**	3	osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze; okres nowożytny
552.	**Połczyno**	4	osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
553.	**Połczyno**	5	osada	wczesna epoka żelaza; średniowiecze
554.	**Połczyno**	6	osada	średniowiecze; okres nowożytny
555.	**Połczyno**	7	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
556.	**Połczyno**	8	ślad osadnictwa	neolit; średniowiecze
557.	**Połczyno**	9	osada	okres nowożytny
558.	**Połczyno**	10	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
559.	**Połczyno**	11	osada	późne średniowiecze; okres nowożytny
560.	**Połczyno**	12	ślad osadnictwa; osada	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
561.	**Połczyno**	13	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
562.	**Połczyno**	14	ślad osadnictwa	okres nowożytny
563.	**Połczyno**	15	ślady osadnictwa	późne średniowiecze
564.	**Połczyno**	16	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
565.	**Połczyno**	17	ślad osadnictwa; osada	wczesne średniowiecze; okres nowożytny

566.	**Połczyno**	18	ślad osadnictwa; osada	wczesna epoka żelaza; późne średniowiecze
567.	**Połczyno**	19	osada	późne średniowiecze
568.	**Połczyno**	20	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
569.	**Połczyno**	21	ślad osadnictwa	okres nowożytny
570.	**Połczyno**	22	ślad osadnictwa	późne średniowiecze; okres nowożytny
571.	**Rekowo Górne**	1	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
572.	**Rekowo Górne**	2	ślad osadnictwa	okres nowożytny
573.	**Rekowo Górne**	3	ślad osadnictwa; osada	epoka kamienia; wczesna epoka żelaza; wczesne średniowiecze
574.	**Rekowo Górne**	4	osada?; cmentarzysko?	hallstatt; hallstatt
575.	**Rekowo Górne**	5	ślad osadnictwa; punkt osadniczy	epoka kamienia; pradzieje; średniowiecze
576.	**Rekowo Górne**	6	osada; ślad osadnictwa; punkt osadniczy	epoka kamienia; okres wpływów rzymskich; wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
577.	**Rekowo Górne**	7	osada; punkt osadniczy	epoka kamienia; wczesne średniowiecze; późne średniowiecze
578.	**Rekowo Górne**	8	osada otwarta	wczesne średniowiecze
579.	**Rekowo Górne**	9	pałac	okres nowożytny
580.	**Rekowo Górne**	10	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
581.	**Rekowo Górne**	11	osada; ślad osadnictwa	późne średniowiecze; okres nowożytny
582.	**Rekowo Górne**	12	ślad osadnictwa	okres nowożytny
583.	**Rekowo Górne**	13	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
584.	**Rekowo Górne**	15	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
585.	**Rekowo Górne**	16	osada	wczesna epoka brązu
586.	**Rekowo Górne**	17	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; okres nowożytny
587.	**Rekowo Górne**	18	osada; ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; późne średniowiecze
588.	**Rekowo Górne**	19	wieś	późne średniowiecze
589.	**Rekowo Górne**	20	ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza
590.	**Rekowo Górne**	21	osada	wczesna epoka brązu
591.	**Domatowo**	1	cmentarzysko płaskie; znalezisko luźne; ślad osadnictwa	wczesna epoka żelaza; średniowiecze
592.	**Domatowo**	2	cmentarzysko płaskie; cmentarzysko płaskie	wczesna epoka żelaza; hallstatt c
593.	**Domatowo**	3	cmentarzysko?; osada?	epoka nieokreślona; epoka nieokreślona
594.	**Domatowo**	4	osada?	młodsza epoka brązu/wczesna epoka żelaza
595.	**Głuszewo**	1	cmentarzysko grobów skrzynkowych	wczesna epoka żelaza
596.	**Radoszewo**	1	cmentarzysko grobów skrzynkowych	hallstatt d
597.	**Starzyński Dwór**	1	grodzisko	wczesne średniowiecze
598.	**Starzyński Dwór**	2	znalezisko luźne; cmentarzysko	epoka kamienia; średniowiecze; wczesna epoka żelaza
599.	**Starzyński Dwór**	3	znalezisko luźne; cmentarzysko?	wczesne średniowiecze; epoka nieokreślona
600.	**Starzyński Dwór**	4	ślad osadnictwa	neolit; wczesne średniowiecze; średniowiecze; wczesna epoka żelaza
601.	**Brudzewo**	1	ślad osadnictwa	epoka kamienia
602.	**Brudzewo**	2	ślad osadnictwa	epoka kamienia;
603.	**Leśniewo**	1	cmentarzysko grobów skrzynkowych	hallstatt
604.	**Leśniewo**	2	cmentarzysko grobów skrzynkowych	wczesny i środkowy okres lateński
605.	**Leśniewo**	3	cmentarzysko grobów skrzynkowych	wczesny i środkowy okres lateński
606.	**Leśniewo**	4	cmentarzysko płaskie	wczesna epoka żelaza

607.	**Leśniewo**	5	cmentarzysko grobów skrzynkowych	wczesna epoka żelaza
608.	**Leśniewo**	6	cmentarzysko grobów skrzynkowych	hallstatt c-d
609.	**Leśniewo**	7	znalezisko luźne	-
610.	**Werblinia**	1	cmentarzysko grobów skrzynkowych	wczesna epoka żelaza
611.	**Werblinia**	2	cmentarzysko grobów skrzynkowych	wczesna epoka żelaza

5.2.5. Zabytki nieruchome

Historię miejscowości Gminy Puck dokumentują zabytki nieruchome. Najstarszymi obiektami jest urbanistyka tradycyjnych wsi kaszubskich, założonych na schemacie tzw. ulicówki oraz lokalna sieć drogowa o średniowiecznym rodowodzie. Chroniony układ ruralistyczny dotyczy wsi Mechowo.

W pejzażu wiejskim świadkami przeszłości pozostają nieliczne już i znacznie zniekształcone w stosunku do pierwotnego wyglądu *domy szachulcowe* (Swarzewo, Smolno, Mechowo) oraz murowane z cegły domy gburskie, które z powodu charakterystycznych cech występujących w architekturze mieszkalnej końca XIX i 1 ćw. XX wieku na Pomorzu, można określić terminem: *dom pomorski*. Obiektami wyróżniającymi się w przestrzeni wiejskiej są także murowane z cegły na przełomie XIX i XX stulecia wiejskie szkoły i kapliczki. Natomiast pałace, dwory i zespoły folwarczne reprezentują architekturę 2 poł. XIX i 1 ćw. XX wieku, ale zwykle ze śladami struktur starszych, XVII-wiecznych.

Obiekty zabytkowe nieruchome objęte ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków województwa pomorskiego prowadzonego przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku zestawiono w tabeli 4: *Wykaz zabytków nieruchomych w Gminie Puck wpisanych do rejestru zabytków województwa pomorskiego (stan na 31.03.2016)*.

Tabela 4: Wykaz zabytków nieruchomych w Gminie Puck wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa pomorskiego (stan na 31.03.2016)

nr w rej. zabytków województwa pomorskiego	data wpisu do rejestru zabytków	uwagi	obiekt	adres
315	**1962-09-06**	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego - nr 228	**kościół parafialny p.w. Św. Jakuba i Mikołaja**	**Mechowo**
316	**1962-09-07**	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego - nr 230	**kaplica Matki Boskiej Swarzewskiej**	**Swarzewo**
328	**1962-09-11**	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego - nr 250	**kościół parafialny p.w. Św. Michała Archanioła**	**Starzyno**

575	**1972-01-04**	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego - nr 443: pałac z parkiem	**zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem / pałac, park, domek ogrodowy, budynki gospodarcze (spichlerz, dwie chlewnie), kaplica grobowa, dwie aleje doprowadzające: Rzucewo -Błądzikowo oraz Rzucewo-Osłonino 2 km dł)**	**Rzucewo**
575	**1985-07-19**	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego - nr 940: zespół pałacowy z folwarkiem	***	**Rzucewo**
1087	**1985-03-08**	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego - nr 933	**chata**	**Swarzewo 7 (d.35)**
1090	**1985-05-09**	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego - nr 931	**układ ruralistyczny wsi Mechowo**	**Mechowo**
1099	**1985-09-25**	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego - nr 915 zespół pałacowo-parkowy	**zespół pałacowo-parkowy z następującymi obiektami: kaplica pocysterska, stajnia, obora, piwnice nieistniejącego pałacu, kaplica grobowa, założenie parkowo-ogrodowe**	**Starzyński Dwór**
1099	**2000-07-31**	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego - nr 915: decyzja zmieniająca	***	**Starzyński Dwór**
1140	**1987-01-20**	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego - nr 985	**zespół dworsko-parkowy (dwór; park; zespół folwarczny z budynkami gospodarczymi zaznaczonymi na planie: /dwa budynki mieszkalne, chlewnie, stajnia, obora z kuźnią/ oraz młyn)**	**Sławutówko**
1830	**2008-06-25**		**kościół parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny wraz z terenem przykościelnym, d. cmentarzem i ogrodzeniem**	**Swarzewo,** ul. Ks. Kanonika Pronobisa 7

Obiekty zabytkowe nieruchome w Gminie Puck objęte ochroną prawną poprzez wpis do Gminnej Ewidencji Zabytków zestawiono w tabeli 5: *Wykaz zabytków nieruchomych w Gminie Puck wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków (stan na 31.03.2016)*.

Tabela 5: Wykaz zabytków nieruchomych w Gminie Puck wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków

Numer w GEZ	miejscowość	ulica	nr	obiekt	Numer w WEZ/rejestr zabytków
1	**Błądzikowo**		1	**budynek mieszkalny**	**1.**
2	**Błądzikowo**		4	**budynek gospodarczy**	**2.**

3	**Błądzikowo**		5	**budynek mieszkalny**	**3.**
4	**Błądzikowo**		8	**budynek mieszkalny**	**4.**
5	**Błądzikowo**		8	**budynek gospodarczy-magazyn**	**5.**
6	**Błądzikowo**		18	**kapliczka**	**6.**
7	**Brudzewo**		19	**kapliczka z figurami św. Antoniego, św. Józefa i Matki Boskiej**	**7.**
8	**Brudzewo**		2	**budynek mieszkalny**	**8.**
9	**Brudzewo**		5	**budynek mieszkalny**	**9.**
10	**Brudzewo**		5(1-2)	**budynek gospodarczy**	**10.**
11	**Brudzewo**		6	**budynek mieszkalno-gospodarczy**	**11.**
12	**Celbowo**		1	**dwór**	**12.**
13	**Celbowo**		1	**park dworski**	**13.**
14	**Celbowo**		1	**ogrodzenie z brama dworu**	**14.**
15	**Celbowo**		2	**budynek mieszkalny**	**15.**
16	**Celbowo**		2	**chlewnia, ob. magazyn**	**16.**
17	**Celbowo**		2	**stodoła**	**17.**
18	**Celbowo**		2	**silosy**	**18.**
19	**Celbowo**		2	**budynek gospodarczy**	**19.**
20	**Celbowo**		2	**budynek gospodarczy**	**20.**
21	**Celbowo**		2	**obora**	**21.**
22	**Celbowo**		1	**budynek gospodarczy V**	
23	**Celbowo**		1	**budynek gospodarczy VI**	
24	**Celbowo**		2	**dom**	
25	**Celbowo**		3	**dom**	
26	**Celbowo**		4	**dom**	
27	**Celbówko**		5	**dwór**	**22.**
28	**Celbówko**		5	**park dworski**	**23.**
29	**Celbówko**		5	**ruina obory**	**24.**
30	**Celbówko**		5	**stajnia ob. budynek mieszkalny**	**25.**
31	**Celbówko**		2	**dom ogrodnika**	**26.**
32	**Czarny Młyn**	Młyńska	36	**dom w zespole młyna wodnego**	
33	**Darzlubie**	Pieniężna 14	14	**kapliczka pw. św. Józefa**	**27.**
34	**Darzlubie**	Pucka	29	**kapliczka pw. św.Rozalii**	
35	**Darzlubie**	Leśna	34	**lesniczówka**	**28.**
36	**Darzlubie**	Leśna	34	**stodola**	**29.**
37	**Darzlubie**	Leśna	34	**obora**	**30.**
38	**Darzlubie**	Leśników	2	**budynek mieszkalny (nadleśnictwo)**	**31.**
39	**Darzlubie**	Leśników	2	**stodoła**	**32.**
40	**Darzlubie**	Leśników	2	**obora**	**33.**
41	**Darzlubie**	Leśników	2	**budynek gospodarczy**	**34.**
42	**Darzlubie**	Pucka	74	**szkoła**	**35.**
43	**Darzlubie**	Św. Rozalii	3	**budynek mieszkalny**	**36.**
44	**Darzlubie**	Św. Rozalii	5	**budynek mieszkalny**	**37.**
45	**Darzlubie**	Św. Rozalii	5	**budynek gospodarczy**	
46	**Darzlubie**	Pucka	17	**stodoła**	

47	**Darzlubie**	Pucka	42	**dom**	
48	**Darzlubie**	Pucka	46	**stodoła**	
49	**Darzlubie**	Pucka	66	**budynek mieszkalny**	**38.**
50	**Darzlubie**	Pucka	70	**budynek gospodarczy**	
51	**Darzlubie**	Pucka		**Stodoła**	
52	**Darzlubie**	Pucka		**stodoła**	
53	**Domatowo**	Krótka	1	**budynek mieszkalny**	**39.**
54	**Domatowo**	Wiejska	13	**szkoła**	**40.**
55	**Domatowo**	Wiejska	13	**budynek gospodarczy**	**41.**
56	**Domatowo**	Wiejska	8	**kapliczka**	**42.**
57	**Domatowo**	Topolowa	1	**piwnica wolnostojąca**	
58	**Domatowo**	Wiejska	17	**budynek mieszkalny**	**43.**
59	**Domatowo**	Wiejska	6	**stodoła**	
60	**Domatowo**	Bielawska	36	**leśniczówka**	**44.**
61	**Domatowo**	Bielawska	36	**budynek gospodarczy**	**45.**
62	**Domatówko**	Wejherowska		**kapliczka**	**46.**
63	**Domatówko**	Wejherowska	5	**piwnica**	**47.**
64	**Domatówko**	Jana Pawła II	3	**szkoła**	**48.**
65	**Domatówko**	Jana Pawła II	3	**budynek gospodarczy**	**49.**
66	**Domatówko**	Słoneczna	9	**dom**	
67	**Domatówko**	Wejherowska	38	**dom**	
68	**Domatówko**	Wejherowska	38	**piwnica „kula”**	
69	**Gnieżdżewo**	B. Dominika	26	**figura ze starszego krzyża**	**50.**
70	**Gnieżdżewo**	Pucka	37	**kapliczka św. Antoniego, Chrystusa i NM**	**51.**
71	**Gnieżdżewo**	Pucka	37	**budynek mieszkalny**	**52.**
72	**Gnieżdżewo**	Pucka	12	**budynek mieszkalny**	**53.**
73	**Gnieżdżewo**	Pucka	31	**budynek mieszkalny**	**54.**
74	**Gnieżdżewo**	Pucka	12	**budynek mieszkalny**	**55.**
75	**Gnieżdżewo**	Pucka	7	**budynek mieszkalny**	**56.**
76	**Gnieżdżewo**	Dworcowa	5	**budynek mieszkalny**	**57.**
77	**Gnieżdżewo**	Dworcowa	5	**budynek gospodarczy**	**58.**
78	**Gnieżdżewo**	Szara	3	**budynek mieszkalny**	**59.**
79	**Gnieżdżewo**	Szara	9	**budynek mieszkalny**	**60.**
80	**Gnieżdżewo**	B. Dominika	26	**budynek mieszkalny**	**61.**
81	**Gnieżdżewo**	Strażacka	1	**budynek mieszkalno-gosp.**	**62.**
82	**Kaczeniec**	Karpacka	12	**kapliczka z figurą MB z Dzieciątkiem**	**63.**
83	**Leśniewo**	Kościelna	12	**Kościół par. p.w. Niepokalanego Serca MB**	**64.**
84	**Leśniewo**	Kościelna	12	**brama z ogrodzeniem**	**65.**
85	**Leśniewo**		30	**szkoła**	**66.**
86	**Leśniewo**		30	**budynek gospodarczy**	**67.**
87	**Leśniewo**	Starowiejska	12	**budynek mieszkalny**	**68.**
88	**Leśniewo**	Starowiejska	40	**budynek mieszkalny**	**69.**
89	**Leśniewo**	Starowiejska	24	**leśniczówka**	**70.**
90	**Leśniewo**	Starowiejska	24	**obora**	**71.**

91	**Łebcz**			**krzyż cmentarny**	**72.**
92	**Łebcz**			**park w zespole dworskim**	**73.**
93	**Łebcz**	Pucka	8	**dwór**	
94	**Łebcz**	Pucka	8	**spichlerz**	
95	**Łebcz**	Pucka	18	**szkoła**	**74.**
96	**Łebcz**	Pucka	18	**budynek gospodarczy**	**75.**
97	**Łebcz**	Pucka	29	**budynek mieszkalny**	**76.**
98	**Łebcz**			**kościół p.w. św. Marcina**	**77.**
99	**Mechowo**	Ks. Z. Trelli		**kościół p.w. św. Jakuba**	**78.**
100	**Mechowo**	Ks. Z. Trelli		**brama z ogrodzeniem**	**79.**
101	**Mechowo**	Ks. Z. Trelli		**plebania**	**80.**
102	**Mechowo**	Ks. Z. Trelli		**stodoła**	**81.**
103	**Mechowo**			**układ ruralistyczny wsi Mechowo**	**82.**
104	**Mechowo**	Ks. Z. Trelli		**cmentarz**	**83.**
105	**Mechowo**	Ks. Z. Trelli		**kapliczka obok cmentarza**	**84.**
106	**Mechowo**	Ks. Z. Trelli		**kapliczka z figurą MB**	**85.**
107	**Mechowo**	Turystyczna	50	**kapliczka z figura św. Antoniego**	**86.**
108	**Mechowo**	Ks. Z. Trelli	11	**budynek mieszkalny**	**87.**
109	**Mechowo**	Ks. Z. Trelli	21	**budynek mieszkalny**	**88.**
110	**Mechowo**	Ks. Z. Trelli	30	**kapliczka z figura św. Józefa**	**89.**
111	**Mechowo**	Ks. Z. Trelli	36	**dom**	
112	**Mechowo**	Turystyczna	44	**dworek**	**90.**
113	**Mechowo**	Turystyczna		**park**	**91.**
114	**Mieroszyno**		15	**dwór**	**92.**
115	**Mieroszyno**			**kaplica grobowa na cmentarzu**	**93.**
116	**Mieroszyno**	Zamkowa		**park dworski**	**94.**
117	**Mieroszyno**	Pucka	11	**budynek mieszkalny**	**95.**
118	**Mieroszyno**	Starowiejska	4	**budynek mieszkalny**	**96.**
119	**Mieroszyno**	przy szosie		**kapliczka**	**99.**
120	**Mrzezino**	Kasztanowa	5	**kapliczka z figura MB**	**100.**
121	**Mrzezino**	Zakopiańska	2	**kapliczka z figurami MB i Chrystusa**	**101.**
122	**Mrzezino**	Pucka	5	**budynek mieszkalny**	**102.**
123	**Mrzezino**	Pucka	1	**budynek mieszkalny**	**103.**
124	**Muza**			**leśniczówka**	
125	**Muza**			**budynek gospodarczy**	
126	**Muza**			**stodoła**	
127	**Osłonino**	Lipowa		**dwór**	**104.**
128	**Osłonino**	Lipowa		**spichlerz**	**105.**
129	**Osłonino**	Lipowa		**obora z gołębnikiem**	**106.**
130	**Osłonino**	Lipowa		**park**	**107.**
131	**Osłonino**	Lipowa		**remiza i magazyn**	**108.**
132	**Osłonino**	Lipowa			
133	**Osłonino**	Lipowa			
134	**Osłonino**	Kasztanowa	1	**kapliczka z figurami MB i św. Antoniego**	**109.**

135	**Osłonino**	Kasztanowa	3	**chlew**	
136	**Osłonino**	Słoneczna		**szkoła**	**110.**
137	**Piaśnica Wielka**	Kaszubska	30	**leśniczówka**	**111.**
138	**Piaśnica Wielka**	Kaszubska	30	**obora**	**112.**
139	**Połchowo**	Łąkowa	12	**dom**	
140	**Połchowo**	Łąkowa	24	**kapliczka z figura Chrystusa**	**113.**
141	**Połchowo**	św. Agaty	40	**kapliczka z figura MB**	**114.**
142	**Połchowo**	św. Agaty	22	**budynek mieszkalny**	**115.**
143	**Połchowo**	św. Agaty	22	**obora**	**116.**
144	**Połchowo**	Św. Agaty	30	**dom**	
145	**Połczyno**	Szkolna	naprzeciw szkoły	**kapliczka katolickiego stowarzyszenia młodzieży**	**117.**
146	**Połczyno**	Gdańska	12	**budynek mieszkalny**	**118.**
147	**Połczyno**	Szkolna	17	**budynek mieszkalny**	**119.**
148	**Radoszewo**			**park dworski z aleja dojazdową**	**120.**
149	**Radoszewo**			**kuźnia**	**121.**
150	**Rekowo Górne**			**pałac**	**122.**
151	**Rekowo Górne**			**park pałacowy**	**123.**
152	**Rekowo Górne**			**kuźnia ob. kaplica**	**124.**
153	**Rzucewo**			**pałac**	**125/ 575**
154	**Rzucewo**			**domek myśliwski**	**126/ 575**
155	**Rzucewo**			**park**	**127/ 575**
156	**Rzucewo**			**grobowiec rodzinny**	**128/ 575**
157	**Rzucewo**			**aleja lipowa do Osłonina**	**129.**
158	**Rzucewo**			**stajnia I**	**130/ 575**
159	**Rzucewo**			**stajnia II**	**131/ 575**
160	**Rzucewo**			**spichlerz**	**132/ 575**
161	**Sławutowo**	Zielona	7	**budynek mieszkalny**	**133.**
162	**Sławutowo**	Spacerowa	9	**budynek mieszkalny**	**134.**
163	**Sławutowo**	Szkolna	59	**szkoła**	**135.**
164	**Sławutówko**			**pałac**	**136/ 1140**
165	**Sławutówko**			**park**	**137/ 1140**
166	**Sławutówko**			**magazyn zbożowy**	**138/ 1140**
167	**Sławutówko**			**obora z kuźnia**	**139/ 1140**
168	**Sławutówko**			**budynek mieszkalny**	**140/ 1140**
169	**Sławutówko**			**młyn wodny**	**141/ 1140**
170	**Sławutówko**			**rządcówka**	**142/ 1140**
171	**Sławutówko**		19	**budynek mieszkalny**	**146.**
172	**Smolno**	Dolna	8	**kapliczka z figurą NMP**	**147.**
173	**Smolno**	Pucka	12	**obora**	**148.**
174	**Smolno**	Pucka	12	**spichlerz**	**149.**
175	**Smolno**	Pucka	33	**budynek mieszkalny**	**150.**
176	**Smolno**	Pucka	37	**budynek mieszkalny**	**151.**
177	**Smolno**	Młyńska	12	**młyn wodny**	**152.**
178	**Starzyno**			**kościół p.w. św. Michała Apostoła**	**153/ 328**

178	**Starzyno**			**ogrodzenie kościoła**	**154.**
180	**Starzyno**			**cmentarz przykościelny**	**155.**
181	**Starzyno**			**kaplica cmentarna**	**156.**
182	**Starzyno**			**kapliczka z figurą Chrystusa**	**157.**
183	**Starzyno**			**kapliczka piętrowa z figurami św. Antoniego NMP i Chrystusa**	**158.**
184	**Starzyno**	Lipowa	18	**budynek mieszkalny z figura św. Teresy**	**159.**
185	**Starzyno**	Lipowa	1	**budynek z restauracja**	**160.**
186	**Starzyno**	Lipowa	5	**budynek mieszkalny**	**161.**
187	**Starzyno**	Lipowa	16	**budynek mieszkalny**	**162.**
188	**Starzyno**	Lipowa	16	**budynek gospodarczy**	**163.**
189	**Starzyno**	Lipowa	19	**budynek mieszkalny**	**164.**
190	**Starzyno**	Długa	10	**budynek mieszkalny**	**165.**
191	**Starzyno**	Długa	12	**dom mieszkalny**	
192	**Starzyno**	Długa	15	**budynek mieszkalny**	**166.**
193	**Starzyno**	Długa	15	**budynek gospodarczy**	**167.**
194	**Starzyno**	Długa	16	**budynek gospodarczy**	
195	**Starzyno**	Długa	17	**plebania**	**168.**
196	**Starzyno**	Długa	17	**zabudowania plebańskie**	**169.**
197	**Starzyno**	Długa	19	**dom mieszkalny**	
198	**Starzyno**	Długa	19	**budynek gospodarczy**	
199	**Starzyno**	Długa	19	**dom mieszkalny, warsztat**	
200	**Starzyno**	Długa	28	**budynek mieszkalny**	**170.**
201	**Starzyno**	Długa	72	**leśniczówka**	**171.**
202	**Starzyno**	Długa	72	**obora**	
203	**Starzyno**	Długa	72	**stodoła**	
204	**Starzyno**	Kościelna	3	**budynek mieszkalny**	**172.**
205	**Starzyno**	Kościelna	6	**budynek mieszkalny**	
206	**Starzyno**	Długa	20	**organistówka**	
207	**Starzyno**	Krótka	3	**dom mieszkalny**	
208	**Starzyński Dwór**	Parkowa	5	**zespół dworsko-parkowy**	**173/ 1099**
209	**Starzyński Dwór**	Parkowa	5	**kaplica pocysterska w zespole**	**174/ 1099**
210	**Starzyński Dwór**	Parkowa	5	**park w zespole dworskim**	**175/ 1099**
211	**Starzyński Dwór**	Parkowa	5	**brama z ogrodzeniem**	**176.**
212	**Starzyński Dwór**	Parkowa	5	**mur graniczny**	**177.**
213	**Starzyński Dwór**	Parkowa	5	**stajnia, ob. budynek mieszkalny**	**178/ 1099**
214	**Starzyński Dwór**	Parkowa	5	**piwnice pałacu**	**179/ 1099**
215	**Starzyński Dwór**	Parkowa	5	**fundament stodoły**	**180.**
216	**Starzyński Dwór**	Parkowa		**kaplica grobowa Grassów**	**181/ 1099**
217	**Starzyński Dwór**	Parkowa		**obora**	
218	**Starzyński Dwór**	Parkowa	7	**dom mieszkalny**	
219	**Starzyński Dwór**	Parkowa	7	**budynek gospodarczy**	
220	**Starzyński Dwór**	Parkowa	5	**fundamenty budynków gospodarczych**	

221	**Starzyński Dwór**	Parkowa	5	**ruiny kuźni nad potokiem**	
222	**Starzyński Dwór**	Parkowa	5	**jałownik, d. obora**	**1099**
223	**Strzelno**	Kasztanowa	6	**kościół p.w. Św. Marii Magdaleny**	**182.**
224	**Strzelno**	Kasztanowa	6	**cmentarz z ogrodzeniem i brama**	**184.**
225	**Strzelno**	Bałtycka	12	**Kapliczka**	**185.**
226	**Strzelno**	Wiejska	18	**kapliczka**	**186.**
227	**Strzelno**	Kasztanowa	1	**sklep**	
228	**Strzelno**	Łąkowa	3	**dom mieszkalny**	
229	**Strzelno**	Łąkowa	8	**dom mieszkalny**	
230	**Swarzewo**			**cmentarz przykościelny, nieczynny19**	**187/ 1830**
231	**Swarzewo**			**kościół p.w. Narodzenia NMP**	**188/ 1830**
232	**Swarzewo**			**ogrodzenie kościoła**	**189.**
233	**Swarzewo**			**kapliczka MB Swarzewskiej**	**190/ 316**
234	**Swarzewo**	Władysławowska		**kaplica cmentarna**	**191.**
235	**Swarzewo**	Władysławowska		**układ zieleni – aleje cmentarza katolickiego**	
236	**Swarzewo**			**dworzec PKP**	
237	**Swarzewo**			**budynek WC dworca PKP**	
238	**Swarzewo**	Wiejska	18	**kapliczka**	**192.**
239	**Swarzewo**	Szkolna	5	**dom mieszkalny**	
240	**Swarzewo**	Szkolna	7	**dom mieszkalny**	
241	**Swarzewo**	Szkolna	16	**budynek mieszkalno-gosp.**	**193/ 1087**
242	**Swarzewo**	Kawalerska	6	**dom mieszkalny**	
243	**Swarzewo**	Kawalerska	9/11	**budynek mieszkalny**	**194.**
244	**Swarzewo**	Kawalerska	10	**budynek gospodarczy**	**195.**
245	**Swarzewo**	Kawalerska	10	**stodoła**	**196.**
246	**Swarzewo**	Kawalerska	16	**budynek mieszkalny**	**197.**
247	**Swarzewo**	Kawalerska	16	**budynek gospodarczy**	**198.**
248	**Swarzewo**	Ks. Pronobisa	6	**plebania**	
249	**Swarzewo**	Ks. Pronobisa	11	**budynek mieszkalny**	**199.**
250	**Swarzewo**	Ks. Pronobisa	13	**dom mieszkalny**	
251	**Swarzewo**	Ks. Pronobisa	16	**dom mieszkalny**	
252	**Swarzewo**	Ks. Pronobisa	16	**budynek gospodarczy**	
253	**Werblinia**			**krzyż przydrożny**	
254	**Werblinia**			**kapliczka z figurą MB i św. Rochem**	**200.**
255	**Werblinia**	Kwiatowa	4	**budynek mieszkalny**	**201.**
256	**Werblinia**	św. Rocha	1	**budynek mieszkalny**	**202.**
257	**Werblinia**	św. Rocha	1	**stodoła**	**203.**
258	**Werblinia**	św. Rocha	6	**dom mieszkalny**	
259	**Werblinia**	św. Rocha	25	**dom mieszkalny**	
260	**Werblinia**	Kościelna	14	**budynek mieszkalny**	**204.**
261	**Zdrada**		8	**budynek mieszkalny**	**205.**
262	**Zdrada**			**dwór**	**206.**
263	**Żelistrzewo**	Pucka	1	**dom mieszkalny**	
264	**Żelistrzewo**	Pucka	1	**obora**	

265	**Żelistrzewo**	Pucka	5	**dom mieszkalny**	
266	**Żelistrzewo**	Pucka	7	**budynek mieszkalny**	**207.**
267	**Żelistrzewo**	Lipowa	2	**budynek mieszkalny**	**208.**
268	**Żelistrzewo**	Lipowa	4	**budynek mieszkalny ze sklepem**	**209.**
269	**Żelistrzewo**	Pucka	17	**budynek mieszkalny**	**210.**
270	**Żelistrzewo**	Pucka	17	**obora I**	**211.**
271	**Żelistrzewo**	Pucka	17	**obora II**	**212.**
272	**Żelistrzewo**	Pucka		**kapliczka z figura MB i Chrystusa**	**213.**
273	**Żelistrzewo**	Pucka	23	**obora**	
274	**Żelistrzewo**	Pucka	23	**budynek gospodarczy**	
275	**Żelistrzewo**	Pucka	40	**budynek mieszkalny**	**214.**
276	**Żelistrzewo**	Pucka	40	**budynek gospodarczy**	
277	**Żelistrzewo**	Dolna	8	**budynek mieszkalny**	**215.**

5.2.6. Zabytki ruchome

Gmina Puck nie posiada w swoim władaniu zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków, na terenie gminy nie ma zarejestrowanych kolekcji zabytków nieruchomych, natomiast sakralne zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków są w posiadaniu Parafii Rzymsko-Katolickich: w Swarzewie, Strzelnie, Mechowie i Starzynie – obiekty te podlegają opiece konserwatorskiej (możliwość dofinansowania prac konserwatorskich ze środków publicznych). Ze względu na bezpieczeństwo obiektów, wykaz zabytków ruchomych województwa pomorskiego nie podlega upublicznieniu. Na wypadek konfliktów i kryzysów zabytki ruchome podlegają zabezpieczeniu; wsparcia organizacyjnego właścicielowi w tym zakresie udziela administracja gminna (plan zabezpieczenia zabytków na terenie gminy sporządza pełnomocnik wójta ds. bezpieczeństwa w uzgodnieniu z powiatową służbą zarządzania kryzysowego).

5.2.7. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Gmina Puck nie posiada wyodrębnionej jednostki powołanej do gromadzenia i badania oraz opieki nad obiektami posiadającymi wartość historyczną bądź artystyczną o znaczeniu regionalnym lub lokalnym. Znaleziska archeologiczne związane z ratunkowymi i systematycznymi badaniami przeprowadzonymi na terenie Gminy Puck znajdują się we władaniu Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Ponieważ odnajdywane artefakty nie należały do najwybitniejszych okazów charakteryzujących Pomorze Gdańskie, nie zostały włączone do ekspozycji, ale stanowią ogólny materiał badawczy.

Szczególną pozycję w zakresie promocji dziedzictwa archeologicznego Gminy Puck zajmuje kurhan w Mieroszynie (il. 1), stanowisko plenerowe – oznakowany, opisany na tablicach informacyjnych i udostępniony do zwiedzania oraz stanowisko *kultury rzucewskiej* objęte Parkiem Kulturowym Osady Łowców Fok w Rzucewie, z ekspozycją i programem edukacyjnym (il. 2) – oboma obiektami administruje Ośrodek Kultury Sportu i Turystyki w Gminie Puck.

Lokalni miłośnicy przeszłości dysponują prywatnymi zbiorami artefaktów związanych z przeszłością Gminy Puck (pocztówki z przełomu XIX i XX wieku), tradycjami rybackimi (dawne narzędzia połowowe z poł. XX w.) i kulturą kaszubską (haft i sprzęty gospodarstw domowych z 1 poł. XX w., stare sprzęty i maszyny rolnicze). Poprzez aktywność w Internecie i wydawniczą włączają się w ilustrowanie i identyfikację wizualną swojej *Małej Ojczyzny*. W szkołach, w ramach realizowanej ścieżki dydaktycznej edukacji regionalnej, organizowane są okazjonalnie wystawy sprzętów regionalnych, niekiedy zawierające artefakty o wartościach muzealnych.

W Swarzewie funkcjonuje Muzeum „Kocham Bałtyk" zorganizowane w formie projektu Lokalnej Grupy Działania MAŁE MORZE, jako sala wystaw czasowych. Partnerem i współorganizatorem projektu jest Gmina Puck. Muzeum nie posiada własnych zbiorów, a dotychczas organizowane ekspozycje klocków Lego nie akomodowały dziedzictwa kulturowego.

W Gminie Puck jest potencjał do założenia muzeum, a unikatowa wartość stanowiska archeologicznego w Zatoce Puckiej z VI-XIII w. (artefakty we władaniu Muzeum Archeologicznego w Gdańsku) mogłaby być podstawą ekspozycji.

5.2.8. Dziedzictwo niematerialne

Dziedzictwo niematerialne, w rozumieniu Konwencji UNESCO, przyjętej na 32 sesji Konferencji Generalnej UNESCO w październiku 2003 r., obejmuje:

- tradycje i przekazy ustne, w tym język, jako narzędzie przekazu,
- spektakle i widowiska,
- zwyczaje, obyczaje i obchody świąteczne,
- wiedzę o wszechświecie i przyrodzie oraz związane z nią praktyki,
- umiejętności związane z tradycyjnym rzemiosłem.

Mieszkańcy Gminy Puck mają dużą samoświadomość etniczną i kulturową związaną z pamięcią o rolniczych i rybackich korzeniach przodków. Najcenniejszym dziedzictwem niematerialnym w Gminie Puck jest zachowany, wciąż żywy język kaszubski, który funkcjonuje w kontaktach prywatnych rdzennych mieszkańców oraz propagowany poprzez edukację formalną w szkołach. Gromadzenie i udostępnianie księgozbioru kaszubskiego realizują biblioteki szkolne. Promocję piśmiennictwa w języku kaszubskim realizuje Ośrodek Kultury Sportu i Turystyki w Gminie Puck, animator konkursów literackich i poetyckich (m.in. Błękitna Struna, Kaszubskich Małych Form Literackich BIELAWA), wieczorów poezji (np. w Domatowie, związane z pamięcią o pisarzu kaszubskim Janie Drzeżdżonie), itp. Aktywność społeczną na rzecz kaszubszczyzny rozwija we współpracy ze Zrzeszeniem Kaszubsko-Pomorskim (oddziały w: Swarzewie, Leśniewie, Strzelnie, Łebczu, Wierzchucinie/Gmina Krokowa, z Zarządem Głównym w Gdańsku) oraz Kołami Gospodyń Wiejskich (27 kół; np. Turniej Kół Gospodyń Wiejskich, Święto Chleba, Dzień Ziemniaka, Mikołajki, itp.), włączając się w realizację celów tych organizacji także poza granicami gminy (np. udział w przedsięwzięciach kaszubskich w Warszawie).

Propagowanie kaszubskiej kultury muzycznej realizuje Ośrodek Kultury Sportu i Turystyki w Gminie Puck prowadząc zespoły folklorystyczne: *Bursztynki* w Mieroszynie i *Sztrondowe Ôstë* w Żelistrzewie oraz organizując koncerty okazjonalne (koncerty cysterskie w Starzynie i Mechowie, 16 edycji) i stałe festiwale np. *Kaszubskie Tony Nad Małym Morzem* (17 edycji), *Rodzin Muzykujących*, itp.

Reliktem obrzędowości kaszubskiej są widowiska plenerowe tzw. *Ścinanie Kani* w Strzelnie, *Topienie Węgorza* w Gnieżdżewie oraz tzw. *paneszki*, przebrane grupy młodzieży w okresie Bożego Narodzenia odwiedzające mieszkańców po drobne datki. Obyczaj warty zachowania w swojej pierwotnej, bogatszej formie został włączony w doroczne przeglądy zespołów kolędniczych i obrzędowych prowadzone przez Ośrodek Kultury Sportu i Turystyki w Gminie Puck w Żelistrzewie (23 edycji).

Różnorodność działań na rzecz kultury, a przede wszystkim kaszubszczyzny, Gmina Puck wspiera poprzez system tzw. grantów, dofinansowanie stowarzyszeń na rzecz realizacji projektów osadzonych lokalnie.

Niematerialnym dziedzictwem kulturowym są nazwy geograficzne i historyczne nazwy miejscowości, funkcjonujące w polskiej i kaszubskiej wersji językowej, ale też dość powszechnie znane w niemieckiej wersji językowej.

Wielokulturowość Gminy Puck jest dobrze udokumentowaną aktywnością gminnej instytucji kultury - Ośrodka Kultury Sportu i Turystyki w Gminie Puck, który realizuje politykę upowszechniania kultury klasycznej europejskiej, regionalnej kultury kaszubskiej oraz promuje patriotyzm polski.

Aktywności na polu upowszechniania dziedzictwa kulturowego Kaszub realizują szkoły samorządowe. W szkołach gminnych prowadzona jest w różnorodnych formach systematyczna nauka języka kaszubskiego i promocja kultury kaszubskiej.

W zaniku są miejscowe tradycje rybackie. Nowoczesna technika połowu i nowoczesna infrastruktura rybacka, atrakcyjna pod względem poprawy efektywności i warunków pracy, wpływa na zmianę modelu funkcjonowania rybaków łodziowych na Zatoce Puckiej w Swarzewie. Warunki towarzyszące zmianom w rybołówstwie są potencjałem ochrony kulturowej ginących zawodów. Zawód rybaka łodziowego ulega przekształceniu, ale ma szansę trwania.

Również w zaniku są miejscowe tradycje rolnicze. Nowoczesna technika rolna i nowoczesna infrastruktura rolnicza, atrakcyjne pod względem poprawy efektywności i warunków pracy, wpływają na zmianę modelu funkcjonowania mieszkańców wsi związanych z uprawą roli. Uwarunkowania towarzyszące zmianom w rolnictwie są potencjałem ochrony kulturowej wsi, poprzez etnograficzne działania muzealne.

5.3. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Gminy Puck

Obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa pomorskiego są zabytkami o najwyższym znaczeniu kulturowym dla Gminy Puck; ich walorowanie kulturowe, ocena stanu zachowania oraz zagrożenia zostały zestawione w tabeli 7: *Wykaz zabytków*

nieruchomych w Gminie Puck wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa pomorskiego z walorowaniem kulturowym, oceną stanu zachowania oraz oceną zagrożeń (il. 3-10).

Tabela 7: Wykaz zabytków nieruchomych w Gminie Puck wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa pomorskiego, z walorowaniem kulturowym, oceną stanu zachowania oraz oceną zagrożeń

aktualny Nr w rejestrze zabytków woj. pomorskiego	obiekt	adres obiektu	znaczenie zabytku dla środowiska kulturowego Gminy Puck	ocena stanu zachowania zabytku	ocena zagrożeń
1830	**Kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP wraz z terenem przykościelnym, d.cmentarzem i ogrodzeniem** **(il. 3)**	**Swarzewo** ul. Ks. Pronobisa 7	**obiekt o znaczeniu ponadregionalnym – sanktuarium Matki Boskiej Swarzewskiej**, / Matki Bożej Królowej Polskiego Morza i in.	1.stan zachowania struktury oryginalnej – bardzo dobry; 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	brak zagrożeń
316	**Kaplica Matki Boskiej Swarzewskiej** **(il. 4)**	**Swarzewo**	**obiekt w zespole sanktuarium Matki Boskiej Swarzewskiej o znaczeniu ponadregionalnym**	1.stan zachowania struktury oryginalnej – bardzo dobry; 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	brak zagrożeń
328	**Kościół parafialny p.w. Św. Michała Archanioła** **(il. 5)**	**Starzyno**	**obiekt o znaczeniu ponadregionalnym** – włączony do Pomorskiej Pętli Europejskiego Szlaku Cysterskiego	1.stan zachowania struktury oryginalnej – bardzo dobry; 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	brak zagrożeń
315	**Kościół parafialny p.w. Św. Jakuba i Mikołaja** **(il. 6)**	**Mechowo**	**obiekt o znaczeniu ponadregionalnym** – włączony do Pomorskiej Pętli Europejskiego Szlaku Cysterskiego	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy obiektu – dość dobry; 3.kontekst przestrzenny – dość dobry	Ograniczone możliwości finansowe parafii i presja „modernizacji" mogą zagrozić pracom konserwatorskim zabytkowej architektury i wyposażenia.
1099	**Zespół pałacowo-parkowy z następującymi obiektami: kaplica pocysterska, stajnia, obora, piwnice nieistniejącego pałacu, kaplica grobowa, założenie parkowo-ogrodowe** **(il. 7)**	**Starzyński Dwór**	**obiekt o znaczeniu ponadregionalnym** – włączony do Pomorskiej Pętli Europejskiego Szlaku Cysterskiego	1.stan zachowania struktury po przebudowach XIX-XX w. - dość dobry; 2.relikty pocysterskie – wymagają uczytelnienia; 3.kontekst przestrzenny – utracony, wskazana aranżacja z odniesieniem do układu pierwotnego	Aktualizacja funkcji użytkowych może powodować utratę wartości historycznej i walorów kulturowych zabytku
575	**Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem:**	**Rzucewo**	**obiekt o znaczeniu regionalnym**	1.stan zachowania struktury oryginalnej	Ograniczone możliwości finansowe

	pałac, park, domek ogrodowy, budynki gospodarcze (spichlerz, dwie chlewnie), kaplica grobowa, dwie aleje doprowadzające: Rzucewo -Błądzikowo oraz Rzucewo-Osłonino 2 km dł) (il. 8)		– włączony do *Szlaku pałaców i dworów północnych Kaszub*	zespołu i pałacu – bardzo dobry; zabudowań gospodarczych – dość dobry i zły; 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	właściciela i presja „modernizacji" mogą zagrozić szczególnie koniecznym remontom zabudowań gospodarczych; - aleje wymagają pilnych! prac konserwatorskich.
1140	**Zespół dworsko-parkowy (dwór, park, zespół folwarczny z budynkami gospodarczymi: dwa budynki mieszkalne, chlewnie, stajnia, obora z kuźnią oraz młyn)** **(il. 9)**	**Sławutówko**	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – włączony do *Szlaku pałaców i dworów północnych Kaszub*	1.stan zachowania struktury oryginalnej zespołu i pałacu – dobry; zabudowań gospodarczych – dość dobry i zły; 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	Postępowanie własnościowe z zawieszeniem użytkowania może powodować destrukcję z utratą wartości historycznej i kulturowej zabytku jako zespołu
1087	**Chata** **(il. 10)**	**Swarzewo 7**	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – potencjał *Szlaku architektury szachulcowej północnych Kaszub*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – bardzo dobry; 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	Ograniczone możliwości finansowe właściciela mogą zagrozić utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym (szczególnie dot. strzechy).
1090	**Układ ruralistyczny wsi Mechowo**	**Mechowo**	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – potencjał *Szlaku wsi kaszubskiej*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – bardzo dobry; 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	Presja mieszkańców na modernizację układu komunikacyjnego.

Do powyższego katalogu zabytków o najważniejszym znaczeniu dla gminy należy włączyć także obiekty objęte niższym zakresem ochrony konserwatorskiej (wpis do gminnej ewidencji zabytków), których funkcjonalizm lokalny standaryzuje je, jako **zabytki charakterystyczne dla Gminy Puck**, z obiektami wpisanymi do rejestru zabytków tworzącymi zespoły albo **stanowiące potencjał dla rozwoju szlaków kulturowych:**

- **Dwory w parkach i zespołach folwarcznych** w: Rekowie Górnym, Celbowie, Celbówku, Osłoninie, Łebczu, Połczynie i Zdradzie stanowią potencjał dla *szlaku kulturowego pałaców i dworów północnych Kaszub.*
- Zespół zabytków o potencjale *szlaku kulturowego infrastruktury leśnej* stanowią **leśniczówki z zabudowaniami gospodarczymi**: w Darzlubiu, Domatowie, Starzynie i Leśniewie; kompleks leśny Puszcz Darżlubskiej z rezerwatem buków oraz sieć funkcjonujących pieszych i rowerowych szlaków turystycznych dodatkowo podnosi walor tej grupy obiektów.
- **Obiekty oświatowe** - od kilkunastu lat trwa proces zmian funkcjonalnych starych szkół. Niektóre szkoły zmieniły swoje funkcje na wyłącznie mieszkalne: Domatowo, Werblinia; funkcje mieszkalne i społeczno-kulturalne: Sławutowo, albo w najbliższym czasie nastąpi zmiana formy użytkowania: Domatówko, Leśniewo. Funkcje oświatowe w będą

utrzymane w: Darzlubie, Łebczu i Strzelnie. Problemem jest nadanie właściwych funkcji dla budynków gospodarczych (szalet szkolny, komórka, chlewik, garaż) pierwotnie związanych ze szkołą w zespół funkcjonalny.

- **Zabytki techniki** stanowią w Gminie Puck nieliczną grupę obiektów:
  - cegielnie w Rzucewie i Starzynie oraz śladowo zachowana w Werblini,
  - kuźnie w: Radoszewie, Osłoninie, Sławutówku, Rekowie Górnym, Starzyńskim Dworze (w różnym stanie zachowania i zróżnicowanymi funkcjami użytkowymi obecnie),
  - wieża ciśnień w Połchowie i Celbowie,
  - funkcjonujący młyn wodny w Smolnie i zdewastowany w Sławutówku oraz związana z nimi infrastruktura hydrotechniczna;
  - mleczarnia w Łebczu,

niektóre z nich pozbawione są ochrony konserwatorskiej (nie wpisane do ewidencji zabytków). Ich udokumentowanie i zaewidencjonowanie powiększy potencjał dziedzictwa kulturowego gminy i będzie pierwszą formą ochrony.

- Domy i zabudowanie gospodarcze zamożnych gburów wznoszone w 2 poł. XIX wieku i pierwszych dziesięcioleciach XX stulecia według ustalonego kanonu stanowią znaczącą grupę obiektów charakterystycznych dla północnych Kaszub. Architektura ceglana z użyciem łamanego lub ciosanego kamienia polnego i drewna (dopełnianego gliną) kreowała zespół użytkowy: obszerny dom z reprezentacyjnym wejściem od frontu, stodoła i budynek obory łączony funkcjonalnie z chlewem i stajnią. Charakterystyczny dla wsi pomorskiej zespół architektoniczny podporządkowany był celom gospodarczym związanym z produkcją żywności ponad potrzeby własne; **siedlisko gburskie** pozostaje dokumentem gospodarki towarowej i jako takie powinno podlegać ochronie zarówno w poszczególnych elementach, ale również jako zespół.

- Reliktem tradycji rybaków zatokowych pozostają ich domostwa w Swarzewie, z budynkami przebudowanymi w ostatnich dziesięcioleciach. **Siedliska rybaków zatokowych** są jeszcze czytelne i jako dziedzictwo kulturowe Kaszub powinny zostać udokumentowane, a na miarę możliwości zachować należy relikty tej kultury.

- Przemiany stylu życia na wsi spowodowały w poprzednich dziesięcioleciach XX wieku degradacje siedlisk gburskich, natomiast licznie w Gminie Puck zachowały się budynki mieszkalne, które można identyfikować stylistycznie, jako **dom pomorski**. Te zabytki zasługują na szczególna ochronę z uwagi na czytelność stylistyczną i stosunkowo liczną powszechność występowania.

- **Kapliczki przydrożne** wpisały się środowisko wsi kaszubskiej różnorodnością form i funkcjonalizmem dewocyjnym.

Charakterystycznym i wyróżniającym elementem dziedzictwa materialnego Gminy Puck są kościoły pocysterskie w Starzynie i Mechowie z barokowym wyposażeniem wnętrz i przynależnymi utensyliami oraz relikty założenia pocysterskiego z rekonstruowaną kaplicą w Starzyńskim Dworze, wpisane w *Pomorską Pętlę EUROPEJSKIEGO SZLAKU CYSTERSKIEGO,* zabytki o ponadregionalnym znaczeniu kulturowym. Zachowanie tych obiektów i podnoszenie ich standardu funkcjonalnego jest

zadaniem strategicznym w zakresie opieki nad zabytkami zarówno właścicieli, jak i instytucji samorządowych, ze wsparciem państwowym.

Sanktuarium w Swarzewie z wybitnymi dziełami sztuki sakralnej jest ważnym znakiem tożsamości o znaczeniu ponadregionalnym; stanowi potencjał dla rozwoju turystyki religijnej.

Wartościowym zespołem obiektów zabytkowych są rezydencje wkomponowane w zespoły funkcjonalne z folwarkami. Zarówno obiekty o architekturze kwalifikowanych twórców jak i lokalne rozwiązania są potencjałem dla zachowania przestrzeni wiejskiej z dominantą zabudowy dworskiej ukształtowanej w 2 poł. XIX wieku.

Obrazem wsi pomorskiej na północnych Kaszubach pozostaje architektura ceglana siedlisk gburskich, którą tworzą: budynek mieszkalny, tzw. „dom pomorski", zabudowania gospodarcze łączące funkcje obory, stajni i chlewu, niekiedy wozowni, a rzadziej stodoły, z wolnostojącą piwnicą i piecem chlebowym. W ostatnich dziesięcioleciach nastąpiły dynamiczne zmiany zagospodarowania wsi związane z modernizacją produkcji rolniczej – zatem zachowanie reliktów w/w założeń ma szczególne znaczenie dla ochrony dziedzictwa kulturowego regionu.

Dopełnieniem ochrony siedlisk gburskich jest ochrona języka kaszubskiego, poprzez propagowanie mowy kaszubskiej w bezpośrednich relacjach mieszkańców, jako czynnika o najsilniejszym potencjale tożsamościowym północnych Kaszub.

5.4. Stan zachowania i zagrożenia dla zabytków w Gminie Puck

W Gminie Puck nasycenie przestrzeni kulturowej obiektami zabytkowymi jest stosunkowo duże. Ilościowo dominują obiekty o znaczeniu regionalnym, stanowiących potencjał dla rozwoju szlaków kulturowych, ze szczególną starannością należy zachować i otoczyć opieką obiekty ważne dla obrazu kulturowego środowiska lokalnego.

Walorowanie kulturowe, ocena stanu zachowania oraz zagrożenia dla zabytków charakterystycznych dla Gminy Pucka zostały zestawione w tabeli 8: *Wykaz obiektów dziedzictwa kulturowego charakterystycznych dla Gminy Puck, z walorowaniem kulturowym, oceną stanu zachowania oraz oceną zagrożeń*.

Tabela 8: Wykaz obiektów dziedzictwa kulturowego charakterystycznych dla Gminy Puck, z walorowaniem kulturowym, oceną stanu zachowania oraz oceną zagrożeń

aktualny Nr w Ewidencji Zabytków	obiekt	adres obiektu	znaczenie zabytku dla środowiska kulturowego Gminy Puck	ocena stanu zachowania zabytku	ocena zagrożeń
122, 123, 124	**Zespół pałacowo-parkowy z zabudowaniami folwarcznymi** **(il. 11)**	**Rekowo Górne**	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – włączony do *Szlaku pałaców i dworów północnych Kaszub*	1.zespół zabytkowy podzielony: stan zachowania pałacu i parku – bardzo dobry; zabudowań folwarcznych – zły; kuźni- zmiana funkcji (o.kaplica); 3.kontekst przestrzenny – częściowo utracony, wskazana aranżacja z odniesieniem do układu pierwotnego	Dominacja funkcji hotelowo-rekreacyjnych pałacu i parku może stopniowo degradować historyczną funkcję obecnie zaniedbanego folwarku.

104, 105, 106, 107, 108	**Zespół pałacowo-parkowy z zabudowaniami folwarcznymi** **(il. 12)**	**Osłonino**	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – potencjał *Szlaku pałaców i dworów północnych Kaszub*	1.zespół zabytkowy podzielony: stan zachowania pałacu i parku – zły; zabudowań folwarcznych – bardzo zły; 2.kontekst przestrzenny – częściowo utracony, wskazana aranżacja układu pierwotnego	Podział własnościowy zespołu, użytkowanie zachowawcze bez możliwości inwestycyjnych właścicieli, brak funkcji ekonomicznych dla zespołu folwarcznego
12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21	**Zespół pałacowo-parkowy z zabudowaniami folwarcznymi** **(il. 13)**	**Celbowo**	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – potencjał *Szlaku pałaców i dworów północnych Kaszub*	1.zespół zabytkowy: stan zachowania pałacu i parku – wymaga remontu kapitalnego; zabudowań folwarcznych – dość dobry; 2. stan użytkowy: dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry.	1. Ograniczone możliwości inwestycyjne właściciela: Stacji Hodowli Roślin; 2. priorytety ekonomiczne właściciela poza celami ochrony zabytków.
73	**Zespół dworsko-parkowy z zabudowaniami folwarcznymi** **(il. 14)**	**Łebcz**	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – potencjał *Szlaku pałaców i dworów północnych Kaszub*	1.zespół zabytkowy: stan zachowania dworu – dość dobry; zabudowań folwarcznych i parku - zdegradowany; 2. stan użytkowy: dość dobry, 3.kontekst przestrzenny – częściowo utracony, wskazana aranżacja układu pierwotnego	1. Presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych; 2. dominanta funkcji domu weselnego wobec ograniczonych możliwości finansowych właścicieli obiektu w celu rewitalizacji zespołu.
Nie figuruje w ewidencji zabytków	**Zespół dworski z zabudowaniami folwarcznymi** **(il. 15)**	**Połczyno**	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – potencjał *Szlaku pałaców i dworów północnych Kaszub*	1. stan zachowania dworu – dość dobry; zabudowań folwarcznych –zły, 2. stan użytkowy: dość dobry, 3.kontekst przestrzenny – dość dobry.	1. Presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych; 2. ograniczone możliwości finansowe właścicieli obiektu w celu rewitalizacji zabytkowego zespołu.
94	**Zespół dworski z parkiem** **(il. 16)**	**Mieroszyno**	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – potencjał *Szlaku pałaców i dworów północnych Kaszub*	1. stan zachowania dworu (rekonstrukcja) – dobry; relikty parku – zły, 2. stan użytkowy: dość dobry, 3.kontekst przestrzenny – dość dobry.	1. Presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych; 2. ograniczone możliwości finansowe właścicieli obiektu w celu rewitalizacji zabytkowego zespołu.
78, 79, 80, 81, 83, 84	**Kościół parafialny pw. śś Jakuba i Mikołaja** **(il. 6)**	**Mechowo**	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – potencjał *Szlaku wsi kaszubskiej*	1.stan utrzymania – dobry; 2.kontekst przestrzenny – bardzo dobry: zachowany zespół zabudowań plebańskich (wymaga remontu i adaptacji) i cmentarz.	1.Ograniczone możliwości inwestycyjne/remontowe właściciela
64, 65	**Kościół parafialny pw. św. Niepokalanego Serca Marii Panny (il. 17)**	**Leśniewo**	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał szlaku kulturowego *Sacrum Cassubia*	1.stan utrzymania – dobry (wskazany remont ceglanej elewacji); 2.kontekst przestrzenny – bardzo dobry.	brak zagrożeń

72	**Kościół parafialny pw. św. Marcina** **(il. 18)**	**Łebcz**	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał szlaku kulturowego *Sacrum Cassubia*	1.stan utrzymania – dobry; 2.kontekst przestrzenny – bardzo dobry.	brak zagrożeń
182, 183, 184	**Kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny** **(il. 19)**	**Strzelno**	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał szlaku kulturowego *Sacrum Cassubia*	1.stan utrzymania – dobry; 2.kontekst przestrzenny – bardzo dobry.	brak zagrożeń
152	**Młyn wodny z zespołem zabudowań gospodarczych** **(il. 20)**	**Smolno** Ul. Młyńska 12	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – potencjał *Szlaku zabytków techniki północnych Kaszub*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właściciela mogą zagrozić utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych.
Nie figuruje w ewidencji zabytków	**Wieża ciśnień** **(il. 21)**	**Połchowo** Ul. Św. Agaty	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – potencjał *Szlaku zabytków techniki północnych Kaszub*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.kontekst przestrzenny – dobry	1. Utrata funkcji; 2. presja „modernizacji" układu komunikacyjnego wsi.
Nie figuruje w ewidencji zabytków	**Cegielnia** **(il. 22)**	**Rzucewo**	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – potencjał *Szlaku zabytków techniki północnych Kaszub*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dość dobry; 2.kontekst przestrzenny – dobry	Obiektowi nadano nowe funkcje rekreacyjne, które nie powinny zdominować architektury cegielni.
35	**Szkoła** **(il. 23)**	**Darzlubie** Ul. Pucka 74	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku wiejskich szkół*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	Presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych.
40, 41	**Szkoła z budynkiem gospodarczym** **(il. 24)**	**Domatowo** Ul. Wiejska 13	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku wiejskich szkół*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry, zmiana funkcji (wyłącznie mieszkalne); 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właściciela mogą zagrozić utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych.
48, 49	**Szkoła z budynkiem gospodarczym**	**Domatówko** Ul. Jana Pawła II 3	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku wiejskich szkół*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy szkoły – dość dobry; bud. gosp. – utrata fukcji; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Stopniowa utrata funkcji; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych.
66, 67	**Szkoła z budynkiem gospodarczym** **(il. 25)**	**Leśniewo 30**	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku wiejskich szkół*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy – utrata fukcji; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Utrata funkcji; 2. presja „modernizacji" układu ruralnego

74, 75	**Szkoła z budynkiem gospodarczym**	**Łebcz**	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku wiejskich szkół*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy szkoły – dość dobry; bud. gosp. – utrata fukcji; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Stopniowa utrata funkcji; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych.
135	**Szkoła** **(il. 27)**	**Sławutowo** Ul. Szkolna 59	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku wiejskich szkół*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy – zmiana fukcji (mieszkalno-kulturalne); 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właściciela mogą zagrozić utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych.
Nie figuruje w ewidencji zabytków	**Szkoła**	**Strzelno**	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku wiejskich szkół*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Stopniowa utrata funkcji; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych.
Nie figuruje w ewidencji zabytków	**Szkoła**	**Werblinia**	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku wiejskich szkół*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry, zmiana funkcji (wyłącznie mieszkalne); 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	Presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych.
28, 29, 30	**Leśniczówka z zespołem zabudowy gospodarczej** **(il. 28)**	**Darzlubie** Ul. Leśna 34	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał szlaku kulturowego	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Stopniowa utrata funkcji obiektów gosp.; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych.
31, 32, 33, 34	**Nadleśniczówka z zespołem zabudowy gospodarczej** **(il. 29)**	**Darzlubie** Ul. Leśników 2	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał szlaku kulturowego	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry, utrata funkcji infrastruktury leśnej, zmiana funkcji zespołu na wyłącznie mieszkalne; 2.stan użytkowy bud. gosp. - zły; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właściciela mogą zagrozić utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych.
44, 45	**Leśniczówka z zespołem zabudowy gospodarczej**	**Domatowo** Ul. Bielawska 67	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał szlaku kulturowego	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Stopniowa utrata funkcji obiektów gosp.; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych.
70, 71	**Leśniczówka z zespołem zabudowy gospodarczej** **(il. 30)**	**Leśniewo** Ul. Starowiejska 24	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał szlaku kulturowego	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; zmiana funkcji na wyłącznie mieszkalne; 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właściciela mogą zagrozić utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych.

111, 112	**Leśniczówka z zespołem zabudowy gospodarczej**	**Piaśnica Wielka** Ul. Kaszubska 30	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał szlaku kulturowego	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Stopniowa utrata funkcji obiektów gosp.; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych.
171	**Leśniczówka z zespołem zabudowy gospodarczej** **(il. 31)**	**Starzyno** Ul. Długa 72	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał szlaku kulturowego	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Stopniowa utrata funkcji obiektów gosp.; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych.
150	**Chata** **(il. 32)**	**Smolno** Ul. Pucka 33	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – potencjał *Szlaku architektury szachulcowej północnych Kaszub*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy obiektu – zły; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właściciela mogą zagrozić utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych; 3. przewłaszczenia spadkowe
1, 3, 4	**DOM POMORSKI, budynek mieszkalny** **(il. 33-34)**	**Błądzikowo**	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku domu pomorskiego*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy– wymaga modernizacji; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właściciela mogą zagrozić utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych
8, 9	**DOM POMORSKI, budynek mieszkalny** **(il. 35)**	**Brudzewo**	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku domu pomorskiego*	1.Struktura oryginalna – czytelna; 2.stan użytkowy– wymaga modernizacji; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właściciela mogą zagrozić utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych
36, 37, 66	**DOM POMORSKI, budynek mieszkalny** **(il. 36-37)**	**Darzlubie**	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku domu pomorskiego*	1.Struktura oryginalna – czytelna; 2.stan użytkowy– wymaga modernizacji; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właściciela mogą zagrozić utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych
43	**DOM POMORSKI, budynek mieszkalny** **(il. 38)**	**Domatowo** Ul. Wiejska 17	**obiekt o znaczeniu lokalnym**	1.Struktura oryginalna – czytelna; 2.stan użytkowy– zły (po spaleniu); 3.kontekst przestrzenny – dobry	Obiekt w stanie dewastacji

52, 53, 54, 56, 57, 59, 60, 61	**DOM POMORSKI, budynek mieszkalny** **(il. 39-41)**	**Gnieżdżewo**	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku domu pomorskiego*	1.Struktura oryginalna – czytelna; 2.stan użytkowy– wymaga modernizacji; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właścicieli mogą zagrozić utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych
88	**DOM POMORSKI, budynek mieszkalny** **(il. 42)**	**Mechowo**	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku domu pomorskiego*	1.Struktura oryginalna – czytelna; 2.stan użytkowy– wymaga modernizacji; 3.kontekst przestrzenny – dobry	Ograniczone możliwości finansowe właścicieli zagrażają utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym.
95	**Budynek mieszkalny ze sklepem** **(il. 43)**	**Mieroszyno** Ul. Pucka 11	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku domu pomorskiego*	1.Struktura oryginalna – czytelna; 2.stan użytkowy– wymaga modernizacji; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właściciela; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych; 3. przewłaszczenia.
102, 103	**DOM POMORSKI, budynek mieszkalny** **(il. 44-45)**	**Mrzezino**	**obiekty o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku domu pomorskiego*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy– wymaga modernizacji; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właścicieli mogą zagrozić utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych
159, 164, 165, 170	**DOM POMORSKI, budynek mieszkalny** **(il. 46)**	**Starzyno**	**obiekty o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku domu pomorskiego*	1.Struktura oryginalna – czytelna; 2.stan użytkowy– wymaga rewitalizacji; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właścicieli mogą zagrozić utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych
160	**Budynek mieszkalny z gospodą** **(il. 47)**	**Starzyno** Ul. Lipowa 1	**obiekty o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku domu pomorskiego*	1.Struktura oryginalna – czytelna; 2.stan użytkowy– wymaga rewitalizacji; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właścicieli mogą zagrozić utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych
162, 163, 166, 167, 172	**Siedlisko gburskie z domem pomorskim** **(il. 48-50**	**Starzyno**	**obiekty o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku domu pomorskiego*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy– wymaga modernizacji; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właścicieli mogą zagrozić utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych; 3. przewłaszczenia

195, 196, 197, 198	**Siedlisko gburskie z tzw. domem pomorskim** **(il. 51-52)**	**Swarzewo**	**obiekty o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku domu pomorskiego*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy– wymaga modernizacji (szczególnie bud.gosp); 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właścicieli mogą zagrozić utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych
202, 203, 204	**Siedlisko gburskie z tzw. domem pomorskim**	**Werblinia**	**obiekty o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku domu pomorskiego*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy– wymaga modernizacji (szczególnie bud.gosp); 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właścicieli mogą zagrozić utrzymaniu obiektu we właściwym stanie technicznym; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych; 3. Przewłaszczenia
115, 116	**Siedlisko gburskie z tzw. domem pomorskim** **(il. 53)**	**Połchowo** Ul. Św. Agaty 22	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku domu pomorskiego*	1.Struktura oryginalna – czytelna; 2.stan użytkowy– wymaga modernizacji, bud. gosp. – brak funkcji użytkowych; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właściciela; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych; 3. przewłaszczenia spadkowe.
208, 209	**DOM POMORSKI, budynek mieszkalny ze sklepem**	**Żelistrzewo** Ul. Lipowa 2/4	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku domu pomorskiego*	1.Struktura oryginalna – czytelna; 2.stan użytkowy– wymaga modernizacji, bud. gosp. – brak funkcji użytkowych; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właściciela; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych; 3. przewłaszczenia spadkowe.
Nie figuruje w ewidencji zabytków	**Siedlisko gburskie z tzw. domem pomorskim** **(il. 58-59)**	**Żelistrzewo** Ul. Pucka 1 Ul. Pucka 3 Ul. Pucka 5 Ul. Pucka 9	**obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku domu pomorskiego*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właściciela; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych; 3. przewłaszczenia spadkowe.
207, 210, 211, 215	**Siedlisko gburskie z tzw. domem pomorskim** **(il. 60)**	**Żelistrzewo**	**obiekty o znaczeniu lokalnym** – potencjał *Szlaku domu pomorskiego*	1.stan zachowania struktury oryginalnej – dobry; 2.stan użytkowy obiektu – dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	1. Ograniczone możliwości finansowe właściciela; 2. presja „modnych" lokalnie rozwiązań estetyczno-funkcjonalnych; 3. przewłaszczenia spadkowe.
6	**Kapliczka pw. Matki Bożej**	**Błądzikowo 18**	**obiekt o znaczeniu lokalnym**	1.stan zachowania – dobry; 2.kontekst przestrzenny – bardzo dobry	Brak zagrożeń
7	**Kapliczka pw. Matki Bożej, śś Józefa i Antoniego**	**Brudzewo 19**	**obiekt o znaczeniu lokalnym**	1.stan zachowania – dobry; 2.kontekst przestrzenny – bardzo dobry	Brak zagrożeń

42	**Kapliczka pw. Matki Bożej**	**Domatowo** Ul. Wiejska 8	**obiekt o znaczeniu lokalnym**	1.stan zachowania – dobry; 2.kontekst przestrzenny – dobry	Brak zagrożeń
46	**Kapliczka pw. Matki Bożej**	**Domatówko** Ul. Wejherowska	**obiekt o znaczeniu lokalnym**	1.stan zachowania – dobry; 2.kontekst przestrzenny – bardzo dobry	Brak zagrożeń
51	**Kapliczka pw. NMP, Chrystusa i św. Antoniego**	**Gnieżdżewo** Ul. Pucka 37	**obiekt o znaczeniu lokalnym**	1.stan zachowania – dobry; 2.kontekst przestrzenny – dobry	Brak zagrożeń
63	**Kapliczka pw. Matki Bożej**	**Kaczeniec** Ul. Karpacka 12	**obiekt o znaczeniu lokalnym**	1.stan zachowania – dobry; 2.kontekst przestrzenny – dobry	Brak zagrożeń
85, 86, 89	**Kapliczki:1. pw. Matki Bożej; 2. Św. Józefa; 3. Św. Antoniego**	**Mechowo**	**obiekty o znaczeniu lokalnym**	1.stan zachowania – dobry; 2.kontekst przestrzenny – bardzo dobry	Brak zagrożeń
99	**Kapliczka pw. Matki Bożej**	**Mieroszyno**	**obiekty o znaczeniu lokalnym**	1.stan zachowania – dobry; 2.kontekst przestrzenny – bardzo dobry	Brak zagrożeń
100	**Kapliczka pw. Matki Bożej** **(il. 61)**	**Mrzezino** ul. Kasztanowa	**obiekt o znaczeniu regionalnym** (ceglana, Maryjna z 1889r.)	1.stan zachowania struktury oryginalnej – bardzo dobry; 2.stan użytkowy obiektu – bardzo dobry; 3.kontekst przestrzenny – dobry	Brak zagrożeń
109	**Kapliczka pw. Matki Bożej i św. Antoniego**	**Osłonino** Kasztanowa 1	**obiekt o znaczeniu lokalnym**	1.stan zachowania struktury oryginalnej – czytelny; 2. kontekst przestrzenny – dobry	Brak zagrożeń
113, 114	**Kapliczki:1. pw. Jezusa Chrystusa; 2. pw. Matki Bożej** **(il. 62)**	**Połchowo**	**obiekty o znaczeniu lokalnym**	1.stan zachowania – dobry; 2.kontekst przestrzenny – bardzo dobry	Brak zagrożeń
147	**Kapliczka pw. Matki Bożej** **(il. 63)**	**Smolno** Ul. Dolna 8	**obiekt o znaczeniu lokalnym**	1.stan zachowania – dobry; 2.kontekst przestrzenny – dobry	Brak zagrożeń
157, 158, 159	**Kapliczki:1. pw. Jezusa Chrystusa; 2. pw. NMP i św. Antoniego; 3. Św. Teresy** **(il. 65)**	**Starzyno**	**obiekty o znaczeniu lokalnym**	1.stan zachowania – dobry; 2.kontekst przestrzenny – dobry	Brak zagrożeń
200	**Kapliczka pw. Matki Bożej i św. Rocha**	**Werblinia**	**obiekty o znaczeniu lokalnym**	1.stan zachowania – dobry; 2.kontekst przestrzenny – dobry	Brak zagrożeń
213	**Kapliczka pw. Matki Bożej**	**Żelistrzewo** Ul. Pucka	**obiekty o znaczeniu lokalnym**	1.stan zachowania – dobry; 2.kontekst przestrzenny – dobry	Brak zagrożeń

Wieloletnie zaniedbania w zakresie świadomości społecznej o potrzebie zachowania dziedzictwa kulturowego niemającego cech wybitnych dla kultury narodowej, ale posiadającego walory specyfiki lokalnej, skutkują złym stanem zabytków i traktowaniem ochrony konserwatorskiej, jako formy represji. Zatem zwalorowanie zabytków o znaczeniu lokalnym, ocena stanu zachowania i identyfikacja zagrożeń jest początkiem procesu właściwej opieki nad zabytkami, zarówno ze strony administracji gminnej, jak i właścicieli obiektów zabytkowych. Pierwszoplanowym działaniem powinno być uwrażliwienie właścicieli zabytków i społeczności lokalnej na potrzebę ochrony dziedzictwa kulturowego.

Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków, ale obecnie **zabytki najbardziej zagrożone**, najczęściej z powodu nieuregulowanej sytuacji własnościowej lub z uwagi na zanik dawnych funkcji użytkowych zostały zestawione w tabeli 9: *Wykaz zagrożonych zabytków nieruchomych w Gminie Puck, z walorowaniem kulturowym, oceną stanu zachowania oraz oceną zagrożeń*.

Tabela 9: Wykaz zagrożonych zabytków nieruchomych w Gminie Puck z walorowaniem kulturowym, oceną stanu zachowania oraz oceną zagrożeń

aktualny Nr w Ewidencji Zabytków	obiekt	adres obiektu	znaczenie zabytku dla środowiska kulturowego Gminy Puck	ocena stanu zachowania zabytku	ocena zagrożeń
22, 23, 24, 25, 26	**Zespół dworski: dwór, park, ruiny folwarku (il. 66)**	**Celbówko**	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – potencjał *Szlaku pałaców i dworów północnych Kaszub*	zabytek zdegradowany, w bardzo złym stanie technicznym; **podzielony na kilka własności i współwłasności**	1.Konieczne nakłady na remont i modernizację przekraczają możliwości finansowe właścicieli; 2.ograniczona percepcja ochrony zabytku
90, 91	**Zespół dworski: szachulcowy dwór, relikty parku i folwarku (il. 67)**	**Mechowo**	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – relikt staropolskiego zespołu dworskiego z dworem szachulcowym	zabytek zdegradowany, w bardzo złym stanie technicznym; podzielony na kilka własności i współwłasności	1.Konieczne nakłady na remont i modernizację przekraczają możliwości finansowe właścicieli; 2.ograniczona percepcja ochrony zabytku.
204, 205	**Dwór (il. 68)**	**Zdrada**	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – potencjał *Szlaku pałaców i dworów północnych Kaszub*	Zabytek zdegradowany, w złym stanie technicznym; skomplikowany układ własnościowy	1.Konieczne nakłady na remont i modernizację przekraczają możliwości finansowe właścicieli; 2.ograniczona percepcja ochrony zabytku.
66, 67	**Szkoła z budynkiem gospodarczym (il. 25)**	**Leśniewo**	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – zespół infrastruktury oświatowej	Zabytek nieużytkowany (we wsi wybudowano nową szkołę) wymaga bieżących remontów; w trakcie przekształceń fory użytkowania; nowe funkcje mogą doprowadzić do podziału obiektu pomiędzy kilku użytkowników	1.Konieczne nakłady na remont i modernizację przekraczają możliwości finansowe właściciela; 2.”modernizacje” nie uwzględniające pierwotnej estetyki obiektu; 3.brak funkcji ekonomicznych dla szkoły i budynku gospodarczego.
31, 32, 33, 34	**Zespół zabudowań nadleśnictwa: leśniczówka, stodoła, obora, budynek gosp. (il. 29)**	**Darzlubie**	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – zespół infrastruktury gospodarki leśnej	Po przekształceniach własnościowych dominują funkcje mieszkalne nadleśniczówki, brak funkcji ekonomicznych dla zabudowań gospodarczych	1.Konieczne nakłady na remont przekraczają możliwości finansowe właściciela; 2.”modernizacje” nie uwzględniające estetyki obiektu; 3.brak funkcji ekonomicznych

15	**Rządcówka w zespole pałacowo-parkowym z zabudowaniami folwarcznymi**	**Celbowo**	**obiekt o znaczeniu regionalnym** – potencjał *Szlaku pałaców i dworów północnych Kaszub*	Obiekt podzielony na kilka własności i współwłasności, w trakcie remontów prowadzonych bez uzgodnienia ze służbami konserwatorskimi	1.Konieczne nakłady na remont i modernizację przekraczają możliwości finansowe właścicieli; 2.ograniczona percepcja ochrony zabytku
9, 10	**Siedlisko gburskie z domem pomorskim**	**Brudzewo 5**	**Obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *szlaku kulturowego domu pomorskiego*	zabytek zdegradowany, w złym stanie technicznym; **podzielony na kilka własności i współwłasności**	1.Konieczne nakłady na remont i modernizację przekraczają możliwości finansowe właścicieli; 2.ograniczona percepcja ochrony zabytku
43	**Dom pomorski** **(il. 38)**	**Domatowo,** Ul. Wiejska 17	**Obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *szlaku kulturowego domu pomorskiego*	Zabytek zdegradowany, w bardzo złym stanie technicznym; nieuregulowany stan własnościowy	1.Konieczne nakłady na remont i modernizację przekraczają możliwości finansowe właścicieli; 2.ograniczona percepcja ochrony zabytku.
47	**Piwnica w siedlisku gburskim**	**Domatówko** Ul. Wejherowska 5	**Obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *szlaku kulturowego domu pomorskiego*	Zabytek w złym stanie technicznym; brak funkcji ekonomicznych dla obiektu; ochroną konserwatorską nie jest objęte siedlisko gburskie z domem pomorskim	1. ograniczona percepcja ochrony zabytku; 2.potrzeba ochrony konserwatorskiej całego zespołu siedliska gburskiego; 3. nakłady na remont przekraczają możliwości finansowe właścicieli
2	**Budynek gospodarczy w siedlisku gburskim**	**Błądzikowo 4**	**Obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *szlaku kulturowego domu pomorskiego*	Zabytek zdegradowany, w bardzo złym stanie technicznym; brak funkcji ekonomicznych dla obiektu	1.Konieczne nakłady na remont i modernizację przekraczają możliwości finansowe właścicieli; 2.ograniczona percepcja ochrony zabytku.
116	**Obora w siedlisku gburskim** **(il. 53)**	**Połchowo** Ul. Św. Agaty 22	**Obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *szlaku kulturowego domu pomorskiego*	Zabytek zdegradowany, w bardzo złym stanie technicznym; brak funkcji ekonomicznych dla obiektu	1.Konieczne nakłady na remont i modernizację przekraczają możliwości finansowe właścicieli; 2.ograniczona percepcja ochrony zabytku.
148, 149	**Obora i spichlerz w siedlisku gburskim** **(il. 56-57**	**Smolno** Ul. Pucka 12	**Obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *szlaku kulturowego domu pomorskiego*	Zabytek zdegradowany, w bardzo złym stanie technicznym; brak funkcji ekonomicznych dla obiektu	1.Konieczne nakłady na remont i modernizację przekraczają możliwości finansowe właścicieli; 2.ograniczona percepcja ochrony zabytku.
194	**Budynek mieszkalny**	**Swarzewo Ul. Kawalerska 9/11**	**Obiekt o znaczeniu lokalnym** – potencjał *szlaku kulturowego domu pomorskiego*	Zabytek w złym stanie technicznym; podzielony na kilka własności	1.Konieczne nakłady na remont i modernizację przekraczają możliwości finansowe właścicieli; 2.ograniczona percepcja ochrony zabytku.

Zagrożeniem dla tożsamości regionu i dziedzictwa kulturowego kaszubskiej Nordy jest pozostawienie właścicieli obiektów zabytkowych bez wsparcia merytorycznego i finansowego, bowiem presja na „modernizację" otoczenia i poprawę warunków bytowych przy dużej podaży współczesnych technologii skłania do aktywności nieliczącej się z potrzebami społecznymi w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, jako dobra wspólnego.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego. Analiza szans i zagrożeń

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
➢ atrakcyjne położenie nadmorskie z unikatowym Zakolem Zatoki Puckiej, atrakcyjna linia brzegowa z możliwością uprawiania widnsurfingu i kitesurfingu ➢ przez teren Gminy przebiega droga wojewódzka 216: na Półwysep Helski i nadmorska w kierunku Dębek ➢ bliskość plaż bałtyckich ➢ bliskość aglomeracji Trójmiejskiej ➢ powiązania komunikacyjne z Gdynią ➢ bliskość lokalnych ośrodków administracyjnych i turystycznych: Pucka i Władysławowa ➢ infrastruktura przystani żeglarskich (Swarzewo, Osłonino, Rzucewo) ➢ unikatowe walory środowiska przyrodniczego i krajobrazowego z rezerwatami przyrody (m.in. Rezerwat Darzlubskie Buki, Bielawskie Błota, Rezerwat Ptactwa BEKA) ➢ możliwości pozyskiwania środków w perspektywie 2014 –2020 ➢ działalność kulturalno-oświatowa i wystawiennicza gminnych instytucji kultury i szkół samorządowych ➢ działalność organizacji pozarządowych propagujących i pielęgnujących dziedzictwo kulturowe i kaszubskie korzenie ➢ występowanie na terenie gminy obiektów zabytkowych znaczących dla środowiska kulturowego regionu (dziedzictwo pocysterskie, rezydencje i dwory, tzw. ceglany dom pomorski,) ➢ wyraziste niematerialne dziedzictwo kulturowe: używanie języka kaszubskiego, kaszubska kultura muzyczna, lokalne tradycje kulinarne, zachowane tradycje rybackie (połowy ryb, dostępność świeżej ryby itp.)	• zły stan techniczny znacznej części obiektów zabytkowych • brak uregulowanego stanu własności części obiektów zabytkowych • brak środków finansowych na konserwację i rewaloryzację obiektów zabytkowych i ich otoczenia, trudność pozyskiwania tych środków dla obiektów niewpisanych do rejestru zabytków • tendencja do niekorzystnego przekształcania zabudowy historycznej oraz jej otoczenia • zanikanie tradycyjnej sztuki budowlanej i form architektonicznych oraz tradycyjnych materiałów • minione tendencje i mody urbanistyczne z lat 60 i 70 XX w., m.in. zachwianie linii zabudowy, zaburzenie tradycyjnych układów ruralnych • brak zagospodarowania otoczenia wielu zabytków (np. podwórek, bocznych uliczek) • słabo zorganizowany mechanizm kontroli i zarządzania obiektami zabytkowymi z uwzględnieniem szczególnych uwarunkowań związanych z koniecznością ochrony ich wartości – samowole budowlane • niedostateczna świadomość mieszkańców o wartości zasobów kulturowych gminy • niewielka ilość obiektów wpisanych do rejestru zabytków • chaos reklamowy • brak gminnego systemu informacji wizualnej

SZANSE	ZAGROŻENIA
➢ uwzględnienie problematyki ochrony dziedzictwa kulturowego w dokumentach strategicznych programowania rozwoju Gminy Puck ➢ możliwość finansowania prac konserwatorskich i remontowych obiektów zabytkowych z funduszy zewnętrznych, w tym: państwowych, samorządowych, prywatnych, wyznaniowych, z Unii Europejskiej itd. ➢ rosnąca identyfikacja mieszkańców z dziedzictwem kulturowym gminy, ➢ wzrost zainteresowania mieszkańców wyglądem i stanem technicznym nieruchomości ➢ wzrost zainteresowania właścicieli i zarządców nieruchomości zabytkowych ochroną i opieką nad zabytkami (wynikająca z możliwości dofinansowania prac konserwatorskich i restauratorskich) ➢ wzrost zainteresowania budową produktów turystycznych na bazie lokalnych wartości kulturowych ➢ poprawa dostępności informacji o zabytkach, ➢ realizowana edukacja regionalna w szkołach ➢ edukacja w dziedzinie ochrony i zarządzania dziedzictwem kulturowym ➢ budowa tras turystycznych i przestrzeni rekreacyjnych z uwzględnieniem obiektów zabytkowych ➢ współpraca z gminami sąsiednimi w zakresie tras wykraczających poza obszar gminy	▪ ekspansja mieszkalnictwa na teren Gminy mieszkańców nieintegrujących się lokalnie (syndrom „sypialni” aglomeracji Trójmiejskiej i Pucka) ▪ uciążliwość środowiskowa inwestycji komunalnych – Oczyszczalnia Ścieków w Swarzewie ▪ mała ilość terenów urządzonej zieleni np. parków, skwerów, promenad itp. ▪ pogarszający się stan techniczny i obniżanie wartości historycznej, naukowej i estetycznej zabytków spowodowany ich niewłaściwym użytkowaniem oraz dowolnym przekształcaniem ▪ samowolne działania przy zabytkach bez uzgodnień i nadzoru służb konserwatorskich ▪ utrata integralności zabytkowej przestrzeni wsi oraz deprecjacja cennych kulturowo i krajobrazowo obszarów gminy poprzez ekspansywny rozwój inwestycji bez nawiązania do lokalnej tradycji budowlanej ▪ presja na maksymalną recepcję turystów przy minimalizowaniu zainwestowania w rozbudowę bazy hotelowej ▪ brak pozytywnych przykładów rozwiązań nawiązujących do miejscowej tradycji ▪ brak świadomości właścicieli i użytkowników o walorach i znaczeniu obiektów zabytkowych, przy niedostatku mechanizmów promujących właściwe rozwiązania ▪ brak funkcji i użytkowania, lub funkcja degradująca obiekty zabytkowe ▪ brak środków na skuteczną ochronę i zabezpieczenie zabytków ▪ presja inwestycyjna skutkująca nadmierną, ekspansywną ingerencją w historyczny układ i substancję zabytkową ▪ nieuregulowana sytuacja prawnowłasnościowa, współwłasności, wtórne podziały i parcelacje ▪ klęski żywiołowe i zdarzenia losowe

7. Założenia programowe Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

Gminny Program Opieki nad Zabytkami w Gminie Puck na lata 2016-2019 ma służyć ochronie i wykorzystaniu zasobów dziedzictwa kulturowego w szerokim spektrum życia społecznego, w celu rozwoju gospodarczego społeczności lokalnej. W wyniku realizacji Programu powinno nastąpić przejście od pasywnej ochrony zabytków i cząstkowych działań konserwatorskich do stosowania zintegrowanego zarządzania zasobami dziedzictwa kulturowego.

Ramy programowe Gminnego Program Opieki nad Zabytkami w Gminie Puck wyznaczają następujące zagadnienia:

1. kreowanie modelu odpowiedzialności za zasoby dziedzictwa kulturowego w gminie władz samorządowych i mieszkańców;
2. wspieranie i kreowanie różnorodnych form i metod umożliwiających ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami – wdrażanie zasad partnerstwa oraz odpowiedzialności właścicieli obiektów dziedzictwa kulturowego na terenie Gminy Puck;
3. włączenie dziedzictwa kulturowego w obszar interwencji i wsparcia zgodnie z zasadami planowania i wdrażania programów prorozwojowych, poprzez uznanie znaczenia dziedzictwa kulturowego w rozwoju społeczno-ekonomicznym Gminy Puck;
4. wspieranie aktywności lokalnej w działaniach mających na celu poszanowanie materialnego i niematerialnego dziedzictwa oraz zachowanie własnej tożsamości;
5. umożliwienie finansowania i racjonalnego wykorzystania środków finansowych na utrzymanie krajobrazu kulturowego oraz ratowanie obiektów o wartościach zabytkowych;
6. podnoszenie walorów obiektów zabytkowych i wykorzystanie ich w promocji Gminy Puck;
7. wspieranie projektów związanych z kreowaniem i wdrażaniem nowych form opieki nad zabytkami i ich promocji (np. rozwijanie szlaków turystyczno-kulturowych, rewitalizacja zabytków, tworzenie parków kulturowych i stref aktywności kulturowej).

Celem strategicznym dla Gminy Puck - realizowanym z użyciem narzędzia, jakim jest Gminny Program Opieki nad Zabytkami w Gminie Puck na lata 2016-2019 - jest zachowanie dziedzictwa kulturowego gminy, służące rozwojowi społeczno-gospodarczemu i pogłębianiu tożsamości jej mieszkańców.

Metodą realizacji tak określonego celu będzie jakościowe i ilościowe powiększenie form ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, stosowanych przez władze gminne przy wykonywaniu zadań własnych, realizowanych na rzecz lokalnego środowiska: infrastruktury oraz społeczności lokalnej.

7.1. Priorytety Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

Gmina Puck, poprzez administrację samorządową i instytucje samorządowe, w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami realizuje cel strategiczny w ramach następujących priorytetów:

Priorytet 1: **ZARZĄDZANIE DZIEDZICTWEM KULTUROWYM GMINY**

Priorytet 2: **OCHRONA I REWALORYZACJA KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY**

Priorytet 3: **DOKUMENTACJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ORAZ PROMOCJA I EDUKACJA SŁUŻĄCA BUDOWANIU TOŻSAMOŚCI**

7.2. Kierunki działań oraz zadania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

Priorytet 1: ZARZĄDZANIE DZIEDZICTWEM KULTUROWYM GMINY	
Kierunki działań	**Zadania**
1. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych	• podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością gminy, • systematyczna kontrola stanu utrzymania obiektów zabytkowych znajdujących się w zasobach gminy, • dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach nie będących własnością gminy poprzez udzielanie dotacji na prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkach ruchomych i nieruchomych, na podstawie stosownej uchwały, • oznakowanie obiektów zabytkowych na terenie gminy, • wspieranie rozwoju regionalnych izb pamięci, kolekcji, parków kulturowych itp.
2. Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	• prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy, • rewaloryzacja zabytkowej zieleni stanowiącej własność gminy, • zapewnienie lub wskazanie właściwego doradztwa budowlano-konserwatorskiego i popularyzowanie dobrych praktyk, • zacieśnienie współpracy z właściwym dla Gminy Puck konserwatorem zabytków oraz ze starostwem powiatowym

3. Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami	• współpraca z urzędami pracy w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach objętych ochroną konserwatorską, • wspieranie szkolenia osób bezrobotnych w rzemiosłach związanych z tradycyjną sztuką budowlaną (w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki), • wsparcie utrzymywania na rynku pracy zanikających rzemiosł i zawodów (w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki i Funduszu Pracy), • wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych w zabytkowych obiektach oferujących wypoczynek i rekreację (regionalne potrawy, regionalna estetyka wnętrz, upominki oparte na miejscowych tradycjach), • wspieranie tworzenia i utrzymywania parków kulturowych (np. Osada Łowców Fok w Rzucewie, Osada Średniowieczna w Sławutowie, Park Kulturowy Rybaków Zatokowych, Kaszubski Park Kulturowy)

Priorytet 2: OCHRONA I REWALORYZACJA KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY	
Kierunki działań	**Zadania**
1. Zintegrowana ochrona	• aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków, • włączenie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami do innych działań strategicznych gminy
2. Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego gminy	• konsekwentne wdrażanie zapisów dokumentów programowych w odniesieniu do zabytków i krajobrazu kulturowego gminy, • egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną, określonych w dokumentach programowych odnoszących się do zabytków (głównie w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji), • przeciwdziałanie samowolom budowlanym na obiektach zabytkowych, • podjęcie współpracy z uczelniami: prace studialne i praktyki studenckie z zakresu dziedzictwa kulturowego

Priorytet 3: DOKUMENTACJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ORAZ PROMOCJA i EDUKACJA SŁUŻĄCA BUDOWANIU TOŻSAMOŚCI	
Kierunki działań	**Zadania**
1. Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy	• aktualizacja internetowej bazy danych o zabytkach gminy, • aktualizacja dokumentacji fotograficznej stanu zabytków (co 2 lata), • wskazanie właścicielom obiektów zabytkowych wartości i elementów, które winny podlegać ochronie
2. Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionie i dziedzictwie kulturowym	• opracowanie materiałów i pomocy dydaktycznych do nauki języka kaszubskiego w systemie szkolnym i pozaszkolnym, • opracowanie folderów i publikacji okolicznościowych poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy, • organizacja konkursów tematycznych z zakresu dziedzictwa kulturowego na szczeblu szkolnym i gminnym, • organizacja konferencji, wykładów, warsztatów z zakresu popularyzacji dziedzictwa kulturowego, • współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu popularyzacji dziedzictwa kulturowego gminy
3. Promocja regionalnego dziedzictwa	• aktualizacja systemu oznakowania zabytków na terenie gminy (tablice, plansze), • włączenie do systemu przestrzennej informacji gminnej kaszubskich nazw geograficznych i nazw ulic, • opracowanie i oznakowanie szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych dziedzictwa kulturowego, • promocja parków kulturowych (np. Osada Łowców Fok w Rzucewie, Osada Średniowieczna w Sławutowie)

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

8.1. Instrumenty prawne

Problematyka zachowania dziedzictwa kulturowego będzie uwzględniana przez władze Gminy Puck przy uchwalaniu przepisów prawa miejscowego (realizacja priorytetu 2: Ochrona i rewaloryzacja krajobrazu kulturowego). W zakresie wykonawczym prawa miejscowego ochrona zabytków i opieka nad zabytkami będzie realizowana poprzez wykonywanie postanowień prawnych zawartych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (realizacja priorytetu 1: Zarzadzanie dziedzictwem kulturowym gminy). W ramach posiadanych instrumentów prawnych administracja gminna będzie realizować ochronę dziedzictwa kulturowego, poprzez:

- ochronę krajobrazu kulturowego wsi objętych ochroną konserwatorską,
- ochronę zabytków nieruchomych w kontekście lokalizacji nowych inwestycji,
- ochronę zabytków nieruchomych w zakresie realizacji remontów i modernizacji obiektów.

Celem wspierania prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych przy zabytkach nieruchomych wraz z ich otoczeniem oraz w historycznych układach przestrzennych, a także zabytkowego wyposażenia i wystroju - w 2016 roku Wójt Gminy Puck opracuje nowy instrument prawny: uchwałę w sprawie zasad udzielania dotacji z budżetu Gminy Puck na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, sposobu jej rozliczania oraz sposobu kontroli wykonania zleconego zadania (realizacja priorytetu 2: Ochrona i rewaloryzacja krajobrazu kulturowego). Ten instrument opieki nad zabytkami zostanie wdrożony po zaplanowaniu środków finansowych w budżecie gminy na lata 2017-2019 (realizacja priorytetu 1: Zarządzanie dziedzictwem kulturowym gminy).

Promocja i popularyzacja dziedzictwa kulturowego (realizacja priorytetu 3: Promocja i popularyzacja walorów dziedzictwa kulturowego) będzie rozwijana w ramach realizacji zadań:

- statutowych administracji samorządowej, bibliotek, szkół i instytucji kultury Gminy Puck,
- organizacji pozarządowych w tzw. *systemie grantowym*, poprzez narzędzie, jakim jest gminny program współpracy z organizacjami pozarządowymi.

8.2. Instrumenty koordynacji

Realizacja Programu wymaga współpracy z instytucjami ochrony zabytków różnych szczebli, w tym z: Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku, powiatowym konserwatorem zabytków w Pucku, diecezjalnym konserwatorem zabytków Archidiecezji Gdańskiej, z administratorami parafii rzym.-kat. w Swarzewie, Łebczu, Strzelnie, Starzynie, Mrzezinie, Leśniewie i w Pucku, z organizacjami pozarządowymi oraz właścicielami obiektów zabytkowych.

8.3. Instrumenty finansowe

Podstawowym narzędziem finansowym realizacji Programu będzie budżet Gminy Puck, która realizuje zadania opieki nad zabytkami w ramach zadań własnych.

Podstawowym instrumentem finansowym dla zachowania najcenniejszych zabytków gminy będą dotacje udzielane na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, na podstawie uchwały Rady Gminy w sprawie zasad udzielania dotacji z budżetu Gminy Puck na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do Gminnej Ewidencji Zabytków, sposobu jej rozliczania oraz sposobu kontroli wykonania zleconego zadania.

Planowane jest również wykorzystanie do realizacji Programu instrumentu dotacji z funduszy zewnętrznych:

- funduszy unijnych,
- dotacji ministra kultury i dziedzictwa narodowego,
- dofinansowań samorządu województwa pomorskiego.

Korzystając z instrumentu dotacji samorząd Gminy Puck zamierza ubiegać się o dofinansowanie na realizację projektów związanych z rozwojem zasobów ludzkich i rozwojem obszarów wiejskich: na szkolenia, promocję, tworzenie lokalnych oraz regionalnych produktów i marek turystycznych, tworzenie miejsc pracy związanych z dziedziną kultury, turystyki i edukacji. Ponieważ wkład własny stanowi niewielki procent w stosunku do przyznawanych grantów, pozyskane środki będą w znaczący sposób wpływały na zwiększenie możliwości operacyjnych Gminy Puck.

8.4. Instrumenty społeczne

Z poziomu samorządowej administracji gminnej przewidywane jest prowadzenie działań w zakresie współpracy i współdziałania z właścicielami oraz użytkownikami zabytków (instytucjami kościelnymi, osobami fizycznymi oraz spółkami), a także edukacja i informacja ogólnodostępna oraz sektorowana odnośnie dziedzictwa kulturowego Gminy Puck.

8.5. Instrumenty kontrolne

Realizacja zadań sformułowanych w Programie zostanie przeprowadzona poprzez monitoring:

- monitoring zasobów (stała aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków),
- monitoring stanu środowiska kulturowego.

9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Za monitorowanie realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami w Gminie Puck na lata 2016-2019 odpowiada Wójt Gminy Puck, który co dwa lata będzie przedstawiał Radzie Gminy Puck sprawozdanie z realizacji programu.

Kryteria prowadzenia oceny realizacji programu opieki:

1. poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami,
2. ilość i kwota dotacji udzielonych na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
3. ilość zabytków, na których były prowadzone prace konserwatorskie/restauratorskie,
4. liczba i długość (w km) utworzonych szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych,
5. liczba i zakres przestrzenny (obszar/wielkość) parków kulturowych, miejsc pamięci itp.
6. liczba zrealizowanych na terenie gminy konkursów, wystaw i działań edukacyjnych w zakresie promocji dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków,
7. liczba przygotowanych/wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników, albumów),
8. liczba szkoleń/liczba osób biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego,
9. ilość i kwota dotacji udzielonych organizacjom pozarządowym w dziedzinie zachowania i promocji dziedzictwa kulturowego Gminy Puck.

10.Finansowanie ochrony, opieki i promocji dziedzictwa kulturowego

Podstawowym dokumentem regulującym system finansowania opieki nad zabytkami na terenie Rzeczypospolitej Polskiej jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z 2015 r. poz. 397, 774), która w rozdziale 7 szczegółowo określa zasady finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach.

Zgodnie z ustawą opieka nad zabytkiem, w tym **finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku**. W związku z wysokimi kosztami konserwatorskich prac badawczych, projektowych i wykonawczych, ustawa umożliwia finansowanie prac przy zabytkach wpisanych do rejestru przez inne podmioty niż właściciel lub posiadacz zabytku, poprzez przyznawanie dotacji celowych pochodzących z różnych źródeł np.

1) funduszy Unii Europejskiej związanych z programami uwzględniającymi dziedzictwo kulturowe,
2) budżetu państwa,
3) Funduszu Kościelnego,
4) budżetu Pomorskiego Konserwatora Zabytków

5) budżetu samorządu wojewódzkiego
6) budżetów organów powiatowych i gminnych

W związku z powyższym ważne jest propagowanie przez organ gminy informacji wśród właścicieli zabytków o różnych możliwościach dofinansowywania szeroko pojętych prac konserwatorskich prowadzonych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

Właściciel (lub posiadacz) zabytku ubiegający się o pozyskanie środków na prace przy zabytkach powinien pamiętać o sformułowaniu rzeczywistych celów zamierzonych działań, aby wybrać odpowiedni program dofinansowania i przygotować prawidłowo wymagane dokumenty. Ubiegający się o dotacje beneficjent powinien wiedzieć, że łączna wartość uzyskanych dotacji ze źródeł zewnętrznych nie może przekraczać 100% całkowitej wartości zadania, a środki z funduszy europejskich nie zawsze mogą być łączone ze środkami pochodzącymi z budżetu państwa i samorządów terytorialnych.

10.1. Publiczne źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Gminny Program Opieki nad Zabytkami w Gminie Puck na lata 2016-2019 będzie finansowany ze środków własnych budżetu Gminy Puck, jak również w miarę możliwości pozyskiwane będą środki z budżetów innych publicznych źródeł, tj.: Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz województwa pomorskiego.

1. Środki własne budżetu gminy obejmować będą:
   - wydatki celowe realizowane bezpośrednio przez administrację gminną,
   - dotacje podmiotowe dla instytucji, których organizatorem jest Gmina Puck,
   - dotacje, granty, nagrody samorządu gminnego dla podmiotów niezaliczanych do sektora finansów publicznych,
   - dochody własne gminnych instytucji kultury.

2. Środki w ramach Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego: „Dziedzictwo kulturowe”, obsługującego następujące priorytety:
   - Ochrona zabytków
   - Wspieranie działań muzealnych
   - Kultura ludowa i tradycyjna
   - Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą
   - Ochrona zabytków archeologicznych
   - Miejsca Pamięci Narodowej.

Informacja o aktualnych warunkach uczestnictwa w programach na dany rok kalendarzowy jest publikowana na portalu internetowym **www.mkidn.gov.pl** w tzw. zakładce: Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

3. Na upowszechnianie języka kaszubskiego (dziedzictwo niematerialne) Gmina Puck podejmować będzie działania dwutorowo:

- edukacja dzieci i młodzieży w szkołach i przedszkolach - z subwencji oświatowej Ministerstwa Finansów na podstawie sprawozdawczości SIO dla Ministerstwa Edukacji Narodowej,
- edukacja pozaszkolna i promocja języka - w dyspozycji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji ulokowano środki związane z promocją języków mniejszości etnicznych i zachowania tożsamości kulturowej. Informacja w tym zakresie jest publikowana na portalu internetowym **www.mniejszosci.narodowe.mac.gov.pl** w tzw. zakładce: Dotacje. Całość korespondencji związanej z dotacjami rocznymi i trzyletnimi na ochronę, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości etnicznych oraz zachowanie i rozwój języka regionalnego, w tym w szczególności składanie wniosków o udzielenie dotacji, a także obsługa wniosków i sprawozdań przez MSWiA, odbywa się przy pomocy platformy ePUAP oraz systemu ESOM.

4. Środki finansowe znajdujące się w gestii Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku, przyznane przez Wojewodę Pomorskiego, pozostające w dyspozycji Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków mogą być udzielone w formie dotacji celowej na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, usytuowanym na terenie województwa pomorskiego. Informacja o aktualnych warunkach uczestnictwa w programach na dany rok kalendarzowy jest publikowana na portalu internetowym **www.ochronazabytkow.gda.pl** w tzw. zakładce: Dotacje.

5. Na rewaloryzację zabytkowej zieleni dotacji udziela Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Na Pomorzu środkami dysponuje Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku. Informacja o aktualnych warunkach uczestnictwa w programach na dany rok kalendarzowy jest publikowana na portalu internetowym **www.wfosigw.gda.pl** w tzw. zakładce: Konkursy.

10.2. Pomocowe źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

W perspektywie wieloletniej finansowanie części działań zawartych w programie opieki nad zabytkami może być realizowane ze środków unijnych w ramach regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego 2014-2020, w działaniach:

- 8.1. Kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne – wsparcie dotacyjne,
- 8.3. Materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe.

Informacja o aktualnych warunkach realizacji projektów w ramach RPO WP 2014-2020 jest publikowana na portalu internetowym **www.rpo.pomorskie.eu.**

10.3. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

Cele określone w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami w Gminie Puck na lata 2016-2019 będą osiągane poprzez:

- inicjatywy własne władz Gminy Puck;
- stosowanie instrumentów finansowych (prowadzenie gminnych instytucji kultury i turystyki, dotacje dla organizacji pozarządowych i właścicieli zabytków, itp.);
- funkcje programowe (programy lokalne i projekty, kontrakty, itp.);
- wspólne działania władz Gminy Puck z Urzędem Marszałkowskim Województwa Pomorskiego, Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz innymi jednostkami samorządu terytorialnego na zasadach porozumień, umów, itp.;
- inne działania stymulujące.

CZĘŚĆ GRAFICZNA PROGRAMU

Il. 1
MIEROSZYNO, kurhan, stanowisko plenerowe

Il. 2
RZUCEWO, stanowisko *kultury rzucewskiej* objęte Parkiem Kulturowym Osady Łowców

II. 3

KOŚCIÓŁ parafialny pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny wraz z terenem przykościelnym, dawnym cmentarzem i ogrodzeniem			**SWARZEWO**
Rejestr Zabytków Woj. Pom: r 1830 z 2008-06-25	stan: 2016	**k. XIX w/pocz. XX w.**	

II. 4

KAPLICA MATKI BOSKIEJ SWARZEWSKIEJ			SWARZEWO
Rejestr Zabytków Woj. Pom: nr 316 z 1962-09-07	stan: 2016	**2 poł. XVIII w.**	

II. 5

KOŚCIÓŁ parafialny pw. św. Michała Archanioła z dawnym cmentarzem i ogrodzeniem			**STARZYNO**
Rejestr Zabytków Woj. Pom: nr 328 z 1962-09-11	stan: 2016	**poł. XVII w.**	

II. 6

KOŚCIÓŁ parafialny pw. śś Jakuba i Mikołaja wraz z zabudowaniami plebańskimi i cmentarzem			**MECHOWO**
Rejestr Zabytków Woj. Pom: r 315 z 1962-09-06	stan: 2016	**XVIII w.**	

II. 7

ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY z obiektami: kaplica pocysterska, stajnia, obora, piwnice nieistniejącego pałacu, kaplica grobowa, założenie parkowo-ogrodowe			**STARZYŃSKI DWÓR**
Rejestr Zabytków Woj. Pom: nr 1099 z 1985-09-25 ze zm. 31-07-2000	stan: 2016	**2 poł. XIX w. na założeniu z XVII w.**	

II. 8

ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY z FOLWARKIEM: pałac, park, domek ogrodowy, budynki gospodarcze (spichlerz, dwie chlewnie), kaplica grobowa, dwie aleje doprowadzające: Rzucewo-Błądzikowo oraz Rzucewo-Osłonino 2 km dł)			**RZUCEWO**
Rejestr Zabytków Woj. Pom: nr 575 z 1972-01-04 ze zm. 19-07-1985 (pałac: architekt królewski Fridrich August Stüler)	stan: 2016	**pałac: 1845 r. folwark: 2 poł. XIX w. na założeniu z XVII w.**	

II. 9

ZESPÓŁ DWORSKO-PARKOWY (dwór, park, zespół folwarczny z budynkami gospodarczymi: dwa budynki mieszkalne, chlewnie, stajnia, obora z kuźnią oraz młyn)			**SŁAWUTÓWKO**
Rejestr Zabytków Woj. Pom: nr 1140 z 1987-01-20	stan: 2016	**pałac: 1912 r. folwark: 2 poł. XIX w. i pocz. XX w.**	

II. 10

CHATA			**SWARZEWO**
Rejestr Zabytków Woj. Pom: **nr 1087 z 1985-03-08**	stan: 2016	**XVIII/XIX w.**	

II. 11

ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY: pałac, park, kuźnia (ob. kaplica)			**REKOWO**
	stan: 2016	**2 poł. XIX w.**	

II. 12

ZESPÓŁ DWORSKO-PARKOWY z FOLWARKIEM: **dwór, park, budynki gospodarcze: spichlerz, bukaciarnia (1888), stajnia, remiza, magazyn, kuźnia (1909)**			**OSŁONINO**
	stan: 2016	**2 poł. XIX w.** **pocz. XX w.**	

II. 13

ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY z FOLWARKIEM: pałac, park, rządcówka, ogrodzenie z bramą dworu, chlewnia, stodoła, silosy, 2 budynki gospodarcze, obora			**CELBOWO**
	stan: 2016	**2 poł. XIX w.**	

Il. 14

ZESPÓŁ DWORSKO-PARKOWY z zabudowaniami folwarcznymi: relikty parku			**ŁEBCZ**
	stan: 2016	**XVIII/XIX w.**	

Il. 15

ZESPÓŁ DWORSKI z zabudowaniami folwarcznymi: dwór			**POŁCZYNO**
	stan: 2016	**2 poł. XIX w.**	

II. 16

ZESPÓŁ DWORSKI z PARKIEM			**MIEROSZYNO**
	stan: 2016	**2 poł. XIX w. na reliktach z XVII w.**	

II. 17

KOŚCIÓŁ parafialny pw. Niepokalanego Serca Marii Panny			LEŚNIEWO
	stan: 2016	**k. XIX w.**	

II. 18

KOŚCIÓŁ parafialny pw. św. Marcina			**ŁEBCZ**
	stan: 2016	**I. 20 XX w.**	

II. 19

KOŚCIÓŁ parafialny pw. św. Marii Magdaleny			**STRZELNO**
	stan: 2016	**XVII w.**	

II. 20

MŁYN WODNY z ZESPOŁEM ZABUDOWAŃ			**SMOLNO**
	stan: 2016	**2 poł. XIX w. pocz. XX w.**	**Ul. Młyńska 12**

Il. 21

WIEŻA CIŚNIEŃ			**POŁCHOWO**
	stan: 2016	**pocz. XX w.**	

II. 22

CEGIELNIA			**RZUCEWO**
	stan: 2016	**2 poł. XIX w. pocz. XX w.**	

II. 23

SZKOŁA			**DARZLUBIE**
	stan: 2016	**ok. 1860 r.**	

II. 24

SZKOŁA z budynkiem gospodarczym			**DOMATOWO**
	stan: 2016	**pocz. XX w.**	

II. 25

SZKOŁA z budynkiem gospodarczym			**LEŚNIEWO**
	stan: 2016	**ok. 1900r.**	

II. 26

SZKOŁA			**OSŁONINO**
	stan: 2016	**ok. 1910 r.**	**Ul. Szkolna 1**

II. 27

SZKOŁA			**SŁAWUTOWO**
	stan: 2016	**ok. 1930 r.**	**Ul. Szkolna 59**

II. 28

LEŚNICZÓWKA z zespołem zabudowy gospodarczej			**DARZLUBIE**
	stan: 2016	**pocz. xx w.**	

II. 29

NADLEŚNICZÓWKA z zespołem zabudowy gospodarczej			**DARZLUBIE**
	stan: 2016	**Ok. 1910 r.**	

II. 30

LEŚNICZÓWKA z zespołem zabudowy gospodarczej			**LEŚNIEWO**
	stan: 2016	**ok. 1900 r.**	

II. 31

LEŚNICZÓWKA z zespołem zabudowy gospodarczej			**STARZYNO**
	stan: 2016	**ok. 1905 r.**	

Il. 32

DOM pomorski			**SMOLNO**
szachulcowy	stan: 2016	**poł. XIX w.**	**Ul. Pucka 33**

Il. 33

DOM pomorski w siedlisku gburskim			**BŁADZIKOWO 1**
	stan: 2016	**poł. XIX w.**	

II. 34

DOM pomorski w siedlisku gburskim			**BŁADZIKOWO 8**
Budynek gospodarczy z oborą wzniesiony w okresie II wojny światowej	stan: 2016	**ok. 1900r.**	

II. 35

DOM pomorski w siedlisku gburskim			**BRUDZEWO 5**
	stan: 2016	**ok. 1900r.**	

II. 36

DOM pomorski w siedlisku gburskim			DARZLUBIE 5
	stan: 2016	pocz. XX w.	Ul. Św. Rozalii 3

II. 37

DOM pomorski w siedlisku gburskim			DARZLUBIE 5
	stan: 2016	1901r.	Ul. Św. Rozalii 5

Il. 38

DOM pomorski			**DOMATOWO**
	stan: 2016	**k. XIX w.**	**Ul. Wiejska 17**

Il. 39

DOM pomorski			**GNIEŻDZEWO**
	stan: 2016	**pocz. XX w.**	**Ul. Pucka 12**

Il. 40

DOM pomorski w siedlisku gburskim			**GNIEŻDZEWO**
	stan: 2016	**1899r.**	**Ul. Szara 3**

Il. 41

DOM pomorski w siedlisku gburskim			**GNIEŻDZEWO**
	stan: 2016	**1907r.**	**Ul. Pucka 12**

Il. 42

DOM pomorski			**MECHOWO**
	stan: 2016	**ok. 1850 w.**	**Ul. Ks. Trelli 21**

Il. 43

DOM pomorski ze sklepem			**MIEROSZYNO**
	stan: 2016	**pocz. XX w.**	**Ul. Pucka 11**

Il. 44

DOM pomorski			**MRZEZINO**
	stan: 2016	**ok. 1850 r.**	**Ul. Pucka 1**

Il. 45

DOM pomorski			**MRZEZINO**
	stan: 2016	**ok. 1850 r.**	**Ul. Pucka 5**

Il. 46

DOM POMORSKI w siedlisku gburskim			**STARZYNO**
	stan: 2016	**ok. 1900 r.**	**Ul. Lipowa 19**

Il. 47

BUDYNEK z restauracją			**STARZYNO**
	stan: 2016	**XIX/XX w..**	**Ul. Lipowa 1**

Il. 48

DOM POMORSKI			**STARZYNO**
	stan: 2016	**dom: 1886r. obora: 1870r.**	**Ul. Długa 12**

II. 49

SIEDLISKO GBURSKIE z tzw. domem pomorskim i oborą			**STARZYNO**
	stan: 2016	**ok. 1890r.**	**Ul. Długa 15**

Il. 50

SIEDLISKO GBURSKIE z tzw. domem pomorskim i oborą			**STARZYNO**
	stan: 2016	**ok. 1900 r.**	**Ul. Kościelna 3**

Il. 51

SIEDLISKO GBURSKIE z tzw. domem pomorskim, stodołą i oborą		**SWARZEWO**
stan: 2016	**ok. 1840 r.**	**Ul. Kawalerska 10**

II. 52

SIEDLISKO GBURSKIE z tzw. domem i stodołą			**SWARZEWO**
	stan: 2016	**1937 r.**	**Ul. Kawalerska 16**

Il. 53

SIEDLISKO GBURSKIE z tzw. domem pomorskim i oborą			**POŁCHOWO**
	stan: 2016	**dom: 1886r. obora: 1870r.**	**Ul. Św. Agaty 22**

Il. 54

DOM pomorski			**POŁCHOWO**
	stan: 2016	**4 ćw. XIX w.**	**Ul. Św. Agaty 20**

Il. 55

DOM pomorski			**SŁAWUTOWO**
	stan: 2016	**4 ćw. XIX w.**	**Ul. Wejherowska 32**

Il. 56

SPICHLERZ			**SMOLNO**
inwestor: J. Wreze, 1928	stan: 2016	**1928 r.**	**Ul. Pucka 12**

Il. 57

OBORA			**SMOLNO**
	stan: 2016	**2 poł. XIX w.**	**Ul. Pucka 12**

Il. 58

SIEDLISKO GBURSKIE z tzw. domem pomorskim, oborą i stodołą			**ŻELISTRZEWO**
	stan: 2016	**dom: ok. 1900r. bud. gosp.: 2 poł.. XIX**	**Ul. Pucka 1**

Il. 59

DOM pomorski			**ŻELISTRZEWO**
	stan: 2016	**dom: ok. 1900r.**	**Ul. Pucka 5**

Il. 60

DOM pomorski w siedlisku gburskim			**ŻELISTRZEWO**
	stan: 2016	**dom: ok. 1900r.**	**Ul. Pucka 7**

Il. 61

KAPLICZKA PW. MATKI BOŻEJ		MRZEZINO
(brak figury) stan: 2016	1889 r.	Ul. Kasztanowa

Il. 62

KAPLICZKA PW. JEZUSA CHRYSTUSA		POŁCHOWO
stan: 2016	4 ćw. XIX w.	Ul. Łąkowa 24

II. 63

KAPLICZKA PW. MATKI BOŻEJ			SMOLNO
	stan: 2016	l. 30 XX w.	Ul. Dolna 8

II. 64

KAPLICZKA PW. MATKI BOŻEJ			SŁAWUTOWO
	stan: 2016	1945 r.	Ul. Szkolna 27

II. 65

KAPLICZKI: **1. pw. Jezusa Chrystusa** **2. pw. Najświętszej Marii Panny i św. Antoniego** **3. 3. Św. Teresy**			**STARZYNO**
	stan: 2016	**I. 30 XX w.**	

II. 66

ZESPÓŁ DWORSKI: dwór, park, domek ogrodnika, ruina obory, stajnia (ob. budynek mieszkalny)			**CELBÓWKO**
	stan: 2016	**2 poł. XIX w.**	

Il. 67

ZESPÓŁ DWORSKI: dwór szachulcowy, park relikty folwarku			MECHOWO
	stan: 2016	XVIII/XIX w.	

II. 68

DWÓR			**ZDRADA**
	stan: 2016	**2 poł. XIX w.**	

